

מאמר "וישב יעקב"

(תורה אור כו, ג)

בפרסום ראשון

הקדמה

ידוע כי כ"ק אדמו"ר הצמח צדק כתב הגהות על דרושי אדמו"ר הזקן שנדפסו ב"תורה אור" ו"לקוטי תורה". רוב דרושי אדמו"ר הזקן שב"תורה אור" נדפסו בלי הגהות, או עם הגהות מועטות, ובעקבות הפצרותיהם של החסידים והתגלותו של אדמו"ר הזקן אליו ואל בניו בחלום, הדפיס את הגהותיו וביאוריו בספר "לקוטי תורה" (ראה היום יום ג' וט"ו שבט).

בהמאמר וישב יעקב משבת פרשת וישב תשמ"א אמר הרבי כי "ידועים הדרושים של 'וישב יעקב' מכ"ק אדה"ז בספרו תורה אור.. עם הגהות וביאורים נוספים באור התורה לכ"ק אדמו"ר הצ"צ".

המאמר ד"ה "וישב יעקב" נאמר ע"י כ"ק רבינו הזקן בשבת פרשת וישב תקס"ג (כפי שמצויין בכתב יד 633 על הנחת המהרי"ל), והנחת כ"ק המהרי"ל, אחי כ"ק אדמו"ר הזקן נדפס בתורה אור (כו, ג).

הנחת אדמו"ר האמצעי מדרוש הנ"ל נדפס בספר מאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה והמועדים ח"א ע' קפג.

הנחת המהרי"ל שנדפס בתורה אור, נדפס בתוספת הגהות וביאורים באור התורה לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק (בראשית כרך ב' רנא, ב. בראשית כרך ה' תתפת, א). חלק מהמאמר גם מופיע בד"ה וישב יעקב תרל"ט לכ"ק אדמו"ר מהר"ש (ע' נד).

המאמר שלפנינו (שהיא הנחת המהרי"ל מדרוש אדה"ז בתוספת הגהות מכ"ק אדמו"ר הצ"צ) הגיע לידינו רק לאחרונה, והיא מתפרסמת כאן בפרסום ראשון.

ב"היום יום" של ט"ו כסלו, נעתקה הגהה אחת מכ"ק אדמו"ר הרש"ב למאמר זה שבתורה אור ("ואינה יכולה להיות באהבה", במקום הנדפס בתורה אור: "ואינה יכולה להיות באהבה"). במאמר זה שהגיע לידינו ישנם ריבוי תיקונים, שינויים והגהות חדשות כדלקמן.

בהנחה שלפנינו, ישנן ג' סוגי חידושים, כולם כאמור בפרסום ראשון:

1. יש בו כמה וכמה שינויים מהנדפס במאמר אשר בתורה אור (ראה ע"ד דוגמא בהערות 56, 58 ועוד).
 2. בהנחה זו יש כמה וכמה קטעים או תיבות שמחקר כ"ק אדמו"ר הצ"צ מהנחת כ"ק המהרי"ל שנדפס בתורה אור, והכניס במקומם תיבות וקטעים חדשים (ראה לדוגמא הערות 49, 59, 61, 74, 84 ועוד).
 3. בהנחה זו משולבים בתוך המאמר ריבוי הגהות והוספות חדשות של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק שלא נדפסו עד היום. ואכן בהרבה מההגהות ניתן להבחין בדמיון שביניהן לבין ההגהות שנדפסו באור התורה (ראה לדוגמא הערות 15, 42, 65, 80, 82 ועוד).
- ההגהות הנוספות על המאמר הנדפס בתורה אור באים בפנים באותיות איטלקיות. בסיכומו של דבר המאמר שלפנינו הינו פנים חדשות ממש של המאמר "וישב יעקב" שבתורה אור.
- במראי מקומות צוינו: א) השינויים שבמאמר מכפי שנדפס בתו"א. ב) ציונים להגהות הצ"צ שבאוה"ת הנ"ל שדומים בתוכם להגהות שבמאמר. ג) מראי מקומות לפסוקים ומאמרי רז"ל (רוב המראי מקומות להמאמר שבתורה אור נעתקו מהמראי מקומות בעריכת הרה"ת ר' אהרן חיתריק שנדפסו בסוף התורה אור). ד) מראי מקומות לספרי דא"ח בהם נתבארו הענינים שבמאמר.

צילום מגוף כתי"ק (כנראה) כ"ק המהרי"ל, בן כ"ק אדמו"ר הצמח צדק: מאמר "וישב יעקב" מתורה אור בשינויים והגהות כ"ק הצמח צדק, שנתגלו לאחרונה ומתפרסמים כאן לראשונה:

צילום מגוף כתי"ק (כנראה) כ"ק המהרי"ל, בן כ"ק אדמו"ר הצמח צדק: מאמר "וישב יעקב" מתורה אור בשינויים והגהות כ"ק הצמח צדק, שנתגלו לאחרונה ומתפרסמים כאן לראשונה:

ד"ה וישב יעקב

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען להבין ענין זה, גם² כפל לשון ארץ מגורי אביו ארץ כנען. והנה³ ארד"ל⁴ כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר: ועמד כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ, הרי⁵ שעולם הבא נקרא ארץ, והנה כתיב: "אתהלך לפני ה' בארצות החיים". שיש שני ארצות שהם ב' בחינות כלים להשראת חיים עליונים (וכמו⁷ חיים לשון רבים, כך ארצות לשון רבים).

וביאור הענין, צריך להבין למה נקראת ארץ ישראל בכלל⁸ התורה "ארץ כנען". והרי חם⁹ הוא אבי כנען, ומה הוא היחוס והשבח ארץ ישראל בזה (וגם¹⁰ להבין מה שנאמר: "כנען בידו מאזני מרמה"). גם מה שכתוב: "ולא¹² יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות ביום ההוא". הנה נודע שכל התורה כולה נדרשת בזה לעומת זה, כי כמו שיש לבן ועשו בקליפה, וכן שר הטבחים ושר המשקים וכו', כך¹³ יש כל בחינות אלו בקדושה, כי זה לעומת זה עשה אלוקים.

(1) וישב יעקב: בראשית לו, א.

(2) גם כפל לשון: ראה בכלי יקר על אתר. ובשיחת ש"פ וישב תשכ"ב.

(3) והנה ארד"ל כל ישראל. . הרי שעולם הבא נקרא ארץ: הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ..

(4) ארד"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב: סנהדרין פרק י משנה א.

(5) הרי שעולם הבא נקרא ארץ: ראה גם בד"ה וישב יעקב תרל"ט (שבו מובא חלק מהמאמר) ע' נו.

(6) אתהלך לפני ה': תהלים קטז, ט.

(7) (וכמו חיים לשון רבים כך ארצות לשון רבים): הגהת המהרי"ל אחי כ"ק אדה"ז (כמצויין באוה"ת רנא, ב).

(8) בכל התורה ארץ כנען: במדבר לב, א; לב, ל; לד, ב ('הארץ כנען'); שם לה, י ('ארצה כנען')- אודות ארץ ישראל שממערב להירדן והכנרת; ארץ ישראל שמעבר לירדן מזרחה נקראת לרוב בשם ארץ הגלעד [במדבר לב, ב; שם, כט (ושם, כו); ערי הגלעד; ובדברים ג, יב-יג; ואת הארץ הזאת ירשנו בעת היא, מערער אשר על נחל ארנן וחצי הר הגלעד ועריו נתתי לראובני ולגדי; ויתר הגלעד וכל הבשן נתתי לחצי שבט המנשה], והבשן (דברים ג, י [וכל הגלעד וכל הבשן], ועוד).

(9) חם הוא אבי כנען: בראשית ט, יח.

(10) (וגם להבין מה שנאמר: "כנען בידו מאזני מרמה"). גם מה שכתוב: כן נדפס בתורה אור במקום הנכתב בהנחת המהרי"ל [בבוכ 262 (סד, ב), 408 (ו, ב), 415 (נט, א)]: גם להבין מ"ש [וכן הוא גם בבוכ 633 (אך בבוכ 633 נשמטה גם הגהת המהרי"ל ('וכמו חיים לשון רבים כך ארצות לשון רבים) הנמצאת בהביכלאך: 262, 408, 415]]. וכנראה שהפסוק 'כנען בידו מאזני מרמה' נוסף בתורה אור (בחצי עיגול) ע"י כ"ק אדמו"ר הצ"צ על פי הנכתב להלן בהנחת אדמו"ר האמצעי (בסה"מ פרשיות ח"א ע' קפד שו"ה סוחר): כנען בידו מאזני מרמה [גם להלן בתורה אור (בשורה המתחלת 'נכבדי ארץ') נוסף 'וכתיב: כנען בידו מאזני מרמה' שלא נזכר בהנחת המהרי"ל שבכתבי יד הנ"ל, וכנראה שנוסף ע"י כ"ק אדמו"ר הצ"צ על פי הנחת אדמו"ר האמצעי הנ"ל].

(11) כנען בידו מאזני מרמה: הושע יב, ח.

(12) ולא יהי' כנעני עוד בבית ה' צבאות: זכרי' יד, כא.

(13) כך יש כל בחי' אלו בקדושה: באוה"ת בראשית כרך ב' (רנב, א) מציין כאן למקומות שמבואר ענין לבן דקדושה ועשו דקדושה.

והנה שלשה¹⁴ בני נח הם למעלה בקדושה ג' בחינות גווני קשת, חיור, סומק, ירוק. (וזהו)¹⁵ כנעם שיח סוד שרפי קודש¹⁶ שיי"ח ר"ת שם יפת חם. דהנה כתיב כמראה הקשת¹⁷ אשר יהי' בענן כו' כן מראה הנוגה כו'. וענין ג' גוני הקשת זהו העלאת האו"ח דמל' בבחי' התכללות מג' גוונים. ועד"נ הנך יפה רעיית¹⁸ אשר היופי זהו ההתכללות מג' גווני אהוי"ר ורחמים וכמו"כ העבודה צ"ל בכל המדות כי בבחי' אהבה לבד אין יוצא' ובחי' אבי כנען בקדושה זהו גוון אדום מבחי' הקשת דקדושה) **אלא שבהשתלשלות העולמות בבחינת נפילה ממדרגה אחר מדרגה נעשה חם גשמי אבי כנען. ולהבין עניין כנען בקדושה, הנה כנען פירושו סוחר, כמו שכתוב: "כנעניה נכבדי ארץ"**¹⁹. **וכתיב: "כנען בידו מאזני מרמה". היינו על דרך משל כמו הסוחר אשר יפזר ממון כסף וזהב ומוציאם מרשותו כדי להרוויח ולהשתכר, וכל עיקר כוונתו להיות מפזר ונוסף עוד**²⁰.

(והנה)²¹ כמו"כ מצינו ענין סחרות גם למעלה כמארז²² חמשה קנינים קנה הקב"ה שמים וארץ קנין אחד. בהמ"ק קנין אחד. שנאמר קונה שמים וארץ. אע"פ שהוא יתברך ברא את הכל, אך מה שנק' קנינים היינו כשהם במעלה היותר עליונה ממה שנבראו. וע"ד שארז"ל גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאלו במעשה שמים וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ כו'²³ חד יד²⁴ בחד מעשה, ובבית המקדש כתיב מקדש אדני כוננו ידיך²⁵ שהוא ענין התחברות הב' ידות. והיינו כי בריאת העולמות אעפ"י שנתהוו יש מאין, מ"מ הם בחי' יש ודבר נפרד; אבל בבהמ"ק הי' התגלות אלקות בהעלמות כו'. אך התחברות זו הוא דוקא ע"י המשכת תוס' אורות מלמעלה יותר כו', וזהו גדולים מעשה צדיקי' שממשיכי' להיות ביטול היש, והיינו ע"י המשכת תוספת אורות. וזהו ג"כ ענין הקנינים קונה שמים וארץ, אע"פ שנתהוו ממנו ית'. אך ההתהוות דשמים וארץ הוא ע"י המדות: בחי' כסף וזהב, כסף בחי' חסד כי אמרתי עולם חסד יבנה, וזהב בחי' גבורות. וזהו כמשל הסוחר שמפזר כסף וזהב. וזהו ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים חד יד בחד מעשה, אבל המכוון שאח"כ

(14) שלושה בני נח .. ג' בחי' גווני קשת: לקוטי תורה להאריז"ל פ' נח.

(15) (וזהו כנעם .. הקשת דקדושה): הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. ועד"ז נתבאר בארוכה באוה"ת וישב כרך ה' תתפח, ב (-תתפט, ב).

(16) כנעם שיח סוד שרפי קודש: סדר קדושה, נוסח ספרד.

(17) כמראה הקשת אשר יהי' בענן .. כן מראה הנוגה: יחזקאל א, כח.

(18) הנך יפה רעיית: שה"ש א, טו.

(19) כנעניה נכבדי ארץ: ישעי' כג, ח.

(20) מפזר ונוסף עוד: משלי יא, כד.

(21) (והנה כמו"כ מצינו .. בבריאת העולמות): הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. וראה עד"ז בתו"א תרומה פ, ב. ובאוה"ת וישב רנג, א : ואפשר להעיר לענין הסחרות מדרוש חמשה קנינים .. להיות עי"ז ריוח ותוס' אור .. וזהו"ע הקנינים הנ"ל. וראה גם בד"ה וישב יעקב תרל"ט הנ"ל.

(22) כמארז"ל חמשה קנינים קנה הקב"ה.. דכתיב קונה שמים וארץ: אבות ו, י.

(23) שארז"ל גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה צדיקים.. אף ידי יסדה ארץ: כתובות ה, א.

(24) חד יד: רש"י כתובות שם ד"ה אף ידי: חדא יד.

(25) ובבית המקדש כתיב מקדש אדני כוננו ידיך, ופירש רש"י שם: מקדש מעשה ידי צדיקים הוא. פועלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך, ופירש רש"י שם: מקדש מעשה ידי צדיקים הוא.

ע"י מעשה הצדיקים יומשך תוס' אורות מלמעלה יותר כדי שיתחברו הב' ידות ויהי גילוי בעולמות. וזהו ענין הקנינים שלמעלה מבחי' עצם ההתהוות הבריאה ואזי נק' קונה שמים וארץ. וזהו ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר²⁶, שהו"ע התגלות ת' עלמין דכסופין²⁷ שמבחי' עובר לסוחר, והתגלות זו הוא ע"י מעשה הצדיקים ביטול היש לאין; וזהו ענין הריח שלמעלה ע"י שפיזר כסף וזהב בבריאת העולמות).

וכך הנה מקור נשמת ישראל שהוא בחינת כנסת ישראל נמשלה בגלות מצרים לסוחר זה, כדכתיב: "בא אחיך במרמה ויקח ברכותיך"²⁸. כי הנה כתיב: "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו"²⁹, שעל ידי התלבשות השכינה בבחינת גלות בתוך מצרים³⁰ להשפיע להם, על ידי זה מתבררים כל ניצוצות הקדושה כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: "לא גלו ישראל אלא כדי להוסיף עליהם כו"³¹ וכו', להיות "בלע המות"³² וכו' "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"³³ "ונגלה כבוד ה'³⁴ "כי עין בעין יראו"³⁵ וגו'. וע"ז³⁶ כתיב: וזרעתיה לי בארץ³⁷, שנש"י בגלות הם כמו זריעה³⁸ וכלום אדם זורע כור³⁹ כו', והיינו כדי שיתוסף בירור והעלאת ניצוצות.

וכמו שהוא בכללות העולם, כך הוא בפרטיות בכל נפש מישראל בעבודת ה'. כי הנה הנשמה טרם ירידתה לעולם הזה להתלבש בגוף ובנפש החיונית הבהמית קשורה ומיוחדת במקורה ושורשה במאצילה ברשפי אש האהבה בטבע כשלהבת העולה מאליה כו', והיה לה בחינת אהבה ויראה טבעיות בגילוי רב שהוא בחינת כסף וזהב. כסף מלשון "נכסף"⁴⁰

(26) ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר: בראשית כג, טז.

(27) ת' עלמין דכסופין: זח"א קכג, ב (בתוספתא).

(28) בא אחיך במרמה ויקח ברכותיך: בראשית כז, לה.

(29) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו: קהלת ח, ט.

(30) נמשלה בגלות מצרים לסוחר זה.. בבחינת גלות בתוך מצרים: כן כתוב בהכתב יד, ובתורה אור נדפס: נמשלה בגלות לסוחר זה.. בבחינת גלות בתוכם. ובכתבי היד מהנחת המהרי"ל נכתב: נמשלה לסוחר הזה בין האומות.. בבחינת גלות בתוך שרי האומות.

(31) לא גלו ישראל אלא כדי להוסיף עליהם כו': כן נדפס בתורה אור, בכתבי היד מהנחת המהרי"ל נכתב: לא גלו ישראל אלא להוסיף עליהם גרים. ובמסכת פסחים פז, ב: 'ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים'. וראה זח"א רמד, א (אמר רבי חזקיה, לא אשרי קב"ה לישראל בגלותא ביני עממיא, אלא בגין דיתברכוון שאר עמין בגיניהון).

(32) בלע המות: ישעי' כה, ח.

(33) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ: זכרי' יג, ב.

(34) ונגלה כבוד ה': ישעי' מ, ה.

(35) כי עין בעין יראו: ישעי' נב, ח.

(36) וע"ז כתיב.. והעלאת ניצוצות: הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ..

(37) וזרעתי לי בארץ: הושע ב, כה.

(38) שנש"י בגלות הם כמו זריעה: נתבאר בתו"א בשלח סא, א.

(39) וכלום אדם זורע כור: פסחים שם.

(40) נכסף נכספת: בראשית לא, ל.

נכספת", דהיינו בחינת אהבה⁴¹. וזהב מצפון יאתה⁴² שהוא בחינת שמאל שהוא בחינת יראה⁴³. ואחר כך כשירדה הנשמה לעולם הזה להתלבש בגוף הגשמי הנה גם בחינת אהבה ויראה שהיה לה הם מסותרות⁴⁴ ומכוסות בלב הגשמי ואינה יכולה לראות⁴⁵ באהבה ויראה בהתגלות כל כך כבתחילה, ונמצא שנגרעו האהבה ויראה מערכם. ואם כן למה ירדה הנשמה לעולם הזה מאחר שהיא ירדה גדולה וגרעון גדול מבתחילה.

אך הנה כתיב: "טוב⁴⁶ לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף" אלפי⁴⁷ לשון לימוד, כלומר שיש לי יתרון למעלה בתורת פיך בעולם הזה, יותר מבחינת זהב וכסף שהיתה⁴⁸ הנשמה למודה בהם בתחילה.

והענין⁴⁹ דכמו⁵⁰ המים כשבוקעים ועולים דרך העפר מלמטלמ"ע אזי דוקא נק' מים חיים שנובעים תמיד בלי הפסק כלל, כמו"כ הבחי' באר⁵¹ מים חיים שהוא הרעו"ד ואהבת בכל מאודך שבלי גבול הנה באה לזה הנשמה ע"י שבוקעת הסתר הגוף כי יתרון האור מן החושך דוקא. משא"כ הנשמה כשהיתה למעלה אעפ"י שהיה לה אהו"ר שנק' כסף וזהב זהו רק האו"ר שעפ"י השגה כו', ונק' עומדים. אבל ע"י שבוקעת הסתר הגוף נעשית בחי' מהלכים בבחי' אהבה שלמעלה מהשכל, להמשיך התגלות ואו"ס ב"ה שלמעלה מהצמצום וההגבלה כו'.

וביאור הענין כי הנה כתיב "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים"⁵². פי' ע"ד מ"ש אני ה' לא שנית⁵³ ואתה הוא קודם שנברא וכו' בלי שום שינוי, כי אין בריאת עולמות

(41) דהיינו בחינת אהבה: ראה תו"א ויגש מד, ג. תשא פו, ד.

(42) וזהב מצפון יאתה: ראה איוב לו, כב.

(43) שהוא בחי' שמאל שהוא בחי' יראה: באוה"ת וישב רנג, ב מציין: "וכמ"ש בזח"ב פ' תרומה דקל"ה א' וזהב דא ר"ה יומא דדינא ור"ה הוא בחי' יראה".

(44) מסותרות: כן נדפס בתורה אור (וכן הוא בב' כת"י של הנחת המהרי"ל). וכהנחת המהרי"ל בכת"י 408: מוס-תורות.

(45) ואינה יכולה לראות באהבה ויראה: כן נדפס בתורה אור. צ"ל: "ואינה יכולה להיות באהבה ויראה". - הגהת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע. (היום יום (יום ראשון פרשת וישב) ט"ו כסלו). ובהנחת המהרי"ל בכתב יד 408 וכתב יד 262: ואינה יכולה עוד לראות באו"ר, ובכתב יד 415: ואינה יכולה עוד לראות באהבה ויראה.

(46) טוב לי תורת פיך: תהלים קיט, עב.

(47) אלפי לשון לימוד: באוה"ת וישב (רנג, ב) נוסף: כמו אאלפך חכמה (איוב לג, לג).

(48) שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה: ראה לקו"ת שה"ש ו, ג.

(49) והענין .. וההגבלה כו': הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ.. ובהנחת המהרי"ל (נדפס בתורה אור): והענין כמו שאמרו רז"ל: יפה שעה אחת בתשובה [ומעשים טובים בעולם הזה] וכו', כי ע"י תשובה עילאה מעומקא דלבא תהיה דביקת הנפש באלהים חיים יותר נפלאה ברעותא דלבא כמ"ש לקמן. ונמצא שאע"פ שיש לה גרעון באהבה ויראה טבעיות שבחיצוניות הלב הגלויים, מ"מ יהיה לה יתרון בבחי' רעותא דלבא בנקודת פנימית הלב כיתרון האור הבא מן החשך דוקא.

(50) דכמו המים כשבוקעים ועולים: ראה גם תורת שמואל תרל"ו ע' שיט.

(51) באר מים חיים: שה"ש ד, טו.

(52) אני ראשון: ישע"י מד, ו.

(53) אני ה' לא שנית: מלאכי ג, ו.

עליונים ותחתונים תופסים מקום כלל וכולא קמיה כלא חשיב ממש. ומבלעדי, פי' מה שהוא זולת בחי' זו, דהיינו באמצעות הזמן שנראה העולם ליש ודבר בפ"ע בחי' זמן ומקום, אין אלהים זולתי⁵⁴ שהוא בחי' אלהים חיים ומלך עולם כמאמר ומבלעדיך אין לנו מלך גואל וכו' שכל העולמות עליונים ותחתונים נתהוו מבחי' מלכותו ית' וכדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים⁵⁵ וגו', ושם עלו השגת כל הנבראים עליונים⁵⁶ ותחתונים⁵⁷, אבל בהקב"ה בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה⁵⁸ כלל⁵⁹ כי הוא רם ונשא מגדר ההשגה ואינו נתפס בתוך עלמין לא בבחי' ממלא ולא בבחי' סובב בשום שכל והשגה בעולם; והנה⁶⁰ איתא בזוהר⁶¹ אע"ג דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ברעותא דלבא תפיס והיינו דוקא ברעותא דלבא מקרב איש ולב עמוק בחי' באר מ"ח הנ"ל שבלי גבול⁶². מפני כי בחי' רעותא דלבא נמשך מהתבוננות זו עצמה אם ישים אליו לבו⁶³ דלית מחשבה תפיסא ביה כלל והוא רם ונשא למעלה מעלה עד אין קץ ותכלית אפילו מבחי' חכמה עילאה, אי לזאת תכסף ותכלה נפשו לבטל במציאות אליו יתברך לצאת ממאסר הגוף נרתקה ולהשתפך אל חיק אביה⁶⁴. משא"כ הנשמה טרם ירידתה להתלבש בגוף היתה אהבתה ודבקתה בשרשה לפי ערך השגתה וכן לענין היראה:

והנה בזמן שהיה בהמ"ק קיים היה נמשך בחינה זו רעותא דלבא מגילוי אא"ס ב"ה בהיכל קדשי קדשים כו' כמ"ש בתניא⁶⁴, להיות בטל רצונו לרצונו ית' וכמ"ש כי⁶⁵ תהיו לי ארץ חפץ.

דהנה⁶⁶ ארז"ל עשה⁶⁷ רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו⁶⁸. פי' וכדי שיהי' רצונך כרצונו דהיינו שיהי' הרצון שלמעלה מהשכל בחי' בכל מאודך בלי גבול שזה נק' כרצונו כמו

(54) זולתי: כן נדפס בתורה אור (וכן הוא כהנחת המהרי"ל בכת"י 408). אבל בב' כת"י של הנחת המהרי"ל: זולתו.

(55) מלכותך מלכות כל עולמים: תהלים קמה, יג.

(56) כל הנבראים עליונים: כן הוא בכתבי יד של הנחת המהרי"ל, אבל בתו"א נדפס: העליונים.

(57) לית מחשבה תפיסא ביה: ת"ז יז, א ד"ה פתח אליהו.

(58) כלל: נוסף בהכתב יד. וכן הוא באחד הכתבי יד מהנחת המהרי"ל.

(59) והנה איתא בזוהר .. והיינו דוקא: הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. במקום 'אלא' שבהנחת המהרי"ל (הנדפס בתורה אור).

(60) בזוהר: ח"ג רפט, ב (באדרא זוטא).

(61) בחי'באר מים חיים הנ"ל שבלי גבול: הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. במקום התיבות שבהנחת המהרי"ל (שנדפס בתורה אור): וכמ"ש ממעמקים קראתיך ה'.

(62) אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד.

(63) ותכלה נפשו לצאת ממאסר הגוף... ולהשתפך אל חיק אביה: ראה תניא פ"ג.

(64) כמ"ש בתניא: פרק נב.

(65) כי תהיו לי ארץ חפץ: מלאכי ג, יב.

(66) דהנה ארז"ל .. להשתחוות: הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ.

(67) עשה רצונך כרצונו .. לכל חי רצון: ראה ד"ה צאינה וראינה (דחג השבועות תקס"ז ב) לקו"ת שה"ש כה, ג-ד; וד"ה תקעו בחודש שופר בלקו"ת דרושים לראש השנה נד, א (נסמנו באוה"ת וישב רנז, א).

(68) עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו: אבות פ"ב מ"ד.

שרצונו ית' הוא למעלה מהחכ' הנה זה גופא הוא ית' עושה, וכמ"ש רצון⁶⁹ יראיו יעשה וזהו פותח⁷⁰ את ידיך פתיחת היודין שיתגלה הרצה"ע שלמעלה מהחכמה ועי"ז ומשביע לכל חי רצון. והנה בזמן שהי' בהמ"ק קיים שהי' מאיר רצה"ע וחכ"ע בהיכל קדה"ק בארון והלוחות אזי היה נמשך לכל ישראל גילוי בחי' הרעותא דליבא והרצון העליון שלמעלה מהשכל. וזהו שאנו אומרים⁷¹ ואין אנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות דלכאורה איך אין אנו יכולים להשתחוות. והענין כי יש השתחוואה פנימית שהוא הרעותא דליבא הנ"ל ביטול הנפש במציאות לגמרי והשתחוואה זו היו באים לזה נשמות ישראל ע"י מצות ראייה ברגלים שאזי היו משיגים גילוי הרעותא דליבא כו' ולכן כיון שאין אנו יכולים ליראות אין אנו יכולים להשתחוות.

אך בזמן הגלות כתיב ובקשתם⁷² משם את ה' אלקיך ומצאת וכו'⁷³, משם דייקא, דהיינו⁷⁴ כמאד"ל⁷⁵ אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"כ דהיינו שאם לעוברי רצונו נמשך השפעת החיות מבחי'⁷⁶ כמה ארך אפיים כו' שהוא בחי' רצון העליון שלא בדרך וסדר השתלשלות כ"א בדרך שבה"כ ונפילת האור. א"כ כ"ש וק"ו לעושי רצונו ע"י קיום המצוות שהם רצה"ע ב"ה שיומשך בודאי רצה"ע בגילוי שלא בדרך השתלשלות דהיינו שרצה"ע כמו שהוא למעלה מן החכמה עילאה יתגלה למטה בנפש האדם בבחינת רעו"ד ונקודת פנימיות הלב שיהי' מאיר בנפש תמיד בבחינת רצה"ע שלמעלה מהשכל ובכל מאדך הנ"ל, אך צריך להיות ובקשתם משם כו' כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך שיחפוץ זאת באמת.

והנה תוכן המכוון החילוק שבין זמן בהמ"ק לזמן הגלות, היינו שאז היה הגילוי מלמעלמ"ט ע"י השראת רצונו וחכמתו ית' שבהיכל קדה"ק, משא"כ ע"י קיום המצוות ובקשתם משם זהו מלמטלמ"ע:

(69) רצון יראיו יעשה: תהלים קמה, יט.

(70) פותח את ידיך: תהלים קמה, טז.

(71) ואין אנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות: מוסף דשלש רגלים. וראה עד"ז ובארוכה בלקו"ת ברכה צח, ב (בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית דליל א' דחנוכה תקס"ו בחנוכת בית המדרש).

(72) ובקשתם משם: דברים ד, כט. וראה אוה"ת ויקרא כרך ב' ע' תרג.

(73) וכו': כן הוא בב' כת"י מהנחת המהרי"ל (ובתורה אור נדפס: וגו').

(74) כמאד"ל .. מלמטלמ"ע: הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. במקום התיבות: כשיתבונן על ההיפוך מדרכי ה' איך שהוא רחוק מה' בתכלית הריחוק כמו עובר רצונו; ומאין נשפע להם שפע וחיות להיות בהם חיות וקיום מרצונו ית' שרצונו ית' הוא המחיה אותם כמ"ש "ואתה מחיה את כולם". אך על זה אמרו: כמה ארך אפיים לפניו, שמב-חי' ארך אפיים נמשך ונשתלשל ממדרגות עליונות דרך נפילה להחיות העכו"ם אף שהם עוברי רצונו. וזהו: אם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה שיושפע בחינת רצון עליון שהוא למעלה מעלה מגדר עלמין, שלא בבחי' ירידת והשתלשלות המדרגות בבחי' חכמה ומדות אלא בבחי' פנימית נקודת הלב שהיא בחי' תשובה עילאה שקדמה לעולם. וזהו כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. דהיינו שיהפך לבו מן הקצה אל הקצה ואתהפכא חשוכא לנהורא ע"י בחי' רעותא דלכא זו למאוס בחי' עוה"ז ותענוגים ולמשוך לבו ונפשו לדבקה בו ית' (שבהנחת המהרי"ל שנדפס בתורה אור).

(75) כמאד"ל אם לעוברי רצונו כך: נדרים נ, ב.

(76) מבחי' כמה ארך אפיים: אבות ה, ב. וראה תר"א נח ט, ג.)

והנה כל זה ע"ד משל הסוחר הנ"ל שמוציא כסף וזהב מרשותו להיות מפזר ונוסף עוד. כך הנשמה, אע"פ שמוציאה כסף וזהב שהוא בחי' אהבה ויראה הגלויים להתלבש ולהסתיר בגוף ונפש הבהמית, הנה עי"ז יש לה יתרון בבחי' רעותא דלבא כרשפי אש מן ההיפוך. וזהו וחס הוא אבי כנען⁷⁷, שחמימות רשפי אש ושללהבת העולה למעלה מההיפוך הוא העושה בחי' כנען לסחור. דהנה⁷⁸ כל ההתחברות עם אלקות הוא ע"י אש דוקא כמו בבהמ"ק שהי' אש שלמטה ואש שלמעלה, ועי"ז היה ההתחברות של ההעלאה מלמטלמ"ע עם ההמשכה שמלמעל"ט. אך מתחילה צריך להקדים בחי' יראה תתאה שהוא⁷⁹ גם כן בחי' כנען מלשון הכנעה⁸⁰ כי כדי שיוכל להיות כל ההעלאות וההמשכות צ"ל בחי' שפלות וביטול דוקא:

והנה כתיב "הקול" קול יעקב⁸¹, קדמאה חסר ו' שהוא בחי' קלא דלא אשתמע, וקול בתראה מלא ו' שהוא בחי' קלא דאשתמע כמ"ש בזוהר הקדוש⁸². וביאור הדברים, הנה בחי' יעקב הוא יו"ד עקב⁸³, פ"י⁸⁴ שהיו"ד שהוא בחינת חכמה עילאה נמשך ע"י בחי' עקב ורגל⁸⁵ כי כל המשכות עליונות הוא ע"י בחי' רגל כמ"ש ועמדו⁸⁶ רגליו כו' קול מדלג⁸⁷, שהדילוג הוא ברגל כו', והיינו כי רגל הוא בחי' נה"י⁸⁸, ובחי' נה"י שבעליון נעשי' מוחין לתחתון ולכן מבחי' נה"י

(77) וזהו וחס הוא אבי כנען: בתורה אור נוסף: בזקף גדול (וכן נעתק בב' כת"י מהנחת המהרי"ל, ובכ"י ג נוספו תיבות אלוה על הגליון). וראה בתו"א לך לך יג, ב ביאור ענין זקף גדול.

(78) דהנה כל .. עם ההמשכה שמלמעל"ט: הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. במקום התיבות: כמ"ש טעמה כי טוב סחורה וגו' (שבהנחת המהרי"ל שנדפס בתורה אור).

(79) שהוא .. בחי' שפלות וביטול דוקא: הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. במקום התיבות: שהיא נמשכת מבחינת מלכותו ית' שהיא נק' בחי' כנען העליונה דקדושה, שמזה יעלה ויבא ויגיע להיות בחי' כנען [ובתורה אור נוסף כאן >עפ"י הנחת אדמו"ר האמצעי (שנדפס בסה"מ פרשיות ע' קפז) התיבות: בידו מאזני מרמה], להגיע לבחי' רעותא דלבא בחי' פנימית הלב כנ"ל. וזהו קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, דהיינו באמתות נקודת לבו. שהרי אנו רואים דגנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא, ואעפ"כ עומד ברשעו ואינו שב מידיעתו; וגם אנו רואים שיש אפילו מי שיוליד אהוי"ר בלב, וחולפת ועוברת כמו אחר התפילה כנ"ל. והיינו מפני שאינו נתפס אלא במוחו ושכלו בבחי' מקיף, אבל אינו נכנס לפני ולפנים שיתפעל הלב באמת לאמתו מעומקא דלבא. משא"כ כשיקראוהו באמת, דהיינו מעומקא דלבא, הנה "שפת אמת תכון לעד" ובל תמוט עולם ועד (שבהנחת המהרי"ל שנדפס בתורה אור).

(80) בחי' כנען מלשון הכנעה: ראה גם לקו"ת עקב טז, ג: כי הנה כנען הוא מלשון הכנעה ושפלות בחי' ביטול ומלשון תגר וסוחר. וכן באוה"ת ה' וישב (הנ"ל) ע' תתצד, ב.

(81) הקול קול יעקב: בראשית כז, כב.

(82) כמ"ש בזוהר הקדוש: באוה"ת וישב כרך ה תתצד, ב (הנ"ל) מציין: עיין ח"א דף נ' ע"ב, ל"ב ע"ב, ויצא קנ"א סע"א, וישלח קע"א ע"א.

(83) יעקב הוא יו"ד עקב: עץ חיים שער ג' ספ"ב. וראה פרדס שער הכללים בערכו.

(84) שהיו"ד שהוא בחי' חכמה עילאה נמשך ע"י בחי' עקב ורגל: הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. במקום התיבות: שהיו"ד שהוא תחילת המחשבה, ביו"ד נברא עוה"ב, הוא נמשך לבחי' עקב ורגל שהוא בחי' הדיבור (שבהנחת המהרי"ל שנדפס בתורה אור); ובהנחת אדמו"ר האמצעי (בסה"מ פרשיות ע' קפח): חכ"ע חכים ולא בחכמה ידיעא נקרא יוד כנודע, וכשנמשכת מראש המדריג' שבה להתגלות בדיבור בסוף המדריג' נקרא [עקב דהיינו] יוד עקב.

(85) שהיו"ד הוא בחי' חכמה עילאה: תניא אגרת התשובה פ"ד. אגה"ק יז.)

(86) ועמדו רגליו: זכרי' יד, ד.

(87) קול .. מדלג: שה"ש ב, ח.

(88) כי רגל הוא בחינת נה"י: ראה סידור עם דא"ח כב, ב. (בפתח אליהו: נצח והוד תרין שוקין).

דאימא נעשי' מוחין בד"א⁸⁹, וחוב'ב מקבלים מבחי' נו"ה דעתיק. וזהו יעקב יו"ד עם עקב. כי בחי' יעקב יש מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין⁹⁰, ובכל בחינה הוא ממשיך הגילוי מבחי' נה"י שבו למטה דהיינו לבחי' עקב שהוא דיבור התורה שיומשך בו גילוי ח"ע. וזהו ג"כ פי' יעקב יו"ד עקב. שיהי' התגלות ח"ע גם בעשי' ע"י דיבור התורה⁹¹.

והנה בחי' קלא דלא אשתמע הוא ג"כ המשכה כי כל קול הוא המשכה כמו הקול שממשיך גילוי השכל והמחשבה בהדבור. אך כיון שהמשכה זו הוא ע"י רעו"ד בחי' תפלה על כן המשכה זו רק בבחי' עלמין סתימין דלא אתגליין ע"כ נק' דלא אשתמע. וקלא דאשתמע שע"י דיבור התורה הוא ההמשכה בעלמא דאתגליא ע"כ נק' קלא דאשתמע⁹².

וזהו וישב יעקב, יו"ד עקב המשכת ח"ע בארץ מגורי אביו לשון יראה⁹³ ולשון אוצר⁹⁴, שזהו בחינת רעו"ד⁹⁵, ע"כ המשכה זו הוא ענין קלא דלא אשתמע, ואח"כ בארץ כנען הו"ע קלא דאשתמע

(89) מבחי' נה"י דאימא נעשי' מוחין בד"א: עץ חיים שער הכללים פד, ואילך. שער הזיווגים (שט"ו). ובכ"מ. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ח ע' קיא.

(90) בחינת יעקב מרכ"ד עד סוכ"ד: זח"ג קפו, א.

(91) כי כל המשכות.. ע"י דיבור התורה: הגהת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק. במקום התיבות: ויעקב הוא מבריש מן הקצה אל הקצה, מריש כל דרגין. ובכל מדרגות עליונות יש ג"כ בחינת ראש ורגל כמ"ש "ועמדו רגליו ביום ההוא" וכתב "והארץ הדום רגלי" וכתב "ומקום רגלי אכבד", ויעקב הוא בחי' יו"ד עקב בכל עולם ועולם לפי ערכו.

(92) והנה בחי' קלא דלא אשתמע.. ע"כ נקרא קלא דאשתמע: הגהת הצ"צ במקום התיבות: והנה בחינת קלא דאשתמע הוא בחי' התורה שהוא בחי' המשכה כמשל הקול המחבר וממשיך מצפוני כוונת הלב לבא לידי גילוי בדיבור, וכך התורה היא בחי' חכמה עילאה בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא שהרי טעמי המצות לא נתגלו להיות בהתגלות רב להבין כל עמקי סודותיה בפרטי פרטות, ונמשכה לבחי' גילוי ע"י התלבשותה בדברים גשמיים סדר זרעים מועד וכו'. והוא בחי' קול והמשכה של יעקב יו"ד עקב דהיינו מבחי' יו"ד שהוא חכמה עילאה להיות נמשך עד עקב והוא עשי'.

אך כדי שיהיה האדם כלי ומכון שיהיה חכמה עילאה שורה ומתגלה בו בעסק התורה צריך להיות תחילה בבחי' ביטול בבחי' רעותא דלבא, והוא בחי' קלא דלא אשתמע, דרוח אמשך רוח להיות אור ה' שורה ומתגלה בו להיות חכמת ה' בקרבו בהתגלות וחב"ד שבנפשו בטלים וטפלים אליו, והוא ענין אתדבקות רוחא ברוחא. וע"ז נאמר "אלוהי בקרבי" וכתב "ואשים דברי בפיך", דברי ממש, כי דבר ה' זו הלכה היא הנגלית בו והיא המדברת מתוך גרונו. ולכן נאמר על התורה "בי מלכים ימלוכו", ואמרינו "מאן מלכי רבנו", ומתנייתא מלכתא. כי להיותו בביטול אל דבר ה' ורצונו וחכמתו ואינו תופס מקום מצד עצמו כלל, הנה דבר המלך הוא השלטון; והוא בחי' מלך שגוזר ואומר שאם יטעון ראובן כך כו' יהיה כך, וכן לעשות כך ושלא לעשות כך וכו'. ואינו בבחי' עבד כי אם בעשיית המצות, שהוא כעבד המקיים מצות המלך ועושה דבריו:

(93) בארץ מגורי אביו לשון יראה: זח"א קפ, א.

(94) לשון יראה ולשון אוצר:

(95) וזהו וישב יעקב, יו"ד עקב המשכת ח"ע בארץ מגורי אביו לשון יראה ולשון אוצר.. כמ"ש בתורה אור: **הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ**. במקום התיבות: וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו. וישב הוא ענין השפלה וירידה ממקום עמידתו. ופי' שבחי' יעקב יו"ד עקב נמשך ונשפל להיות בארץ מגורי אביו. ומגורי יש בו ב' פירושים. הא' הוא לשון יראה, והב' הוא לשון אוצר כמו מגורה מלאה פירות שהוא כלי שאוצרין לתוכו. ושניהם עולים בקנה אחד כי יראת ה' היא אוצרו כתיב. וכן בדברי רז"ל אוצר של יראת שמים שהיא בחי' יראה עילאה יראה בשת בבחי' בטול הוא כלי קבול לחכמה עילאה שיהא שורה ומתגלה בו. ונקרא מגורי אביו כי יעקב הוא בחי' יו"ד עקב הוא בחי' הארה והמשכה מבחי' חכמה עילאה להמשיך עד סוף כל דרגין. ובחי' חכמה עילאה נק' אביו (שבהנחת

בעלמא דאתגליא ע"י קיום המצוות כמ"ש בתורה אור⁹⁶:

ועתה צריך להבין ענין בארצות החיים. הנה איתא באדר"נ⁹⁷ שג"ע נק' ארץ החיים. והענין כמ"ש ועץ⁹⁸ החיים בתוך הגן. והנה גבי עץ החיים כתיב ואכל⁹⁹ וחי לעולם, והו"ע וחי עולם נטע בתוכנו, שהתורה נקראת גם כן ע"ז וההפרש שבין חיי עולם לחיי שעה. כי חיי שעה הוא ההמשכה בבחינת מקור הדין. אבל חיי עולם זהו המשכות אוא"ס שלמעלה מהדין לגמרי ע"כ נקרא חיי עולם לשון נצחיות כו'. ולכן גבי עה"ז כתיב ואכל וחי לעולם. ועל כן נקרא ג"ע ארץ החיים.

והנה ועמך¹⁰⁰ כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ לפי שצדיקים ממשיכים הגילוי מבחי' ונהר¹⁰¹ יוצא מעדן להשקות את הגן דהיינו שבחינת עץ החיים צריכים להשקותו מבחי' נהר היוצא מעדן שהו"ע כמ"א¹⁰² דאשקי לאילנא וכמ"ש והיה¹⁰³ כעץ שתול על פלגי מים ועל יובל¹⁰⁴ ישלח שרשיו, בחי' ונהר יוצא מעדן יובל שמו כו', וע"כ הם זוכים לקבל מבחי' ארץ החיים, בחי' ועץ חיים בתוך הגן.

והנה ארז"ל במקום¹⁰⁵ שבע"ת עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד. והענין דהנה כתיב כי¹⁰⁶ האדם עץ השדה, בחי' ועל¹⁰⁷ דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' זהו בחי' עץ דהוא שדה עץ חיים ובחי' כמראה אדם הו"ע רמ"ח¹⁰⁸ פיקודין רמ"ח אברין דמלכא. שבאמת אוא"ס ב"ה לאו מכל אינון מדות כו'. ולכן נקרא רק גופין כו' אלא שמ"מ אוא"ס מתייחד בהון ואיהו וגרמוהי חד,

המהרי"ל שנדפס בתורה אור).

ובד"ה שלום רב תשל"ח סעיף יו"ד (סה"מ מלוקט ח"ב ע' רו) הערה 95 העיר מבעל הטורים על הפסוק "מגורי: ב' במסורה - הכא, ואידך: מגורי אל חרב (יחזקאל כא, יז)". ובפרש"י יחזקאל שם: ת"י מגורי לשון אוגר בקיץ.. מחם חברו לשון יראה כמו ויגר מואב (בלק כב, ג)).

(96) כמ"ש בתורה אור: לכאורה הכוונה למבואר בתו"א ד"ה זה בסופו. הובא לקמן בסוף המאמר.

(97) איתא באבות דר' נתן: סוף פרק לד. ראה גם אוה"ת בראשית רנא, ב

(98) ועץ החיים בתוך הגן: בראשית ב, ט.

(99) ואכל וחי לעולם: בראשית ג, כב.

(100) ועמך כולם צדיקים: ישעי' ס, כא.

(101) ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י.

(102) כמ"א דאשקי לאילנא: ת"ז יז, א ד"ה פתח אליהו.

(103) והיה כעץ שתול על פלגי מים: תהלים א, ג.

(104) ועל יובל ישלח שרשיו: ירמ' יז, ח.

(105) במקום שבע"ת עומדים: ברכות לד, ב.

(106) כי האדם עץ השדה: דברים כ, יט.

(107) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם: יחזקאל א, כו.

(108) רמ"ח פיקודין רמ"ח אברין דמלכא: תקו"ז תיקון ל עד, א. הובא בתניא לק"א פ"ד, פכ"ג. ועוד.

ולכן כדי להמשיך גילוי בחי' כי האדם עץ השדה הוא ע"י קיום המצוות רמ"ח פיקודין רמ"ח אברין דמלכא. וזהו ענין מדרגת הצדיקים, והמשכה זו צ"ל מבחינת ונהר יוצא מעדן הנ"ל.

וכ"ז הוא בשומר התומ"צ, אבל אם פגם אפילו במצוה א', הנה ע"ז כתיב ונהר¹⁰⁹ יחרב ויבש כו' ע"כ העצה לזה הוא ע"י התשובה בחי' ממעמקים קראתיך עומקא דלבא. וכמשל¹¹⁰ הנהר שנחרב צריכים לחפור אותו בעומק יותר, כך ע"י בחי' תשו"ע מעומקא דליבא ממשיכים גלוי בחי' הנהר ממקום עמוק יותר והוא בחינת ותתפללי¹¹¹ חנה על הוי' למעלה משם הוי'. והנה בדרך כלל הוא ענין ב' בחינות געה"ע וגעה"ת¹¹². געה"ת הוא למטה משם הוי' והוא בחי' ועץ החיים בתוך הגן שהוא המשכת גילוי בחי' כי האדם עץ השדה בחי' שם הוי' שיאיר בהגן והמשכה זו הוא ע"י צדיקים שמקיימים המצוות. אבל געה"ע הוא למעלה יותר מבחי' כי האדם עץ השדה, והמשכת הנהר שבו הוא ממקום עמוק מלמעלה מהשתלשלות והמשכה זו הוא ע"י בע"ת דוקא וזהו ענין בארצות החיים דצדיקים ובע"ת כו',

וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, וי"ל פירוש יעקב ב' פי', א' דקאי על נשמות שנק' ע"ש יעקב, בארץ מגורי אביו געה"ע, בארץ כנען געה"ת. והב' י"ל כי יעקב קאי על כללות המשכות אוא"ס ב"ה שנק' בשם יעקב כו', והוא נשפל ונמשך בב' בחינות ארץ, הא' בארץ מגורי אביו הוא בחי' ארץ החיים דבעלי תשובה ע"י בחי' תשובה עילאה מעומקא דלבא, ועוד זאת נמשך בחי'¹¹³ ישיבה והשפלה אחרת ממדתו של יעקב להמשיך מדת חסד מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בארץ התחתונה בארץ כנען שהוא בחי' מלכותו ית' וזהו בחי' ארץ החיים דצדיקים¹¹⁴ והיינו ע"י עשיית המצוות בכלל ששרשם הוא בחי' חסד ובפרטיות הוא מצות הצדקה וחסד שלכן היא נק' בשם מצוה סתם שהיא שקולה כנגד כל המצוות כמ"ש בתניא¹¹⁵:

(109) ונהר יחרב ויבש: ישעי' יט, ה.

(110) וכמשל הנהר שנחרב: ראה לקו"ת דרושים ליו"כ ע, א.

(111) ותתפלל על הוי': שמואל-א א, י.

(112) והנה בדרך כלל הוי"ע געה"ע וגעה"ת: ראה עד"ז באוה"ת וישב תתצח, ב.

(113) ועתה צריך להבין ענין בארצות החיים.. ועוד זאת נמשך בחי': הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. במקום התיבות: והנה זה הוא בבחי' יחודא עילאה ואתדבקו' רוחא ברוחא בעסק התורה להיות בטל אליו ית' בבחי' חכמה עילאה כנ"ל. אך בבחי' יחודא תתאה דהיינו להיות כלי ומכון לשבתו ית' בבחי' קיום העולם בבחי' מלכותו שיהיה גם בזה שורה ומתגלה בחי' ה' אחד. הנה זה נמשך ע"י (שבהנחת המהרי"ל שנדפס בתורה אור).

(114) וזהו בחי' ארץ החיים דצדיקים: הגהת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. במקום התיבות: ומלך במשפט יעמיד ארץ והוכן בחסד כסא. שקיום העולם הוא בחסד כמ"ש עולם חסד יבנה (שבהנחת המהרי"ל שנדפס בתורה אור).

(115) כמ"ש בתניא: פרק לז.

מאמר אני ישנה ולבי ער

פרסום ראשון

הנחה מגוף כתי"ק כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

מיוסד על ד"ה זה מכ"ק אדמו"ר הזקן
משבת פרשת חוקת תקס"ד

הקדמה

המאמר ד"ה אני ישנה ולבי ער נאמר ע"י כ"ק אדמו"ר הזקן בליל ש"פ חוקת תקס"ד בעיר פאלאצק.

בשנים שהתגורר כ"ק אדמו"ר הזקן בעיר ליאדי היה אומר תורה ברבים שתי שבתות בכל חודש, ומזמן לזמן היה מבקר בעיירות אחרות, ואז היה אומר תורה ברבים כמה שבתות רצופות.

בקיץ תקס"ג משבת פרשת דברים עד שבת פרשת כי תצא ביקר כ"ק אדמו"ר הזקן בכמה עיירות (שקלאב, מאזיר, האמיל, בוחאב), ואמר תורה בכל השבתות שבחדשים מנחם אב-אלול תקס"ג.

בשבת פרשת שלח תקס"ד אמר דא"ח בלעפלי [ובשבת פרשת קרח היה בליאדי ואמר דא"ח שם], ובשבת פרשת חוקת אמר דא"ח בפאלאצק (בליל שבת את המאמר שלפנינו, וביום שבת מאמר "אז ישיר"), ובשבת פרשת בלק אמר דא"ח באולע (ויתכן שנכדו כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, שהיה אז בשנה הראשונה לנישואיו, הצטרף למסעות אדמו"ר הזקן בעיירות הללו).

הנחת אדמו"ר האמצעי מהדרוש אני ישנה ולבי ער נדפס בסה"מ תקס"ד ע' קנה (והתחלת הנחה זו נעתק בתוספת הגהות מכ"ק אדמו"ר הצ"צ באוה"ת שה"ש ח"ב ע' תקכד).

והנחה אחרת מהדרוש הנ"ל (אולי הנחת המהרי"ל) נדפס בתוספת הגהות מכ"ק אדמו"ר הצ"צ באוה"ת שה"ש ח"ב ע' תצז ואילך.

המאמר שלפנינו, שנתגלה עתה, הוא של כ"ק אדמו"ר הצ"צ המיוסד על הנחה הנ"ל מדרוש אני ישנה מליל שבת פרשת חוקת תקס"ד, והוא מתפרסם כאן בפרסום ראשון.

ייתכן מאד כי הכת"י "מעתיק" שלפנינו הוא כת"י ק"כ המהר"ש משנותיו הצעירות, שסידר הביכל, וכמצוין בפתח דבר (ראשי) לתשורה, שהוא גם ערך בכת"י הק' את

תוכן העניינים (בג' עמודים) של הביכל שלפנינו. הכתב דומה מאד לכמה מכתביו מאותן השנים (ראה לדוגמה בס' מאמרי אדמו"ר הצמח צדק תרי"ד – תרט"ו ע' שיב, ועוד).

לשלימות העניין הננו מביאים את כל המאמר, כפי הנדפס באוה"ת שה"ש ח"ב (ע' תצז), כדי ללמוד על השינויים שביניהם (בנוסף על הסיום החסר).

הנחת אדמו"ר האמצעי מהביאור נדפס בסה"מ תקס"ד שם ע' קנט.

נוסח אחר (הנחת המהרי"ל?) מחלק מהביאור, נדפס בסה"מ כתובים (ב) ע' קפא (ובהוצאה חדשה ע' ריד), ובשינויים קלים שם ע' קסז (ובהוצאה חדשה ע' רכ).

והנה מצאנו כי גם הרבי נשיא דורנו מתייחס למאמר זה, ומכריע מה היתה שנת אמירתו. דהנה במאמר "איכה ישבה בדד" של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק (אוה"ת נ"ך כרך ב' ע' א' לד) כ': "וע' בביאור יונתי חקת תקס"ד מענין ג"ר דעתיק שהוא אינו מתלבש כלל", ובשולי הגיליון שם כותב הרבי: "בביכל אחד כתוב תקמ"ה. ונראה לומר יותר כמוש"כ בכמה כת"י. תקס"ד.."; והוא בסה"מ תקס"ד שם ע' קנט: דלא נתלבשו בבחי' לבושים דאורות דכלים כו' רק בחי' ז"ת דע"י, אבל בחי' ג"ר שבו הנק' רישא שהוא פנימי ע"י וא"א כו' לא נתלבש כלל בלבושים כו'). נוסח אחר נדפס בתוספת הגהות באוה"ת שה"ש ע' תקה ואילך [ומע' תקיח ואילך מיוסד על ד"ה אני ישנה מליל ש"פ בשלח תקס"ח שנדפס בלקו"ת שה"ש לג, ג ואילך].

שֶׁל הַיּוֹם אֲחֵךְ נִשְׁכָּח יוֹחֵן אֶלְוִינָם יוֹחֵן בּוֹי וְגַם אֶלְוִי שֶׁנֶּהָרָה בְּפִי וְאֶת
 סִבָּה וְיִגְדָה אֶלְוִי בּוֹ וְשִׁי בּוֹי לְבִי אֶת הַיּוֹם כְּגִוּ שִׁוְהִי קָחִי גִו קָלִי קִי
 קִי גִי גִי תִחְוֶה בְּחִי הַסְתַּלְקֶת בּוֹ אֶלֶּי
 וְגַם שְׁנֵי אֲנִי הִיוּ אֵל שְׁנֵי י פִי שִׁינִי שִׁינִי קִי יֵרֶךְ אֵל נִפְהֶרֶץ וְשִׁנְקִי
 הַעֲלֹם י וְכֵן גִּינִי הַלֵּלִי וְגִינִי הַקְּאֻלִּי י הוּא יִתְבַּרַךְ מִחֲבֵשׁ בְּרִי יִשׁ
 יֵשֶׁה קְרִיאָתוֹ י שְׁכָל יִשׁ יִתְחַלֵּל י בְּרִיאָתוֹ י הוּא חִכְיָה הַנֶּה רִאשִׁית חִכְיָה
 אֲחֵשׁ יִשׁ אֵל שֶׁכֵּה וְהַחֲכִיָּה מִיָּד תִּשְׁכַּח י וְגַם בְּחֵץ עֹשֶׂה קְרִיאָתוֹ י וְכִסֵּה
 כֶּלֶם בְּחֵץ עֹשֶׂה שֶׁחֲכִי הוּא נִתְשָׁבֵת כְּעֹשֶׂה קֹפֶלֶן לְקִי אֵל קִי י וְגַם אֶתְחַלֵּל
 שְׁכָחִי הִיוּ הוּא הַיִּשְׁכָּח הַיָּדֹר וְהַסְפֵּד י הֵאֵם קִי אֵל הַעֲלֻזִּים כִּי יוֹלֵךְ הוּא
 בְּחִי לְיִצְחָק ה' הַתְּפִסְטוֹר בּוֹי וְהַיִּשְׁכָּח י הוּא בְּחִי אֵל שְׁנֵי שִׁחֲבֵשׁ
 בְּרִי יִשׁ יֵשֶׁךְ י וְהַיּוֹם הַיִּשְׁכָּח גִּו הוּא בְּחִי הַיָּדֹר יֵשֶׁלֶם י אֵל עֲלֻזִּים יֵרֶךְ
 הוּא אֶתְחַלֵּל יֵרֶךְ אֵל יִתְחַלֵּל הַיָּדֹר גִּו י וְאִינִי בְּגִדִי מִיָּדִי בֹא י וְגַם שִׁחֲבֵשׁ
 בְּיֹדֵי נִבְרָא הַעֲוֹהֶ"ק י שֶׁגַּם עֹוֶהֶ"ק שֶׁהוּא עֹלָם הַתְּעִנּוּת הַקְּאֻלִּי שִׁחֲבֵשׁ שֶׁ
 הַיִּשְׁכָּח בְּהַשְׁגָּתוֹ הַיָּדֹר אֶלְוִינָם יֵרֶךְ נִבְרָא רֵךְ בְּאֹת יוֹלֵךְ מִיָּד יִתְבַּרַךְ י
 וְכִסֵּה קִיטוֹל אֹת יוֹלֵךְ אֲחֵת לְקִי כֹלֹת כִּי הַיִּשְׁכָּח שֶׁבְּאֵד שִׁינִי אֲחֵת בְּה
 מַשְׁבֹּת אֵל יֵרֶךְ י וְאֵלֵּל לְקִי עֲלֻזִּים יֵהוּת הַנֶּפֶשׁ י שֶׁגַּם כֹּלֹת כִּי הַיִּשְׁכָּח
 הוּא רֵךְ אֶלְוִי לְקִי יֵהוּת הַנֶּפֶשׁ י כִּיכֵּה עֹשֶׂה וְיִשׁ יִכֵּן אֵלֵּל יֵרֶךְ הוּא קִי
 כִיטוֹל כִּי חִי הַעֲוֹהֶ"ק בְּהִיטֵן בְּחִי הַחִיּוֹת הַיִּשְׁכָּח הַעֲוֹהֶ"ק שֶׁהוּא עֵל בְּחִי אֹת יוֹלֵךְ
 לְקִי בְּחִי מַשְׁבֹּת עֹוֶהֶ"ק שִׁינִי נִשְׁכָּח בְּחִי הוֹלֵךְ הַלֵּל י (וְעֹשֶׂה בְּיָדָיו
 עֹשֶׂה יוֹחֵן בְּחִי קִיטוֹל כִּי אֵל מַשְׁבֹּת מַשְׁבֹּתֶכֶם י וְזִינִי קִיטוֹל בְּעֹהֶ"ק
 עֵרֶךְ מַשְׁבֹּת וּבְגִדִי בֹא נֵה גִסֵּה עֵלֵּל י וְאֵלֵּל אֹוֶר לְקִי יֵהוּת וְעֲלֻזִּים
 יֵרֶךְ שֶׁגַּם בְּחִי מַשְׁבֹּת עֹוֶהֶ"ק הוּא כֹאֵן וְכֹאֵן מַשְׁבֹּת מִיָּד יִתְבַּרַךְ
 יוֹחֵן אֵלֵּל יֵרֶךְ שֶׁבִּשְׁלֵל בְּאֵד י כִּי בְּאֵד הַיִּשְׁכָּח יֵלֶקֶט הַנֶּפֶשׁ י עֲלֻזִּים
 הַנֶּפֶשׁ נִתְפַּסֶּת בַּיִּשְׁכָּח גִּו י וְאִינִי יִכְוֶה אֲחֵת מַשְׁבֹּת אֲחֵת יֵשֶׁכֶךְ
 מִיָּד יֵרֶךְ אֵלֵּל שִׁינִי אֹוֶר שֶׁהַיִּשְׁכָּח מִלְּבָשֵׁת בּוֹי י וְגַם לֵב פִּי כִי אֵל מַשְׁבֹּת
 מַשְׁבֹּתֶכֶם שֶׁהוּא יֵרֶךְ רֵם עֹשֶׂה אֵלֵּל יֵרֶךְ מַשְׁבֹּת הַיִּשְׁכָּח עֹוֶהֶ"ק
 כִּי הוּא לְבָשׁ וְיִשְׁכָּח י וְכֵן אֲחֵלֵּל לֵבִי וְיִבְרַח אֶפֶס יוֹ שִׁחֲבֵשׁ וְהוּא הַעֲלֹם וְכִסֵּה
 כִּי בְּגִדִי הֵנִי וְשִׁחֲבֵשׁ בְּחִי

והנה כאשר יתבונן המבטל יתפלא מאד ויתעורר והשנים בהיונו טיהור קולו האהבה
 היסודית בלבו. כפלות הנפש אליו ות' י וצוה ויצורחם גב' אתה גלית ולעלה
 להיות קולו הו' ות' ולא יושן שומר יטהר. (כי הקם טקנות מע הו' לא טעם
 יל' הארה והספדה בו ואור עתם בבחי' העליונים. וצנינונים רבים ביארה
 מאד עב טמאה עולם כשנפשו נהג י ונשל השנה בו לבחי' שנים. אך
 כשנשק קולו הנשים כיו וצו' גבו נשל לבחי' צורה איה תישן כו' וגבו וקם
 ער י היינו בחי' אתה גלית אל-כנס ופעימות אקמס י קול גבו בופג גיהע
 התפילה כי קול יצורר הכוונות להיות כיון לבו וצאת לבחי' השנים. וכונות
 בו היינו כנס יו או קשיוס וצחק לא חפצת בארץ י כי שנים הוא גיהע
 וארץ הוא גיהע אשה קם גיהע חן קוה נברא כל י וצד לא יחפז לא גע
 העליון כו' כא' איהוה ות' יושן י וגבו אמ כיון לבו וצא י פיו שכאשר
 כיון לבו כל אגו יצא יתוך החושק ואור גבו כו' והצטן שצו' יתעורר י
 כונ' ולעלה אטה יתעורר צו' קולו אלוקות ות' טא יבו הצנינונים
 והעליונים וסתחים על אור קולו הו' כה' י כי הנה על קריאת שו
 יל' בתפילה בחוק אלה הו' ישיבים אומ ויצורחם טושק אטה
 בבחי' קולו י כנסל קנפס האגם כשקרא אגם לבחי' קטו האוקן
 או שיעון אגו ישיבו צו' טופס קצנו לקראו קטו י וארץ
 שהם הוא חן הארה קצנא ין הנפס. אצפכ קצו' כה השם קרה
 טע' קריאת ישיק את כל יהוה נפס האגם טופס אליו כצ' יושן
 הוא עב' איהוה טע' קריאת שו ות' טקראים בתפילה כא' ישיבים אור
 אה קה שיתגלה אטה י (וצו') בפרגס טזר הכוונות פה ואפסה טעג
 יוקן היואר שהבואו בספחים גפס יו יטהר צוצקים ואינם נצנים גפס טאין
 יוצים לבין קס) וגבו קול גבו בופג כו' פתחי או היינו אפמח אקם
 אל בחי' הו' טמו נברא העוה' שהוא איהוה יתעורר צנו י וגבו כל
 קצטן יו או קשיוס כו' והנה כ' אטה גהיינו באורות שטאקסו קלוק.
 שהם ז' יקות.

[illegible]

צילום מגוף כתב (כ"ק אדמו"ר המהר"ש?) מאמר כ"ק אדמו"ר הצמח צדק "אני ישנה ולבי ער", שנתגלה זה עתה, ומתפרסם כאן לראשונה

ד"ה אני ישנה

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק וגו'. ופי' בזוהר פ' אמור דצ"ה ע"א אני ישנה בגלותא דמצרים כו'. והיינו שכנס"י בגלות נמשל לבחי' אדם הישן, שכמו אדם הישן היינו שהשכל מסתלק מן המוחין וכן שאר הכחות ראייה ושמיעה מסתלקים. ואף שבאמת ישנם במציאות, אבל הם בבחי' העלם שאינן פועלים פעולתן. משא"כ כשהוא ער שמתגלה השכל במוחין והראי' בעין כו'. נמצא השינה היא הסתלקות המוחין וכחות הנפש המעולים מן הגילוי אל ההעלם. כמו"כ בזמן הגלות הוא בחי' אל מסתתר ואותותינו לא ראינו. משא"כ בזמן שבהמ"ק הי' קיים שהי' גילוי השראת השכינה בישראל שהוא כמשל התלבשות חב"ד במוחין. וכמ"ש בתניא פנ"ג. וכן הי' בחי' ראייה כמ"ש שלש פעמים בשנה יראה כו'. כדרך שבא לראות כו'. וכמו"כ בזמן הגאולה ויצ"מ שהי' התגלות אותות ומופתים היוצאים חוץ מדרך הטבע ונגלה כבוד ה' כו'. אבל בגלות שאין מצוי אות ומופת נגלה חוץ לדרך הטבע היינו מחמת הסתלקות המוחין מלהאיר בבחי' גילוי ממש. לכן נק' בחי' זו שינה. ועמ"ש מזה בד"ה כי עמך מקור חיים. וכן גם בנש"י למטה אין נמצא בחי' גילוי אלקות בנפשם בדעת והרגשה ממש שיתלהבו באהבה רבה אל ה' בהתגלות לבם. רק שהאהבה היא מסותרת בבחי' העלם והסתר. ועמ"ש ע"פ שיר כו' היינו כחולמי' ומ"ש בד"ה וארא אל אברהם שהגלות נמשל לבחי' עיבור ראשו בין ברכיו כו', וזהו כענין בחי' שינה.

אך הנה כתיב אני הוי' לא שניתי שבאמת לגבי א"ס ב"ה אין שום שינוי כלל בין זמן גלות מצרים ובבל שאין גילוי אלקותו יתברך בהעולמות. ובין כשהוא מתגלה בבחי' גילוי הכל שוה ממש לפניו, וכמאמר רז"ל וכי יש שינה לפני המקום, וכמ"ש הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל. ושם הוא למעלה מעלה מבחי' גדר וזמן כמ"ש המתנשא מימות עולם, ועמ"ש מזה בד"ה להבין פי' וענין י"ג מדות מי אל כמוך כו'. א"כ ממילא שאין שינויי הזמנים פועלים שום שינוי, ועיין בשער הפורים רפ"ה, והנה אז בימי מרדכי הי' סוד זמן הדורמיטא של ז"א כו'. וכיון שהוא ישן ורוצה לחזור פב"פ כו' ע"ש שמשם וממ"ש בשער ר"ה שם יובן שע"י השינה אח"כ נמשכים מוחין עליונים יותר כו'. וזהו ע"ד שנת' בפ' וארא סד"ה וידבר אלקים כו' ושמי כו' גבי אך הנה כדי שהי' בחי' זו בגילוי במ"ת צ"ל תחילה בחי' הסתלקות כו' ע"ש.

וזהו שנאמר אני הוי' לא שניתי, פי' שאין שום שינוי בו ית' עד שלא נבה"ע ומשנברא העולם. וכן זמן הגלות וזמן הגאולה, הוא יתברך מחדש בכל יום מעשה בראשית. שבכל יום מתחיל מבראשית שהוא חכמה הנק' ראשית חכמה לחדש מאין ליש כמ"ש והחכמה מאין תמצא. וזהו ברוך עושה בראשית. וכמ"ש כולם בחכ' עשית שהחכ' היא נחשבת כעשי' גופני' לגבי א"ס ב"ה. וז"ש אני הוי' שבחי' הוי' הוא המשכת האור והשפע מהא"ס ב"ה אל העולמות כי יו"ד הוא בחי' צמצום ה' התפשטות כו'. והמשכה זו היא בבחי' לא שניתי שמחדש בכל יום מע"ב. והנה המשכה זו הוא בחי' הארה בעלמא, אבל עצמותו ית' הוא למעלה מעלה אין קץ מבחי' הארה זו, ואינו בגדר עלמין כלל. וזהו שארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב, שגם עוה"ב

שהוא עולם התענוג הגדול שמתענגים שם הצדיקים בהשגתם הארת אלקותו ית', נברא רק באות יו"ד משמו יתברך. וכמשל ביטול אות יו"ד אחת לגבי כללות כח המחשבה שבאדם שיוכל לחשוב בה מחשבות אין קץ. ואצ"ל לגבי עצמות מהות הנפש. שגם כללות כח המחשבה הוא רק לבוש לבד לגבי מהות הנפש. כמ"כ ממש ויתר מיכן לאין קץ הוא ביטול כל חיי העוה"ב דהיינו בחי' החיות המחי' העוה"ב שהוא נק' בחי' אות יו"ד לגבי בחי' מחשבה עילאה שממנה נמשך בחי' היו"ד הנ"ל. (ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי בחגוי בענין כי לא מחשבותי מחשבותיכם. ועיין בפרד"ס בעה"כ ערך מחשבה ובזהר פ' נח דס"ה ע"א.) וא"צ לומר לגבי מהותו ועצמותו ית'. שגם בחי' מחשבה עילאה הוא כלא וכאין חשיבא אצלו יתברך יותר לאין קץ מבמשל באדם. כי באדם המחשבה מלבשת הנפש, שעצמות הנפש נתפסת במחשבה זו. ואינה יכולה לחשוב מחשבה אחרת. משא"כ אצלו ית' אין שייך לומר שהמחשבה מלבישתו כו'. וזהו ג"כ פי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם שהוא ית' רם ונשא אין קץ ממדריגת ההתלבשות במחשבה עילאה כי הוא קדוש ומובדל. ולכן ארז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם וכמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי בת.

והנה כאשר יתבונן המשכיל יתפעל מאד ויתעורר מהשינה דהיינו שיהי' גילוי האהב' המסותרת בלבו. בכלות הנפש אליו ית'. ועי"ז מעוררים ג"כ אתעדל"ע מלמעלה להיות גילוי הוי' ית' ולא יישן שומר ישראל. (כי הגם שבאמת אני הוי' לא שניתי מ"מ הארה והשפעה זו מאיר עתה בבחי' העלמים וצמצומים רבים במאד מאד עד שנראה עולם כמנהגו נוהג, ונמשל הנהגה זו לבחי' שינה. אך כשנמשך גלוי הנסים כמו יצי"מ זהו נמשל לבחי' עורה למה תישן כו'). וזהו ולבי ער. היינו בחי' אתעדל"ת של כנס"י מפנימית לבבם. קול דודי דופק. זה"ע התפילה כי קול מעורר הכוונה להיות כיון לבו לצאת מבחי' השינה. וכוונה זו היינו כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ. כי שמים געה"ע וארץ הוא געה"ת אשר גם געה"ע רק ביו"ד נברא כנ"ל. וע"כ לא יחפוץ לא ג"ע העליון כו' כ"א למהו"ע ית' ממש. וזהו אם כיון לבו יצא, פי' שכאשר כיון לבו כנ"ל אזי יצא מתוך החושך לאור גדול כו' והענין שע"ז מתעורר, כמ"כ מלמעלה למטה מתעורר עי"ז גילוי אלקותו ית' שלא יהיו הצמצומים וההעלמים מסתירים על אור גילוי הוי' ב"ה. כי הנה ע"י קריאת שמו ית' בתפילה ברוך אתה הוי' ממשיכים אותו ומעוררים שיומשך למטה בבחי' גילוי, כמשל בנפש האדם כשקורא אדם לחבירו בשמו ראובן או שמעון אזי ממשיכו עי"ז שיפנה בעצמו לקוראו בשמו, ואף שהשם הוא רק הארה בעלמא מן הנפש, אעפ"כ גדול כח השם בזה שע"י קריאתו ממשיך את כל מהות נפש האדם שיפנה אליו כמ"כ ממש הוא עד"מ למעלה שע"י קריאת שמו ית' שקוראים בתפילה בא"י ממשיכים אור א"ס ב"ה שיתגלה למטה. (ועיין בפרד"ס שער הכוונה פ"ב ואפשר שעד"ז יובן המאמר שהביאו בספרים מפני מה ישראל צועקים ואינם נענים מפני שאין יודעים לכוין בשם). וזהו קול דודי דופק כו'. פתחי לי היינו לפתוח לבם אל בחי' היו"ד שבו נברא העוה"ב שהוא למעלה מהעוה"ב עצמו, וזהו כנ"ל בענין מי לי בשמים כו'. והנה כ"ז למטה דהיינו באורות שנתלבשו בכלים, שהם ג' מדות שם שייך בחי' עורה למה תישן. שיהי' גילוי האורות ע"י הכלים ולא יסתלקו מהכלים במקורן, שאז אין ההארה נמשכת כ"א בצמצומים

והעלמים מאד כנ"ל. והיינו ע"י אתעדל"ת מעוררים הגילוי. אבל בעצמות אוא"ס ב"ה אין שייך ח"ו בחי' שינה לעולם כמ"ש הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל ששם הוא למעלה מבחי' אתעדל"ת, וע"כ אף שאני ישנה שהאהבה מסותרת כו', עכ"ז אין זה גורם שינוי למעלה ח"ו.

אחותי. הנה אחותי הוא לשון התחברות כמו איחוי אלכסנדריה שלהי מסכת מ"ק דפי' חיבור ב' דברים נפרדים כשמחברים להיות לאחדים ממש ע"י התפילה המעולה. וכמו"כ למעלה נק' כנס"י אחותי ע"ש שהיא מחברת ב' הפכיים. והיינו ע"י המצות דהנה כתיב כי אל דיעות הוי' שבדיעה עליונה שמלמעלה למטה הנה למעלה הוא היש כמ"ש להנחיל אוהבי יש. והנבראים הם אין דכולא קמי' כלא חשיבא, ובדיעה תחתונה שבנבראים דבי"ע נהיה ונראה להיפך שלמטה הוא היש. ולמעלה נק' אין פי' שאינו מושג. ובחי' כנס"י ע"י המצות מעשיות מחברים הב' דיעות שהן בחי' ב' הפכיים להיות נעשים לאחדים ממש. דהיינו שגם למטה בדיעה תחתונה יומשך הגילוי מבחי' דעת העליון, ועז"נ לעתיד ומלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים, ועמ"ש בביאור מאמר הזוהר פ' בשלח דמ"ח בענין ים וארץ שהם עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא שהן בחי' ב' דיעות הנ"ל. ולעתיד יהי' ג"כ בעלמא דאתגליי' גילוי הדעת שבעלמא דאתכסיא.

והנה ידוע שכדי להיות התחברות ב' הפכיים מוכרח להיות שהמחברן הוא גבוה משניהם, וכמו עד"מ באיחוי וחיבור ב' יריעות נפרדים הנה התפירה הוא במחט שהוא למעלה במדרגה מב' היריעות. שהמחט הוא ממתכות הקשה ונוקב שניהם כו'. כמו"כ למעלה חיבור ב' דיעות הנ"ל הוא ע"י המצות אשר הם נמשכים מרצה"ע ב"ה שהוא למעלה מב' בחי' הנ"ל. גם הנה בהמצות נכללים ב' בחי' הנ"ל שהמצוה עצמה נעשית מדברים גשמיים. ובהן נמשך ומתלבש הרצון עליון. עיין בתניא פכ"ג. ולכן דווקא ע"י מצות מעשיות נמשך חיבור ב' דיעות הנ"ל שמחבר ומקשר גם הגשמיות שהוא בחי' עשיה להיות בו גילוי הרוחניות עליון כו'. ועמ"ש בת"א פ' בראשית ע"פ וייצר כו' את האדם כו'. וזהו בן פרת יוסף. פורת אותיות תופר. שהוא התופר ב' בחי' הנ"ל דרוחניות וגשמיות יחד. וזהו ענין וידגו לרוב בקרב הארץ דהיינו ע"ד ומלאה הארץ דיעה כו' כמים כו'. בן פרת עלי עין, פי' שהכח שיש בו להיות תופר ומחבר ב' ההפכיים היינו לפי שנמשך מבחי' עלי עין היינו למעלה מב' בחי' הנ"ל שהם בחי' ב' עיניים כו', עיין באד"ר דק"ל ע"א. ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול בענין לעשות הישר כו'.

רעייתי פי' פרנסתי ע"ד מארז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים והנה בחי' אחותי כבר נת' שזהו ע"י המצות מעשיות. כי במעשה דווקא נמשך ההתחברות גם עד גשמיות. ובחי' רעייתי הוא ע"י קול ודיבור בתורה. שהתורה נק' לכו לחמו בלחמי. דכמו עד"מ באדם פעולת המאכל שהוא משיב את הנפש ומחבר הנשמה להתפשט בגוף. משא"כ כשלא יאכל נחלשו כחות הנפש המתפשטים בגוף. וכשלא יאכל ג' ימים תסתלק הנפש מהגוף, וכמ"ש באיכה נתנו מחמודיהם באוכל להשיב נפש כו'. כמו"כ יובן למעלה כי הנה אוא"ס ב"ה מרומם ונשגב למעלה מבחי' המדות הנקראים בשם גופא בזוה"ק כמאמר אליהו לאו דאית לך צדק

ידיעא כו'. ולא מכל אלין מדות כלל. ולכן זהו צמצום והשפלה גדולה שיתלבש בבחי' ע"ס דאצילות שהם המדות עליונות. וצ"ל המשכה זו ע"י אתעדל"ת, והיינו ע"י התורה. ולכן נק' לחמי שהוא ממשיך אור א"ס ב"ה המלוכלך בחכ' עילאה להיות נמשך ומתלבש בהמדות עליונות. וע"כ נק' שמפרנסים לאביהם שבשמים וכמ"ש בד"ה השמים כסאי דקאי על התורה כו'. והיינו ע"י הקול ודיבור בתורה, ועז"נ הקול קול יעקב. (וא"כ בחי' אחותי זהו בחי' בן פורת יוסף בחי' צדיק דאחיד בשמיא וארעא. ואולם ע"י התורה נעשה ההתחברות והמשכה בבחי' שמים עצמן שיהי' מאיר בהן תוספת אור מבחי' ח"ע להיות השמים כסאי כו'. וזהו ענין מפרנסין לאביהם שבשמים.)

חסר בכי"ק.

צילום המאמר

כפי שנרפס באוה"ת

אור שיר השירים התורה תצו

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותיו רסיסי לילה וגו'. הנה ארז"ל בזהר פ' אמור דצ"ה אני ישנה בגלותא כו', שכנס"י בגלותא נמשלה לבחי' אדם הישן כו', שכמו אדם הישן אעפ"י שכל כחות הנפש ישנם במציאות בשלימות כמו שנמצאים בו כשהוא ער, אך רק הם נעלמים בו בבחי' העלם שאינם פועלים פעולתן בהתפשטות וגילוי בגוף כ"א הם שרוים בו בבחי' העלם, משא"כ כשהוא ער אז מתפשטים כחות הנפש בבחי' גילוי בגוף שפועלים פעולתן כו'. (וזה היא החילוק בין ער ובין ישן שכשהוא ער מתפשטים כחות הנפש בבחי' גילוי וכשהוא ישן הם נעלמים בבחי' העלם). וכמו"כ עד"מ למעלה, שבזמן הגלות מסתתר אלקות בבחי' העלם הסתר שהעולם כמנהגו נוהג ע"פ דרך הטבע, ואותותינו לא ראינו כו' (ע' בהרמ"ז פ' בשלח דנ"ד ע"א ומ"ש בלק"ת בש"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה המתחיל להבין ענין הטעם שם פ"א, כי יש ב' מיני יחודים כו', ומשם יזבן דפי' עולם כמנהגו נוהג היינו כשהוא נוהג רק בבחי' החיצונים דחו"ב שמשם נמשך לחיות העולמות קיום הכרחי כו', יעו"ש). וכן בכנס"י בחי' אני ישנה היינו שאין נמצא בחי' גילוי אלקות בנפשם שיתגלו בהתלהבות לבם באה' אל ה' כו' כ"א זולת בחי' אה' הטבעית המסותרת בלב כל או"א מישראל בבחי' הסתר והעלם כו', (והיינו כי ישראל סתים וגליא כמ"ש בלק"ת פ' נצבים בד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד שם פ"ב, וכאשר בחי' הסתים שהוא פנימי נה"א אינו מאיר כלל בגוף נק' שינה, או י"ל ע"ד מה שנת' בת"א פ' וישב בד"ה שיר המעלות כו' היינו כחולמים, וזה נראה יותר כי החלום הו"ע השינה ועמ"ש בד"ה זכר דעמלק בת"א פ' תצוה ההפרש בין אמונה ובין הדעת כו', ובד"ה וידעת היום כו', בלק"ת פ' ואתחנן בענין וצדיק באמונתו יחי' יחי' ממש, זהו"ע התעוררות מהשינה כו') הנה כתיב ויקץ כישן ה' והיינו ע"ד מ"ש לע"ל שיהי' נגלה כבוד ה' ית' אשר עין בעין יראו כו', וכן הי' בזמן הגאולה שהכה את מצרים בכל מכה והוציאנו באותות ומופתים כו' שעיי"ז הי' נגלה כבוד ה' ית' בבחי' התגלות ממש (עמ"ש"ל בש' הרמ"ז בשלח ג"ד). ועיי"ז אומרת כנס"י אני ישנה בגלותא, שבגלותא הוא בחי' השינה שמסתתר אלקות בבחי' העלם כו' כנ"ל.

קיצור. ענין השינה בחי' אותותינו לא ראינו ועולם כמנהגו נוהג היינו כשהמשכה מיחוד חיצוני חו"ב שלצורך קיום העולמות לבד. ועמ"ש מענין שינה בת"א בד"ה כי עמך מקו"ח זהו בחי' רם על כל גוים דשם כחשיכה כאורה, ע"כ הגם כי היוצר עין חכמה דאצילות הלא יביט בלא עין וחכ' הג"ל. אך שם שממית בידים תתפש כו', ובחי' ויקץ כישן ה' זהו עיי' גילוי פנימיות. וכן אני ישנה בנפש כשהוא ע"ד היינו כחולמים וכשאין הדעת מאיר רק בבחי' אמונה, וגילוי הדעת שיהי' באמותו יחי' ממש זהו התעוררות מהשינה ממש.

ב) אך הנה כתיב אני ה' לא שניתי וגו'. פי' שבאמת לגבי א"ס ב"ה אין שינוי כלל לגבי בחי' הגלות שהוא נעלם וטמיר בבחי' הסתר והעלם שהוא בחי' שינה ובין כשהוא מתגלה בעולם בבחי' גילוי, כי הוא ב"ה המנהיג את העולם בשוה הן כשהוא מתעלם בבחי' הסתר והן כשהוא מתגלה כו' (ע' יע')

בת"א בד"ה ומרדכי יצא גבי ומפני מה הנס מתלבש בדרך הטבע וכן בפורים כו', ושם בד"ה כי אברהם לא ידענו גבי והנה כתיב אותותינו לא ראינו וכשנסתלקו המדות המדות ונשאר ההארה ממקום יסוד אבא כו' צריך להתלבש בדברים תחתונים ע"פ הטבע שהוא אלקים גימט' הטבע עכ"ל. וגם הוא יסוד היינו יסו"א אלא שמתלבש בדרך הטבע כו' וכמ"ש אני ה' אשר הוצאתיך מאמ"צ כו', וכתי' אני ישנה שאין שינוי כלל בין כשהוציאנו מאמ"צ שהי' נגלה כבודו ית' ובין כשהוא בבחי' שינה לגבי ב"ה, כי השינה ה"ס הסתלקות המוחי' מבחי' אדם, וכי' נוגע לעצמיות אוא"ס כי לא אדם הוא) כ"א השינוי הוא אצלינו המקבלים שפע אלקות (שכשהוא בבחי' שינה מסתתר מאתנו כו') כנ"ל. וז"ש אני הוי' לא שניתי פי' שאין בו שינוי והתפעלות כלל הן בזמן הגלות והן בזמן הגאולה הוא ב"ה מחי' את כולם ומחדש בטובו בכיו"ת מע"ב, פי' שבכל יום מתחיל מבראשית לחדש את העולמות מעיקרו ממש להחיותם ולהתהוות מאין ליש ממש, כמ"ש כולם בחכמה עשית שהחכמה נחשבת כעשי' גשמי' לפניו ב"ה, וז"ש ברוך עושה בראשית כו'. וז"ש אני הוי' כר' שהוי' הוא מורה על איכות המשכות השפע מן המאציל ב"ה על כל העולמות אבי"ע שהיו"ד מורה על צמצום השפע והא' התפשטות כו' (כמ"ש במ"א), וכן איכות מציאות הנפעלים הוא רק מבחי' זיו והארה בעלמא ממנו שהוא מחי' ומהווה, אבל בחי' עצמותו ית' נשגב לבד בבחי' אין ערוך אליו כידוע, וכמארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב כו', פי' שאף בחי' עוה"ב שהוא התגלות נועם ה' ב"ה שמתענגים שם נשמות הצדיקים ונהנין מזיו השכינה ב"ה הוא נברא רק מבחי' יו"ד א' של שמו ית', וכמשל ביטול ערך יוד אחת לגבי כללות כח המח' של האדם שיש בכח המשחבה לחשוב כמה וכמה אלפים מחשבות רבות כל ימי משך השנים אשר חי ע"פ האדמה ע' שנה כו', ומה גם בחי' כח המחשבה עצמה איננה מבחי' עצמיות הנפש כ"א רק מבחי' לבוש הנפש בלבד כנודע. ועתה יובן המשכיל ערך ביטול אות א' ממחשבה לגבי הנפש עצמה אשר גם לגבי כח המחשבה כלליות היא בטילה כנ"ל ומכש"כ וק"ו לגבי עצמיות הנפש אשר גם המחשבה הוא א' מלבושי' כו', כמו"כ ממש עד"מ למעלה נברא עוה"ב אשר הצדיקים מתענגים שם כר' מאות א' של שמו ית' שביו"ד של שם הוי' נבראו העוה"ב כולו ואין ערוך בחי' היר"ד הבורא הג"ע לגבי עצמיות המאציל שאף לגבי מחשבתו ית' הוא בטל מכש"כ לגבי עצמות המאציל ב"ה שאף המחשבה הוא רק לבוש א' מלבושיו יתברך כנודע כו'.

קיצור. ענין אני ה' לא שניתי, שגם בעת הנק' שינה הוא ית' מחדש בכל יום מע"ב, כי רק ביו"ד נברא העוה"ב ובבחי' זו שייך ההפרש בין שינה ובין ויקץ כישן, משא"כ בעצמיות בחי' כי לא אדם הוא משם מחי' ומאיר דרך העלם. (הג"ה. כי זיווג חיצוני דחו"ב שממנו שורש חיות העולמות בדרך הטבע שרשו מבחי' א"ק כמ"ש בלק"ת פ' תזריע בד"ה למנצח על השמינית, ובשה"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה. ועמש"ל אות א' בענין רם על כל כו', ובתו"א בד"ה וארא אל אברהם בפ"י סליק לעילא ולעילא, ובזח"ג דע"ה א' פ' אחרי כד אסתליק מלכא לעילא ולעילא כו', עכ"ה).

ג) והנה כאשר יתבוננו המשכילים בכל הדברים האלה יתפעל לבבם להיותם יוצאים מתוך החושך אשר חשכו עיניהם מראות שהאבה טבעית הוא הי' מסותרת בלבבם בבחי' העלם והסתר שזהו בחי' שינה דכתיב אני שינה בגלותא כנ"ל, ויתעורר לבבם לצעוק על ה' בצר להם בהתגלות לבם באה' עזה רשפי אש כו' בתפלה. ואז כשמתעוררים משנתם להוציא תעלומות לבבם בחי' אהבה מסותרת הנ"ל בבחי' גילוי כו' אז ע"י אתעדל"ת הלזו מעוררים אתעדל"ע שיתגלה כבוד ה' ית' בבחי' גילוי כו', ולא יישן שומר ישראל כו'. וז"ש ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי כו', פי' אשר שאני ישנה בגלותא אעפ"כ ולבי ער היינו בחי' אתעדל"ת של כנס"י שמתעוררים בתפלה לצעוק אל ה' בצר לפתוח לבבם שיתלהבו בהתגלות לבם ולא יהי' לבם כלב האבן כו'. ועי"ז קול דודי דופק, פי' קול דודי הוא בחי' התפלה שמתפללים בקול וכוונה להמשיך גילוי אלקות למטה כנ"ל. כי הנה ע"י קריאת שמו ית' בתפלה ברוך אתה הוי' כו' ממשיכים אותו ומעוררי' שיומשך ויתגלה למטה בבחי' גילוי כמשל בנפש האדם כשקורא אדם לחבירו בשמו ראובן או שמעון כו' וכדומה אזי ממשיכו ע"י קריאת שמו שיפנה אליו כו', ואף שהשם הוא רק בחי' הארה בעלמא מן הנפש אעפ"כ גדול כח השם בזה שע"י קריאתו ממשיך את כל מהות נפש האדם שיפנה אליו כו' (כמשנ"ת במ"א) כמו"כ ממש הוא עד"מ למעלה שע"י קריאת שמו ית' שנקראים בתפלה באה' כו' ממשיכי' את בחי' אור א"ס ב"ה שיתגלה למטה (ועי"ז נסדר סדר התפלה המספר שמותיו ית' שבתפלה שזהו הסגולה שהמתפלל ואומר כל השמות המסודרים בתפלה ממשיך גילוי אור א"ס ב"ה על נפשו ואף שאינו מבין כוונת התפלה). וז"ש קול דודי דופק היינו בחי' הקול הקריאת שמו ית' שבתפלה שע"י ממשיכים גילוי אור א"ס ב"ה לתחתוני' שיפתח לבם לה' ב"ה ולא יהי' לבם כלב האבן שהוא בחי' שינה כנ"ל. וז"ש קול דודי דופק פתחי לי היינו לפתוח לבם אל בחי' יו"ד הבורא את ג"ע שלא יחפצו אף בעוה"ב זולת לה' לבדו כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו'. והנה כ"ז למטה לא בעצמות א"ס ב"ה שם שייך בחי' שינה דכתיב אני ישנה וגו', ולשם יגיע בחי' אתעדל"ת לעורר למעלה ג"כ ע"ז האופן כנ"ל, אבל למעלה בעצמיות א"ס ב"ה אין שייך בחי' שינה לעולם כי אין שינה לפני המקום ב"ה, כמ"ש הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל ששומר ישראל לא יישן לעולם שלא יתפעל ממעשה התחתוני' אף שהם בחושך ואפילה שהאה' טבעיות הוא מסותרת בלבבם בבחי' העלם לא יגרום שום שינוי והתפעלות ששם כחשיכה כאורה שוין שגם חושך לא יחשיך כו' ואין מגיע לשם אתעדל"ת כלל, לכן לא ינום ולא יישן לעולם כ"א למטה נמצא בחי' שינה דכתיב אני ישנה כו', שתלוי במעשה התחתונים ואתעדל"ת כשמתעוררים משנתם ליצא מתוך החושך אל האור להתלהב לבם בהתגלות רשפי אש כו', ולהוציא תעלומות לבם מהעלם לגילוי (שזהו כוונת רז"ל על ק"ש אם כיון לבו יצא, שכאשר כיון לבו כו' אז יצא מתוך החושך לידי אור גדול שהגלות נגלה אליו אז בחי' אלקות שמעורר למעלה שלא יישן ה' כו') אז מעוררים לעילא שיהי' נגלה כבוד ה' ית' ולא יהי' בבחי' שינה כו', שלשם דוקא מגיע אתעדל"ת כנ"ל.

קיצור. שע"י ההתבוננות שמתעורר מבחי' שינה עי"ז מעורר כן למעלה הגילוי בחי' פנימי'. וזהו"ע התפלה ברוך אתה ה', כמו שקוראין לאחד בשמו עי"ז נפנה לקוראיו. ומ"מ כבר נת' שבעצמיות אוא"ס אין שום שינוי ועז"נ הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

(ד) הג"ה, והענין כי המוחין הם ג"כ בחי' אדם כי ח"ע נק' אדה"ר ומתלבשים בתוך ז"א הנק' אדם כנו' בביאורי הזהר ר"פ תולדות דקל"ה, וכמו שהנשמה יש בה רמ"ח אברים רוחני' והם מתלבשים ברמ"ח אברי הגוף כמ"ש בשעה"ק להרח"ו ח"א שער א' וז"ל עשה הוא ית' את הגוף שהוא לבוש הנפש בתבנית דיוקנא הנפש כו', ואחר יצירת הגוף נפח בו נפש חי' כלולה מרמ"ח אברים רוחני' ושס"ה גידים ויתלבשו תוך רמ"ח אברים ושס"ה גידים של הגוף כו', וגם מבאר מדברי הפרדס שער הנשמה פ"ה, ועד"ז המוחי' הם בחי' אדם פנימי' המלוכש תוך אדם חיצוני' וענין השינה הוא הסתלקות המוחי' בחי' אדם פנימי' ונשאר ההנהגה מבחי' חיצוני'. והנה תלת דרגא אינן וכולהו סתים וגליא קוב"ה ואורייתא וישראל, וענין הסתים וגליא שבז"א שנק' קוב"ה י"ל כנ"ל המוחי' ובחי' הכלים כי המוחי' נק' עלמא דאתכסי' לפי שנמשכו מבחי' חו"ב, וכמ"ש בלק"ת בשה"ש בביאור ע"פ באתי לגני פ"א, וכן ישראל סתים וגליא י"ל ג"כ עד"ז בחי' ו"ה ובחי' י"ה שיש בנפש וכמ"ש בלקו"ת ר"פ (וארא) [ראה] בד"ה ראה אנכי בענין משכיל לאיתן ובחי' נחל איתן כו', ובענין שעכשיו אין השם שלם כו' יער"ש, ולכן ע"י שישראל מתעוררים בעבודה וממשיכים גילוי המוחי' שלהם עי"ז נמשך כן למעלה גילוי המוחין ובחי' שינה בנפש בחי' הסתלקות הראי' כי הנבואה נק' עין יעקב בחי' ראי' וגם ע"ד שהסנהדרין נק' עיני העדה ע"י לאסתכלא ביקרא דמלכא כמ"ש בלקו"ת בשה"ש בד"ה לבבתני באחת מעיניך, אבל בחי' שינה הוא היפוך מזה ע"ד השמן לב העם הזה [כו'] ועיניו השע והתעוררות מהשינה בחי' שאו מרום עיניכם וראו עי"ז ממשיך כן מלמעלה עיני ה' אל צדיקים.

קיצור מההג"ה. המוחי' ג"כ בחי' אדם המלוכש תוך אדם וכמו הנשמה הוא בתבנית הגוף ובחי' שינה הסתלקות המוחי', וע"י שהאדם ממשיך בהתבוננות ובבחי' ראי' לאסתכלא ביקרא דמלכא עי"ז ממשיך כן מלמעלה עיני ה' אל צדיקים.

(ה) קול דודי דופק פתחי לי אחותי וגו'. פי' שמבקש מכנס"י שיפתחו לבם באה' בהתגלות לבם אליו ב"ה, ולא יהי' לבבם כלב האבן כו'. (הג"ה). וענין דופק הנה בזהר ר"פ האזינו פי' דא משה דאוכח להון לישראל בכמה וויכוחין בכמה קטטין דכתיב ואלה הדברים אשר דיבר משה כו' ממרים הייתם וגו' הה"ד דופק. כי ענין התוכחה באה מבחי' גבורות ודינים שע"י הגבורה דוקא מעורר לב מקבל התוכחה כו', וכמ"ש וגם אתה תדין את ביתי לעולם ירגיו אדם יצ"ט, ולכן נק' בחי' דופק, דלפי הפשט אין הקול דופק, אך לפי מ"ש א"ש שהי' הקול מכה על לב השומעין, כן מתבאר מדברי הרמ"ז שם. והדפק מבחי' אחוריים דשם ע"ב שהוא בחי' חכמה וכמ"ש ע"פ אשר פקד ע"פ

משה, וזהו כענין מוסר אביך שביאר הרמ"ז ר"פ פנחס, כי בחכמה יש ג"כ דין ע"ש. ולפי"ז זהו"ע הג' הנמשכים בחצות הלילה לעשותה כלי דהיינו ענין פתחי לי כו' שמתחלה הוא בבחי' לבו אטום כבתולה ונמשכים הג' לפתוח יסודה שיהי' כלי ריקן לקבל האור ונק' בית שמש כלי ובית לקבל מבחי' שמש הוי', ע' במאו"א אות ב' סעיף י"ד בפ"י בית שמש, ועמ"ש מענין זה בדרוש הנותן לשכוי בינה וע"פ ויסעו מעציון גבר, עכ"ה). אך מאין היה להם הכח הגדול הזה, ע"ז הוא משבח ומפאר את כנס"י אחותי כו' כמשי"ת. וא"כ מאחר שאת גבוה במדרי' כ"כ להיותך בחי' אחותי לכן פתחי לי.

ביאור הדבר, הנה אחותי הוא לשון התחברות כשמתחברים ב' דברים הפכיים ונפרדים נק' זאת בחי' אחותי שהוא מלשון איחוי אלכסנדרי' כו' קורע ואינו מאחה כו'. וכן פירשו בהדיא בשה"ש רבה ע"פ אחות לנו קטנה וברבות ר"פ לך לך זה אברהם שאיחה את כל באי העולם לפני הקב"ה כאדם שהוא מאחה את הרקע, ופי' במ"כ שחיברם ותפרם כו'. והיינו כי לשון איחוי הוא כשתופרים ב' יריעות נפרדים ביחד כו', וכמו"כ עד"מ למעלה נק' כנס"י בחי' אחותי ע"ש שהיא מחברת ומאחה ב' בחי' הפכיים כו'. והענין הוא דהנה המצות הם המחברים ב' בחי' הפכיים היינו כנודע ממ"ש במ"א ע"פ כי אל דיעות ה' וגו' שיש ב' דיעות שונות הדיעה הא' הוא שכפי בחי' ההשתלשלות מלמעלה למטה שם (הפועל את הנפעלים) היש האמיתי והנפעל הוא האין שכלא נחשב קמי' הפועל היש האמיתי, וכמ"ש להנחיל אוהבי יש וגו' (שלמעלה הוא היש ולמטה הוא האין) והדיעה השנית הוא כפי בחי' מלמטה למעלה לגבי הנפעלים נראה להיפך באמת שהעוה"ז הגשמי הוא בחי' היש והרוחני הפועל ומהוה אותו הוא בחי' האין שאינו מושג לגבינו (ועמ"ש מענין זה בסידור ע"פ מזמור לתורה, ובת"א פ' יתרו בד"ה משה ידבר ובלק"ת פ' ראה בד"ה כי תשמע בקול גבי לעשות הישר בעיני ה'). וע"כ צריכים לחבר את ב' דיעות הפכיים אלו היינו לחבר בחי' רוחני' וגשמיות ביחד. והנה זאת ידוע שכאשר צריכים לחבר ב' הפכיים מוכרח להיות שהמחברן הוא גבוה מאד נעלה משתיהן (וכמ"ש במ"א) כו', וכמו עד"מ בגשמיות כשמאחה ותופר ב' יריעות נפרדים לחברן ביחד הנה התפירה הוא במחט כו', שהמחט הוא למעלה במדרי' משתי יריעות אלו כו', מאחר שהוא התופר אותן ומחברן כו'. כמו"כ למעלה כשמצטרפים לחבר ב' הפכיים היינו בחי' רוחני' וגשמיות להיות מיוחדים ומוחברים כאחד מוכרח להיות המחברן והתופר אותם כו' נעלה משתיהם, והיינו שהמצות הנמשכים מרצוה"ע ב"ה שלמעלה מבחי' רוחני' וגשמיות כו' הם המחברים ותופרים ב' בחי' רוחני' וגשמיות ביחד. פי' דהנה המצות נכללים ומתחברים הב' בחי' רוחני' וגשמיות כא', שהמצות כמו ציצית ותפילין הוא נלקחה מדברים גשמיים שבעוה"ז כו', שטלית נעשה מצמר גשמי' וכן תפילין מקלף גשמי' כו', הרי נמצא בה בחי' גשמיות אך מלוכש בה בחי' רצוה"ע כו', נמצא מתחברים בה בחי' רוחני' וגשמיות ביחד כו', וזה לא הי' אפשרי לעשות זולתי המצות שנמשכו מרצוה"ע ב"ה שלמעלה משניהם ע"כ יש בכחן לחבר ב' הפכיים ממש ולתפור אותם ביחד. וזהו כי אל דיעות ה' ולא נתכנו עלילות, ולא כתי' באלף ולו קרי בוא"ו, פי' ולא באלף הם

מצות ל"ת ולו בוא"ו הם מ"ע עי"ז נתכנונו עלילות להיות התחברות ב' הדיעות. (והיינו כי מ"ע רמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא זהו"ע ולו בוא"ו שהוא בחי' ז"א, אך ולא באלף הוא בחי' א"א כמ"ש בזהר ר"פ וירא דק"כ ע"ב ע"פ ובכל צרתם לו צר כו'. והנה ב' דיעות הנ"ל הם בחי' זו"ג דאצי', והמחברם יחד הוא בחי' הגבוה משניהם דהיינו בחי' א"א. וגם בחי' אל הוא כלליות המצות, כמו דבור אנכי ולא יהי' לך כולל רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת, והם אלף למ"ד אנכי מתחיל באלף ולא יהי' לך בלמ"ד. וזהו כי אל דיעות, שע"י קיום מ"ע ומל"ת מחברם יחד ב' דיעות להיות מלמטה למעלה ג"כ היש בטל כמו מלמעלה למטה כו'. גם כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור והוא ב"פ יש ועי"ז מחבר ב' דיעות שהוא מה שלמעלה היש להנחיל אוהבי יש עם יחו"ת שלמטה נראה יש כו', ותר"ך ב"פ יש שע"י נעשה הב' דיעות לאחדים ממש), ומפני זה נק' כנס"י אחותי ע"ש שישראל מחברים ב' בחי' רוחני' וגשמיות ביחד בקיום המצות הנמשכים מרצה"ע ב"ה. וז"ש בן פורת יוסף כו', פורת הוא אותיות תופר, שבחי' יוסף הוא התופר את ב' בחי' רוחני' וגשמיות ביחד כנ"ל. (הג"ה, כי הנה יוסף הוא בחי' צדיק וצדיק יסוד עולם, וענין יסוד ברוחני' הוא היפך הגשמיות, שבגשמיות היסוד הוא למטה וברוחני' הוא ההיפוך. והיינו כי לפי באמת למעלה הוא היש, וכל מה שלמטה כלא חשיב, א"כ לפי"ז בהכרח היסוד הוא למעלה והוא המשפיע בחי' זו במל' שהוא מקור דבי"ע שיומשך גם למטה בחי' זו. ושורש המשכה זו באה מא"א אל עליון כו' וקונה הכל כו'. וזהו פורת אותיות תופר וג"כ צירוף פותר. כי הנה מבואר לעיל ענין הגלות נק' שינה בחי' היינו כחולמים ויוסף בחי' פותר החלום כו' שלא יהי' שני הפכיים בנושא א', וג"כ פורת ל' ריבוי האור הנמשך מיחוד פנימי כמ"ש יוסף ה' עליכם וארז"ל תוספתו של הקב"ה מרובה מן העיקר כו' וע"ש באריכות ע"פ בן פורת יוסף כו', וזהו"ע המברך כו' רעייתי יעקב למעלה מיוסף כו', בן פורת עלי עין שזהו בחי' התופר הוא נשגב מאד נעלה למעלה משני הבחי' הנ"ל מאחר שהוא תופר כנ"ל (והוא למעלה מבחי' עין כמ"ש במ"א ע"ש) ועי"ז הקב"ה משבת לכנס"י מאחר שאתה גבוה כ"כ במדרי' להיותך בחי' אחותי התופר רוחני' וגשמיות ביחד ע"כ פתחי לי.

רעייתי. פי' עוד זאת נוסף מעלה יתירה שלך שאתה רעייתי פרנסתי כמארז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים. כמו עד"מ בנפש האדם כשלא יאכל ז' ימים כו' יחלש כל גופו ויסתלקו כל המוחין כו', וכאשר הוא אוכל משיב את הנפש שתתפשט בגוף היינו שמחזק המוח כו' כמו"כ למעלה עצמיות א"ס ב"ה נשגב לבדו למעלה מבחי' המדות והשכל כו', כמאמר אליהו לאו דאית לך צדק ידיעא כו' ולא ביה מאינון מדות כלל, כולא לאחזאה איך יתנהג עלמא כפום עובדיהון כו', ולכן מאחר שנשגב לבדו בבחי' אין ערוך כו', והוא פשוט בתכלית הפשיטות נמצא זהו צמצום והשפלה גדולה שיתלבש בי"ס דאצי' להיות נק' חכים ולא בחכמה ידיעא כו', ועי"ז מצטרפים להמשיכו באתעדל"ת, והיינו ע"י בחי' רעייתי פרנסתי (כמשל

המאכל הנ"ל שממשיך הנפש להתלבש ולהתפשט בגוף שמתחזק השכל שבמוח לשרות במוח כו'), ממשיכים את אוא"ס ב"ה שיתלבש ב"ס להיותו נק' חכים ולא בחכמה ידיעא כו'.

ביאור הדברים הנה כתיב הקל קול יעקב כו', פי' ע"י קול ודבור שקורא בתורה ממשיך את אוא"ס ב"ה לשרות בחכמה ומדות כו' שזה השפלה גדולה נגדו כנ"ל, אך בקול ודיבור של תורה ממשיכים אותו. וזהו בחי' רעייתי פרנסתי היינו בחי' קול ודיבור הנ"ל נק' רעייתי פרנסתי ע"ש שממשיכים אוא"ס ב"ה שישירה בחכמה כו' כמשל המחזק את השכל שישירה במוח ולא יסתלק כנ"ל ואז כשממשיכין אותו ע"י קול ודיבור שישירה בחכמה כו' נק' חכים ולא בחכמה ידיעא פי' אינו בבחי' החכמה של נפש האדם שהחכמה הוא דבר נוסף על עצמותו כו' אבל איהו וגרמוהי חד לכך נק' חכים ולא בחכמה ידיעא.

יונתי. הנה כתיב הנך יפה עיניך יונים כו', כמשל היונה זו"נ שנהנין בהסתכלותן זה על זה בתמידות, וזהו התענוג שלהן כו', כמו"כ עד"מ למעלה כתיב הסיבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני כו', פי' שהוא בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא שמסתכלים ישראל ביקרא דמלכא דקוב"ה ותפארת גדולתו אשר נוכל לראותו מכל מציאות הנבראים כו' בחי' יקר תפארת גדולתו ית', ועי"ז ההסתכלות ביקרא ית' יתענג לבבו מאד כו' שזהו בחי' אהבה בתענוגים שלמעלה מבחי' אהבה שברשפי אש כו', וע"י אתעדל"ת הוה כמו"כ מעוררים אתעדל"ע שיסתכל הקב"ה בפניו ית' אל כנס"י בתמידות וכמ"ש עיני ה' אלקיך בה כו' (יאר ה' פניו אליך).

תמתי. הנה כמו עד"מ בנפש האדם יוצא ג' בחי' מחשבה דיבור ומעשה, ולעילא מנהון הוא בחי' הד' בחי' הרצון שבנפש שלמעלה מן השכל שהוא המנהיג את כל הג' בחי' מדו"מ הנ"ל ומושל עליהם כפי מה שעלה ברצונו זאת יחשוב וזאת ידבר וזאת יעשה כו', כמו"כ הוא עד"מ למעלה שנמצאים כל הג' בחי' מחדו"מ (אך הנה כתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם) ולעילא מנהון הוא בחי' רצוה"ע ב"ה * ולכך יכול לישפל למטה מטה כמשל האופן בתוך האופן שהעגול הגדול המקיף את הקטן שבתוכו הוא גבוה במעלה ממנו וכן הוא נמוך במורד למטה הימנו יוכל להגיע המורד למטה יותר מן העיגול שבתוכו כו', וכמ"ש ויעקב איש תם כו'.

רצוה"ע ב"ה : בכת"י ג נוסף : וזה ה"ר בחי' אחותי רעייתי יונתי תמתי פי' שבחי אחותי הוא בחי' עשי כנ"ל שהוא בחי' התופר ומחבר ב' הבחי' רוחניות וגשמיות ביחד כמשל המאחה ב' יריעות ביחד ע"י מחט כו', רעייתי הוא בחי' קול ודיבור כמשנת"ל ויונתי הוא בחי' מח' שהוא בחי' הראי' והסתכלות הנמשך מבחי' מח', ולעילא מכולהון הוא בחי' הדי' שהוא בחי' תמתי שהוא נגד בחי' רצוה"ע ב"ה המנהיג את כולם וזהו בחי' מדת יעקב אע"ה שהוא בריח התיכון מן הקצה הראשון אל הקצה האחרון כו' פי' שמאחר שהוא גבוה מאד נעלה שהוא בחי' רצוה"ע ב"ה : ולכך.

ביאור הדבר, הנה כאשר ישראל אין עושין רצונם וסורים מאחרי ה' ללכת אחרי תאוות עוה"ז אזי ע"י העוונות פוגמים למעלה בו יותר שאין נמצא למעלה בחי' שלימות שגרמו בעוונותם פגימות וחסרונות רבים, אבל כששבים אל ה' בכל מאדם (היינו לעקור הרצון מעוה"ז להיותו רק לה' לבדו) (לשוב אל ה' ב"ה בנקודת הלב בבחי' רעותא דליבא) אז משלימות כל החסרונות והפגימות אשר פגמו בקלקול מעשיהם כו'. וז"ש תמתי, שע"י התעוררות הרצון דכנס"י אלי אתה עושה לי תמים בחי' שלימות בתכלית שנתמלאו כל החסרונות. אך במה יכולים לעורר בחי' הרצון אליו ב"ה מאין לנו היכלת הוה, ע"ז כתי' שראשי נמלא טל. הנה ארוז"ל טל אינו נעצר לעולם, ואף אליהו כשהתפלל שלא ירד הטל כו' כמ"ש חי ה' אם יהי' טל ומטר כו' הנה לא הועיל תפילתו רק על המטר ולא על הטל מפני שלא נעצר לעולם אף כשלא הוכשרו מעשה התחתוני'. והטעם לזה הוא מפני ששורש מקור ירידת השפע הטל הוא מאד נעלה ממקום גבוה אשר אין מגיע לשם בחי' אתעדל"ת כלל, הן אם יצדקו מעשיהן והן אם ירבו פשעיהם לא ישנו שם שום שינוי והתפעלות כלל כשלא נחשבו קמי' ואינם תופסים מקום כלל במעשיהם כו', כמ"ש אם צדקת מה תתן לו כו' (ששם הוא למעלה משכר ועונש). וכמ"ש הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל שאין שינה לפני המקום ב"ה שהוא בחי' עינא פקיא דפקיא תדיר ולא יגרמו במעשה התחתוני' אף שלא ישרים המה בחי' שינה ח"ו שם למעלה, ומשם הוא שורש מקור ירידות שפע הטל אשר לא באה מגרם וסיבת אתעדל"ת כלל, כ"א הוא יורד מצד עצמיות המאציל ב"ה (שבלתי אתעדל"ת כלל) ואדרבה מבחי' הורדת שפע הטל הנזל מלמעלה מעצמו כנ"ל יעורר למטה שיתעוררו בבחי' אתעדל"ת שמבחי' אתעדל"ע הלזו שבאה מעצמה יתהוה אתעדל"ת, וכמ"ש אהי' כטל לישראל יפרח כשושנה כו', פי' כאשר הוריד הטל יפרח וזה בחי' העלאת מ"ן למטה (שיהי' בחי' העלאת מ"ן) והטל הזה בא ונמשך מעצמיות המאציל ב"ה, שלמעלה מגדר ההשתל' כנ"ל והיינו שנמשך מבחי' רעדכ"ר פי' הרצון המקור לכל הרצונות שכל הרצונות נמשכים ממנו שהוא רצון המאציל ב"ה המקורי לכל הרצונות שכל הרצונות נמשכים הימנו למטה. ועוי"ל רעוא דכל רעיון פי' הוא הרצון המקורי' שכל הרצונות שלמטה המסתעפים הימנו תאבים ומשתוקקים אליו וז"ש רעדכ"ר (שכל הרצונות רוצים אליו) והיינו שמבחי' רצון המקורי' נמשך מבחי' תמתי פי' שירצו ישראל ברעותא דליבא ליכלל אליו ב"ה, ושני הפירושים יתכנו באופן אחד כנ"ל. וז"ש שראשי נמלא טל דהיינו שהמשכת הטל הוא מרעדכ"ר הנ"ל, ולכן מבחי' הורדת הנ"ל מרעדכ"ר יגרום למטה התעוררות בחי' העלאת מ"ן דכנס"י ברעותא דליבא לחפץ אל מקור הרצונות שהוא רעדכ"ר והיינו בחי' תמתי כנ"ל.

קווצותי רסיסי לילה. פי' מאחר שהטל נמשך ממקום גבוה כ"כ מאד נעלה אינו יכול לירד למטה מטה בחי' שפע כלליות כפי שירדה מלמעלה של יוכלו המקבלים לקבלו ע"כ מצטרך להתחלק שפע הטל לחלקים רבים לירד דרך צמצומים רבים היינו בחי' השערות שם מותרים המוחי' כו' שהמה

מיני צמצומים כו', כמו עד"מ בנפש האדם השערות הם נמשכים ממותרי המוחי' כו', שנתצמצם כ"כ השפע מן המוח עד שנעשה בחי' שעה שאינו מערך המוח כו', כמו"כ למעלה יורד הטל דרך צמצום והשערות כו', ואז יוכל להגיע אלינו לכנס"י שנק' לילה כשי"ת לקמן בעז"ה. וזהו קווצותי כו' פי' שדרך קצוות של הראש יורד הטל בתפררות כו', לבחי' לילה וזהו רסיסי לילה.

מאמר "להבין עניין המבואר באגרת הקודש"

מאת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

פרסום ראשון

הקדמה

המאמר שלפנינו, ד"ה להבין ענין המבואר באגה"ק הוא מאת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, והוא עפ"י כת"י מעתיק. מסגנונו נראה שהוא מן השנים הראשונות לנשיאות (ואפשר אולי אפילו מתקופת נשיאותו של כ"ק אדמו"ר האמצעי).

המאמר שנתגלה לאחרונה, מתפרסם כאן בפרסום ראשון.

המאמר הינו ביאור על אגה"ק סימן א' "פותחין בברכה" מכ"ק רבינו הזקן, וראוי להעתיק מה שסיפר כ"ק הרבי הרי"ץ אודות אגרת זו בשיחת ב' בניסן תש"ח (ספר השיחות תש"ו - תש"י תרגום ללה"ק):

"בשנת תרמ"ח, בהתועדות שמחת בית השואבה, אמר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, שאת אגרת הקודש "פותחין בברכה" כתב רבינו הזקן בשלוש פעמים בשנים שונות. בפעם הראשונה – כשהוד כ"ק רבינו הזקן החליט ללכת למעזריטש, אז נתן למחונכיו פתק התעוררות "פותחין בברכה" עד "והן בחינת הזרועות והגוף שבנפש".

בפעם השניה – כשהוד כ"ק רבינו הזקן שב ממעזריטש ורבו הוד כ"ק המגיד ממעזריטש, בפקודת מורנו הבעש"ט ובברכת מורו ורבו הקדוש ח"י, גילה מי הוא – הוד כ"ק רבינו הזקן – מטרת ירידת נשמתו הק' והאחריות הגדולה וסכנות נפשות רוחניות הקשורות בכך – כתב הוד כ"ק רבינו הזקן את חלקה השני של אגרת הקודש מ"אך מי הוא הנותן" עד "מיצוי הנפש".

הוד כ"ק רבינו הזקן מספר לבנו, הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי, ולנכדו, הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק "צמח צדק", את חוויותיו הפנימיות בשנים הראשונות מאז הודיע ומסר לו מורו הרב המגיד השליחות של מורו רבנו הבעש"ט.

האמונה הפשוטה, אומר הוד כ"ק רבינו הזקן, שהיתה לנו, תלמידי הרב המגיד, בכ"ק הרב המגיד, יחד עם ההתמסרות של מסירות נפש אליו, העניקה לי תוקף ועוז לבצע את כל ציווי של רבנו המגיד בדיוק גמור ובמסירות נפש פנימי ועצמי.

במשך כמה שנים, כשהאברכים, תלמידיי, התיישבו בעיירות ובישובים שונים, הנה

לרגלי המעמסה שהטיל עלי כ"ק רבנו המגיד, וכדי לבצע, בעזרת ה' יתברך, את הכוונה הפנימית של ירידת נשמת לעולם הזה – הוספתי באגרת "פותחין בברכה" את הקטע: ועתה הפעם כו' נא ונא. אך בשבתות כו' וכגון דא כו' ואין טוב אלא תורה וכו'."

וסיים כ"ק אדמו"ר הרי"ץ במה שסיפר כ"ק אדמו"ר הצמח צדק:

".. אז יעדע אגרת פון הוד כ"ק רבינו הזקן האט א געוויסע דברי הימים, בא וואס פאר א מצב כללי ופרטי האט כ"ק רבינו הזקן געשריבען די אגרת".

*

האגרת הנ"ל נכתבה כנראה (עוד הפעם) בשלימות בחורף תקס"ג ונשלחה אז לאנ"ש (בתור בשורה טובה על סיום חלוקת הש"ס שהתחילו בזה בחודש כסלו תקס"ב, שאז נכתבה האגרת 'הוכח תוכיח' שנדפס בסוף הקונטרס אחרון; ובהמשך לתקנות שנתקנו אז בענין תפלה בציבור); ורובו ככולו של החלק הראשון והתחלת החלק השני נעתק בגוכי"ק ר' משה בן כ"ק אדה"ז בבוקר 1030 [ובסוף ההעתקה הנ"ל כתב הרה"ק ר' משה בן אדה"ז: 'הועתק אות באות ממכתב יד קדשו כו'"], ונדפס משם בסה"מ תקס"ג ח"א ע' ל-לא.

ובסה"מ תקס"ג שם (ע' לא-לה) נדפס הנחת הרה"ק ר' משה בן רבינו הזקן מביאור על אגרת זו שאמר כ"ק אדמו"ר הזקן בליל שבת פרשת חיי שרה תקס"ג -, ומתחיל: "להבין שרשן של הדברים .. באגרת השלוחה לאנ"ש (ע"ש)".

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי מביאור הנ"ל נדפס בסה"מ כתובים ח"א ע' רכז [ובהוצאה חדשה ע' רפה], ומתחיל: חגרה בעוז מתניה.

והמאמר הנוכחי של כ"ק אדמו"ר הצ"צ להבין ענין המבואר באגה"ק... שהאמונה שנק' מתנים (שנדפס כעת לראשונה) מיוסד כנראה על הביאור הנ"ל.

[ובהמשך לזה נכתב המאמר והיה צדק אזור מתניו, שנדפס ג"כ כאן לראשונה].

מראי מקומות וציונים ל(הרבה) ענינים שבאגה"ק והנחת ר' משה בן אדה"ז מביאור הנ"ל ראה ב'ליקוט פירושים לתניא' אגה"ק (וראה גם כן במראי מקומות שבסוף ספרי מאמרי אדה"ז הנ"ל).

תיקונים בדרך אפשר סומנו בחצאי ריבוע [כזה].

מאמר ד"ה להבין ענין המבואר באגה"ק ...שהאמונה שנק' מתנים

(בעז"ה תורת אדמו"ר)

להבין ענין המבואר באגה"ק בתניא ע"פ חגרה בעוז מתניה שהאמונה נק' מתנים: אך מי [הוא] הנותן כח ועוז לבחי' מתנים להעמיד ולקיים הראש והזרועות הוא עסק לימוד הלכות דתושבע"פ.. ואין עוז אלא ת"ת שהיא מצד שרשה ברצה"ע שלמעלה מבחי' חכמה ע"כ היא הנותנת כח לבחי' מתנים וגם לחזק ולאמץ הזרועות שהן דו"ר וגם לחזק המוחין שהוא בחי' שכל המתבונן וזהו טעמה כי טוב סחרה ע"ש:

וּלְהַבִּין זה הפסוק מדבר בכנ"י שהוא בחי' קומה שלימה וכמ"ש זאת קומתך דמתה לתמר כו' והיינו בראש ומוחין ומדות וגם בבחי' הרגלים כמו שארד"ל כאילו דוחק רגלי השכינה כו' והוא עד"מ בגשמיות שעיקר קיום הראש והגוף הוא ע"י הרגלים שעליהם נסמך ונשען כל הגוף בל יפול לארץ וגם ע"י הרגלים יכולים להלוך ממקום למקום אך להיות בהן תוס' כח וחיזוק שיוכל להלוך בטוב יותר ובמהרה הוא ע"י החגורה שחוגר ע"ג המתני' שע"י נותן תוספת כח וחיות חזק שיתחזקו הרגליים ע"י וממילא יתחזק הגוף בזרועות וראש כמו שכתוב (מלכים ב' ד') ויאמר לגחזי חגור מתניך וקח משענתי בידך ולך הרי אנו רואי' שע"י חגירת המתניים יתחזק כח ההילוך וגם שהוא ענין החיצוני' יותר במה שלובש החגורה ע"ג הלבושי' שע"ג המתניים למעלה בלבד אבל מ"מ הרי אנו רואים שיש בו הכח ועוז שלמעלה מבחי' פנימי' החיות בגוף בראש ומוחין שהרי ע"י יתוסף הכח גם בהם כנ"ל.

וְכַךְ יובן למעלה שבחי' מתנים הוא בחי' רגלים דקדושה שיש בכל נפש מישראל היא האמונה הפשוטה לבד בבחי' חיצוני' בלתי חקירה בשכל וטעם ועוז הוא ההילוך בדרכי ה' בסו"מ וע"ט בפו"מ ואף שהיא למטה מן השכל מ"מ עליו נסמך כל קומת האדם בשכל ומדות כמ"ש בא חבקוק והעמידן על א' שנא' צדיק באמונתו יחי'.

וּבִיאור הענין דהנה יש בכל נפש מישראל בחי' ראש ומוחין היינו בחי' ההתבוננות בה' א' איך שהוא מחי' מאין ליש כמ"ש ואתה מחי' את כולם ואין דבר עושה א"ע רק הוא בחי' כח הפועל בנפעל וזהו עפ"י בחי' הדעת שהוא בחי' השגה בקירוב לעיני כל השכל איך שהוא ממכ"ע ומחי' אותם עד שממילא נמשך מזה בחי' התפעלות אהבה ויראה לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך כו' והיא לפי ערך ההתבוננות כמ"ש לפי שכלו יהולל איש בחי' המדו' שלו שנק' זרועות בחי' חו"ג שהם בחי' גדפין דאוי"ר הנ"ל.

אך עיקר קיום המוחין והמדות בהתפעלות זאת בל תיפול אח"ז בהיפוך ג"כ בבחי' חיות ותענוג גשמי מאחר שהאהבה נלקחה מצד הטו"ד וחיות העולמות כנ"ל הרי תיכלה אחר

שיסתלק בחי' שכל אלקי'. אך עיקר קיומם הוא ע"י אמונה כמ"ש בזהר איהו אמת ואיהו [י] אמונה שבחי' האמונה מקבל מבחי' אמת כמו שאומרים: אמת ואמונה כל זאת, אך כל בחי' אמיתת גילוי אור אלקי' בהתפעלות המוחין ומדות נתקבל בבחי' האמונה הנ"ל שיהי' בבחי' קיום נצחי בלי הפסק כמ"ש שפת אמת תיכון לעד הוא ע"י האמונה שנק' רגליים וזהו קושטא קאמינא דהיינו שבחי' האמונה שיש בכל נה"א להאמין באחדות הפשוטה איך שהוא סוכ"ע ורק נשגב שמו לבד ואינו בערך השתלשלות ועכ"ז לית אתר פנוי מיני' לא בעילאי כו' והגם שהוא מכח הא"ס אין מוסיפין בו ריבוי ושינוי ח"ו כ"ז הוא למעלה מבחי' השגה ודעת לגמרי אך מצד האמונה זאת הוא בחי' קיום נצחי לכל בחי' השגה ודעת דשכל האלקי' משא"כ בסט' דקליפה נאמר: שקר אין לו רגליים כו' ועד ארגיעה לשון שקר כמו שכתוב בנחש: על גחונך תלך כו' וממילא יפלו בעת כלות קץ חיותם המקבלי' מבחי' הקדושה בראש ומוחין ומדות מאחר שעיקר קיום הראש והגוף אינו אלא ע"י הרגלים כנ"ל שאין זה אלא בסטרא דקדושה כנ"ל ובזה יובן שבחי' המתנים שהוא בחי' אמונה הנ"ל הגם שהיא למטה בחיצוניות יותר מ"מ שרשה למעלה מבחי' שכל והתפעלות אלקי' ע"כ הוא המעמדת הכל גם הראש והגוף כו'.

אך אעפ"י שיש בכ"א מישראל בחי' אמונה הנ"ל בבחי' ירושה ויש לו כח ההילוך בדרכי הקדושה בפו"מ אך הנותן כח ועוז לבחי' אמונה הנ"ל שנק' מתנים הוא מה שנא' חגרה בעוז מתני' שהוא בחי' עוז דתושבע"פ ששרשה ומקור[ה] ברצה"ע שלמעלה מבחי' חכמה דתושב"כ, דאורי"י מח"ע נפקת. והוא מה שאנו רואי' ההפרש בין תושב"כ לתושבע"פ שבתורה שבכתב אין מפורש בה סדר ועשיות המצות בפרטות בהלכות גם זאת שכל המצות הנאמרים בתושב"כ הוא בדרך סיפור דברים כמו ע"כ לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה כו' וכן שאר המצות נא' וידבר ה' אל משה כו' וגם זאת הוא בכללות ולא הלכות מפורשות כמו שבעת ימים תשבו בסוכות כו' שפירושו נא' בתושבע"פ האיך לעשות הסוכה מארבע דפנות וסכך כשר וכן באכילת מצה מבואר בתושבע"פ בסדר הדיני' דהלכות חמץ ומצה ובתושב"כ נאמר סתם: שבעת ימים וכו' וכן בעשה ולא תעשה לא נאמר בתושב"כ פרטי הדינים (וכמ"ש באגה"ק ע"פ אשת חיל עטרת בעלה כו' [סימן כט]: וכן כל מצות שבתורה בין עשה ובין ל"ת אינן גלויות וידועות ומפורשות אלא ע"י תושבע"פ כמו בשבת שנאמר לא תעשה כל מלאכה ולא פ"י מה היא מלאכה כו') הרי אנו רואים שעיקר גילוי רצון העליון הוא בתושבע"פ בסוף מעשה בפועל ממש האיך לעשות המצוה שהי' שבזה האופן יהי' המשכות גילוי אלקות רצה"ע ולא באופן אחר וכן מצות ל"ת שבזה האופן יהי' הסתלקות רצה"ע ח"ו ולא באופן אחר ומפני שבה עיקר גילוי רצה"ע ע"כ נק' עוז מפני שבה שורה מבחי' המקיפים דרצה"ע.

וזהו חגרה בעוז דשורה בה רצה"ע ע"כ נעשה חגורה בבחי' אמונה דבחי' מתניים כמ"ש כצנה רצון כו' שע"ז נעשה בחי' תוקף כח האמונה שהוא בבחי' סוכ"ע שלמעלה מבחי' השגה ושכל רק בבחי' מהות ועצמיות אא"ס ואז ממילא אח"כ יתאמץ זרועתי דאורי"ר שהוא ג"כ מצד העצמיות ולא מצד חיות העולמות לבד כנ"ל רק בבחי' צעק לבם אל ה' או ברשפי אש שלהבת עזה בבחי' רצוא ושוב לדבקה בו ממש במהו"ע שלמעלה מבחי' גילוי השגה שהמדות נולדי' מזה ג"כ בבחי' קטנות כמ"ש לפי שכלו כו' אבל בחי' אהבה ויראה זו שמצד העצמיות

ע"ז נא' יפה שעה א' כו' שהוא למעלה מבחי' העוה"ב שהוא רק בחי' זיו והארה המלוכש בעולמות מבחי' מלכות שנקרא בחי' שכינה (..) וזהו ותאמץ זרועותיה הכל ע"י אימוץ וחיזוק בבחי' מתנים הנ"ל. ואח"ז נאמר טעמה כי טוב סחרה על העמדת הראש וקיום בתו"מ וגילוי אור ע"י בחי' חיזוק הנ"ל, וזהו טעמה כי טוב סחרה דבחי' מקיפים העליונים כמו סחור סחור כו' הוא מתגלה בטעם ושכל ג"כ שזהו הטעם בחכמה כמ"ש וחיך אוכל יטעם וכמ"ש טעמו וראו כי טוב ה' כי ע"י התגלות בחי' רצה"ע הנ"ל שהוא מבחי' המקיף כו' נעשה בחי' פנימיו' במוחין ושכל, וזהו טעמה כי טוב סחרה דבחי' מקיף הנ"ל. אך עיקר התגלות בחי' רצה"ע בבחי' גילוי אור בשכל ומדות, וזמן קיום הזרועות והגוף הוא בתפילה שחרית שהוא עת רחמים ורצון מפני התגלות חסדי' העליונים למעלה כמ"ש וישכם אברהם בבקר כו':

וביאור הדבר הנה מבואר בע"ח רישא דמלכא בחו"ג אתתקן כו' והוא עפ"י הקדמה הידוע בע"ח שיש ב' בחי' מוחין בז"א: בחי' מוחין דקטנות שהוא בחי' מוחין דיניקה ובחי' מוחין דגדלות. והיינו כידוע שמתחילה יצא ז"א בבחי' וא"ו נקודות לבד ע"כ נק' ז"א בעל ו"ק והיינו בחי' חסד נצח בקו הימין ובחי' גבורה הוד בקו שמאל ובחי' תפארת יסוד באמצע ובחי' המוחין שלו בהעלם כידוע בענין וא"ו של שם הוי' שהוא בחי' ז"א שבחי' יו"ד בראשו לרמז על העלם המוחין שבו ובחשקו בהמשכו' הו"ק הנ"ל ונק' בחי' מוחין דיניקה היינו מוחין השייכים להמשכו' המדור' לבד בבחי' קטנות משא"כ בחי' הגדלות דז"א היינו אחר שבאין בחי' נ"ה בתוס' המוחין להיות המוחין בגילוי לא בהעלם וצמצום לפי ערך המדות לבד (ועיין פע"ח שער השבת [פ"י] כי הנה"י אינון לבר מגופא כי הו"ק שהי' אורך ז"א מתחילה נתעלה עתה בעשותה פרצוף וגם חג"ת שלו נעשה כח"ב ונה"י שלו נעשה חג"ת ונשאר בלי נה"י לבד עד שהוצרכה הבינה אימא עילאה להתפשט בו כדי לעשות נה"י חדשי' ממש וכן בע"ח שער הנסירה פ"א כי הנה"י דבינה ירדו עד נה"י דז"א שנעשו חג"ת ומשם האירו והוציאו נה"י חדשי' לצורך ז"א ועי' בע"ח שער עיבורי' פ"ד כי החו"ב נעשה לו חו"ב ונה"י נעשי' לו חג"ת כו' הוצרכה בינה כו' ועי' בע"ח דרושי הצלם). וזהו רישא דמלכא בחו"ג אתתקן כי מאחר שנה"י נעשה חג"ת ומחג"ת הראשוני' נעשה חב"ד רישא דמלכא שהוא בחי' חב"ד בחו"ג אתתקן ומתוס' המוחין דבינה נעשה נה"י חדשי' ג"כ כנ"ל.

ולהבין כ"ז צ"ל למה בבחי' הגדלות ניתוסף נה"י חדשי' הלא הבחי' הנה"י הם בחי' חיצוני' יותר כידוע שבחי' נצח הוא רק ענף החכ' וחסד לבד ובחי' הוד בחי' ענף הגבורה לבד ותרין ירכין המה לבר מגופא כנודע כו'.

אך הנה [ידוע] שכל עיקר בחי' ההשפעה למטה הוא ע"י הנה"י דוקא ולהיות ההשפעה למטה ביותר הוא בחי' ירידה גדולה עצומה ע"כ צריך להאיר להם מבחי' מקום הגבוה ונעלה ביותר (ולהבין זה תחילה יש להבין בעיקר ענין ההפרש בין מוחי' דיניקה למוחין דגדלות הוא עד"מ מחכם שמעיין ומבין באיזה שכל עד שנתקבל אצלו היטיב ומבינו לעצמו על בוריו ועכ"ז אפשר שלא יכול להשפיע לזולתו שכל זה בעצמו ולהסביר לתלמידו שיבין ג"כ זה השכל כמו שמבין בעצמו והוא מצד שהוא רק גילוי אור החכמה הנקלט בכלי מוחו

בבחי' צמצומי' והעלם בבחי' הקטנות שהוא בחי' חיצוניות אור השכל שהוא רק לפי ערך השגתו שיצטרך לעצמו בלבד מבין אותו היטיב נק' בחי' שכל דיניקה וה"ז כמשל הולד שצריך לינק משדי אמו לקבל כח וחיות לעצמו להיות מתקיים עי"ז וא"א לו להשפיע לזולתו כלל כן הוא בחי' השכלת שכל לעצמו לבד לצורך השגתו לא יוכל לפרשו בדיבור בהסבר הדברי' עד שיהי' נקלט בכלי המקבל ג"כ כי אידי דטריד למיבלע כו' משא"כ בחי' מוחין דגדלות היינו במה שנתרבה שפע אור השכל מצד פנימיות עומק אור החכמה כמו שהוא שממילא יוכל להשפיע שפע שכל גם לזולתו ולהוריד ולהשפיל אותו בכמה אופנים לפי ערך עומק חכמתו כמשל חביות המלאה ביותר שתצא ממנה לחוץ ג"כ וכל מה שהוא יותר בגדולת החכ' כן תתרבה ההשפעה וישפיע לזולתו גם בירידה למטה מטה יותר מדאי כמובן בענין וידבר ג' אלפים משל כו' ומזה יובן ג"כ בבחי' מוחין דיניקה שהוא התבוננות השכל רק מה ששייך לענין התפעלות המדו' לבד שהמוחין מצומצם רק לפי ערך המדו' כמ"ש לפי שכלו יהולל איש שממילא גם המדו' בקטנו' מפני שהמדו' צריכין לינק תמיד מן השכל ומתגדלי' לפי ערך השכל לבד שהוא ענין מוחין השייכין למדו' לצורך קיומם לבד שבלתי אפשר לבא מהם בחי' השפעה לזולתו כמשל התינוק והחכם שיצטרכו לקבל חי' לעצמם ולא תבוא מהם השפעה לזולתו שהוא ע"י בחי' נה"י לבר מגופא דוקא כנ"ל.

וכ"ז יובן למעלה בענין בחי' הקטנות וגדלות דז"א דאצי' שכל עיקר ההשפעה בגילוי אור אלקי בבי"ע הוא ע"י בחי' נה"י דז"א כידוע ולהיות אין ערוך כלל בין אצי' לבריאה כידוע שע"ס דאצי' איהו וחיוהי חד גם בבחי' חיצוני' הכלי' דע"ס הכל בבחי' א"ס ובבע"ג בתכלי' ההתכללות והתאחדות במאצי' שהוא בחי' א"ס משא"כ בחי' בריאה שהוא בחי' התהוות מאין ליש בבחי' בריאה שהוא בחי' בע"ג ותכלי' כמו בהשגות מלאכי' ונשמו' דבריאה שיש גבול להשגתן בכמה רבבו' מדרגות התחלקות כמו שאמר אברהם ע"ע ואנכי עפר ואפר כי להיותו נשמתו בבריאה א' שהאה' שלו נחשבת בחי' חסד ז"א דאצי' שהי' מרכבה אלי' שהוא בחי' עפר שהוא מדרגה אחרונה מד' יסודות הנשאר בעץ הנשרף שכלא נחשב ממש כמבואר במ"א ומכ"ש בחי' המלאכי' שהם בבחי' גבול ותכלי' וכמארז"ל מלא' בשליש העולם הוא עומד וכו' מפני שיש גבול להשגתו וידוע שאין ערוך בין בע"ג לבלתי בע"ג כלל וכלל ואין זה כמשל טיפה מים אוקיינוס שיש עכ"פ ערך בניהם מפני ששניהם בבחי' הגבול משא"כ הגבול לבלתי בע"ג שאינם מערך וסוג א' כלל וכלל ולהיות נמשך השפעה בגילוי אור אלקי מז"א דאצי' לבי"ע הוא בחי' ירידה גדולה ועצומה.

והנה כ"ז הוא בבחי' קטנות דז"א דאצי' היינו בחי' גילוי אא"ס דאצי' לפי ערך הכלי' דאצי' הגם שהוא בבחי' א"ס היינו שהם בטיילי' ומתאחדי' לבחי' א"ס כמו שהן באצי' אבל הביטול הוא לפי ערך הכלי' דאצי' לבד ולא תבוא מהם השפעה לבחי' ביי"ע הכל במשל ענין היניקה כו' ולהיו' גילוי אור אלקי בבי"ע הוא ע"י הגדלות דז"א שניתוסף מוחין חדשי' דנ"ה דבחי' מוחין דאי' לעשות בחי' נה"י חדשי' לצורך השפעה בבי"ע מפני ש[ר]שם שנתגלה מבחי' המקיף דכתר ורצון העליון שלמעלה מבחי' חכמה ומדו' המצומצם' לפי ערך קטנות המדו' דז"א כ"א מבחי' העצמיו' ממש עי"ז נעשה מוחין דגדלות בבחי' א"ס שלא לפי ערך

הכלי' דאצי' לבד כנ"ל עד שממילא נתגלה בבחי' השפעה בבי"ע מפני שהוא למעלה משניהם דאצי' ובי"ע שוים לגבי עצמיו' הרצון שהוא מבחי' העצמו' ממש כנ"ל.

וביאור הענין הוא מ"ש אדם ובהמ"ה תושיע ה' שבכלל נק' בחי' אצי' בבחי' אדם מפני המוחי' ומדו' דאצי' בגילוי אור אלקי בבחי' א"ס ששורה בחכ' דאצי' שנק' כח מ"ה שהוא בחי' השגה ותפיסא בחי' העצמו' להיו' עי"ז בחי' ביטול הכלי' דע"ס דאצי' ובחי' מל' דאצי' בבי"ע נק' בהמה רבה שהוא למטה מטו"ד מפני שנתמעט אור האלקי בבחי' א"ס במוחי' ומדו' שיהי' מקור לבע"ג כנודע ע"כ המלאכי' דבי"ע נק' בשם בהמו' וחיו' שהוא למטה הרבה מז"א דאצי' שנק' בחי' אד"ם כנ"ל.

אך כ"ז הוא מצד סדר ההשתלשלות כידוע בענין המחלוקת דמ"ד שמים קדמה בחי' המשפיע דשמי' שהוא בחי' הרוחני לגבי ארץ קדמה בסדר ההשתלשלות, אבל בשרשה ארץ קדמה דסוף מעשה במחשבה תחילה ונעוץ תחלתו בסופן, ומ"ד שניהם כא' נבראו מפני שלגבי עצמיות הרצון שניהם בהשוואה א' ואין לא' קדימה על זולתו דאצי' ובי"ע שוי'.

ובזה יובן דבחי' בי"ע שהוא בחי' בהמה למטה מטו"ד ששרשה בלמעלה מטו"ד דאצי' הוא בבחי' דכתר שאין טעם לרצון כלל וע"כ בהתגלות האור מצד העצמיו' נתגלה למטה ג"כ בבי"ע כי אין הבדל בניהם כלל וזהו מ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' היינו שיהי' משפילי לראות למטה בבי"ע שהוא בחי' בע"ג נצרך להתגלו' ממקום היותר גבוה שהיא מבחי' המגביהי לשבת דוקא כו'.

ובזה יובן שבחי' האמונה בעצמיו' אא"ס ובחי' העצמיו' ממש הוא למעלה מטו"ד דלית מחשבה תפיסא בי' כנ"ל הוא בעצמו ענין בחי' נה"י בבחי' למטה מטו"ד שמזה יבא ההשפעה למטה דוקא ואדרבה מפני ששרשה למעלה יותר גבוה ע"כ א"א למטה להיו' בבחי' גילוי כ"א בדבר היותר חיצוני שהוא ענין בחי' נה"י שהוא לבר מגופא דשכל ומדות כנ"ל. כידוע שבחי' נ"ה נק' כליות יועצות והוא בחי' פנימי' נו"ה שהוא להיות נמשך השפעה למטה ושיוכל המקבל לקבל היטיב אור השפע הוא בחי' הבירור בכליות האיך להשפיע כי הנצח הוא ענף החסד דבחי' קו ימין שהוא להיות נמשך ההשפעה למטה רק שהוא בבחי' החיצוני' יותר שהוא רק מצד העקשות והנצחון לבד משא"כ בחי' החסד שהוא מצד טבע הטוב הנמשך מחכ' ושכל שיתחייב השכל להשפיע טוב וחסד ובחי' ההוד הוא מניעת השפע שהוא ענף הגבורה שלא להשפיע כ"כ כדי שיהי' נקלט בכלי המקבל ונק' כליות יועצות הן ולא כנ"ל.

והנה גם שהם בחיצוני' מ"מ שרשם בעצם הרצון הפשוט שלמעלה מטו"ד.

וזהו מ"ש אל עליון גומל חסדי' טובי' היינו להיות בחי' חסדי' טובי' שהוא השפעה למטה בגילוי אור הוא ע"י בחי' אל עליון שהוא בחי' הארת הכתר שנק' אל עליון ועיי' בפע"ח פ"ג משער ה[עמי]דה שאל עליון הוא הכתר נוסף על ויגמול שקדים מוציא ומגדל שם את החסדי' טובים הם נ"ה דז"א ונעשה כולה חסדי' וכן הוא קונה ומתקן את היסוד הנק' הכל כו'.

ועיין בע"ח שער הנסירה פ"ח כי בחי' חסד דרועא ימינא הוא אור המצומצם לפי ערך הכלי לא יבא ממנו השפעה למטה כ"כ ע"י הארת הכתר שנק' אל עליון גומל ומשפיע להיות טובי' ומאירי' בהמשכה והשפעה למטה דוקא שהוא ע"י בחי' נה"י שע"י נגלה גילוי ההשפעה כנ"ל. וזהו מ"ש עטרת זקנים בני בנים שבחי' נ"ה מקבלי' ממקום היותר גבוה שהוא בחי' זקנה שהוא בחי' מקור החכ' מבחי' נו"ה דכתר הנק' אל עליון כו' אך בחי' נ"ה עכ"פ הן מכלל הגוף אף שהמה המשפיעים למטה אבל גוף השפע הנגלה למטה בזולת ממש הוא ע"י בחי' היסוד שהוא ההשפעה הנגלה לחוץ ממש במקבל למטה וזהו ענין וקונה הכל שבחי' יסוד נק' הכל מפני שבו נכלל כל בחי' ההשפעה וגילוי אור הנגלה למטה ע"כ שרשו ממקום היותר גבוה שיסוד עולה עד הכתר ולמעלה ממנו כמ"ש צדיק כתמר יפרח כו' היינו בחי' עצם הראשון הפשוט שהוא בחי' וקונה הכל וקונה אותי' ונק"ה שהוא מזל הי"ג ממזלות דא"א מקור כל מיני שפע המשפיע למטה כידוע. וזהו מ"ש משכיל לאיתן האזרחי שבחי' יסוד נק' משכיל כמו משכיל אל דל כו' אך כ"ז מפני שבשרשו היא יותר נעלה שהוא בחי' משכיל שהוא מקור כל מיני שכל וחכ' הבאה בגילוי, וזהו בחי' איתן האזרחי שבחי' איתן הוא בחי' תוקפא (כמבואר בזוהר ותיקוני') שהוא בחי' תוקף הזריחה והארה ממקור החכ' וגילוי אור הנמשך מבחי' עצם הרצון עצמו כו'.

ומעתה יובן מ"ש חגרה בעוז מתניה כו' שבחי' חיצוניות דבחי' נו"ה הוא בחי' המתני' שהוא בחי' האמונה לבד שע"י הוא בחי' כח ההילוך בסו"מ וע"ט פו"מ בב' הקוין ע"י בחי' האמונה ששרשה למעלה מטו"ד כו' דלמחת"ב כו' שהוא בחי' עצמיות אא"ס ממש, אך הוא למטה נגלה בבחי' החיצוני' יותר וצריכין לחזק שלא יהי' בהם רפיון כח הוא ע"י שחגרה בעוז דתושבע"פ מתני' הנ"ל מפני ששרשה בעצם הרצון כנ"ל שלמעלה מבחי' חכ' וכמשל החגורה בגשמיו' שלובשי' ע"ג הלבושי' שע"ג המתני' ומחבר אותם יחד לגוף וע"י נמשך בחי' תוס' כח וחיזוק כנ"ל שהוא מפני ששרשה בעצם מבחי' המקיפי' עליוני' היותר גבוהי' שלמעלה מבחי' המשכה בפנימי' המוחי' והמדות וגם על הלבושי' שהם בחי' מקיפים פרטי' וזהו כצנה רצון תעטרנו מלמעלה ולכן נתגלה בבחי' חיצוניות יותר במה שמקיף ע"ג הלבושי' מתני' כנ"ל.

וכמ"כ יובן בענין הלימוד בתורה שבע"פ שבה נתגלה רצ"ע וע"י יתגלה המקיפי' עליוני' שלמעלה מבחי' מוחי' ומדו' דז"א דאצי' הגם דשם איהו וחיוהי כו' מ"מ אין לזה ערך לגבי בחי' עצמיות אא"ס שלמעלה מבחי' המשכה בכלי' דאצי' עדיין וע"י ניתוסף בחי' גילוי אור בבחי' אצי' בבחי' שפע רב שהוא בחי' מוחין דגדלות דז"א כנ"ל וממילא תבוא ההשפעה למטה בבי"ע ע"י שחגרה בעוז מתניה כנ"ל אז יתאמץ זרועותיה שהוא בחי' חו"ג שנתעלה בבחי' חב"ד כנ"ל בענין רישא דמלכא בחו"ג אתתקן ואח"כ טעמה כי טוב סחרה שהוא בחי' מקיפים עליוני' המתגלה בחכ' בבחי' מוחין דגדלות דז"א כנ"ל שהוא הכל ע"י עוז דתורה שחגרה מתניה שהוא בחי' קיום וחיזוק המתני' דנה"י כו' מפני ששרשה במקיפי' העליוני' דבחי' העצמות הנ"ל.

אך הנה כח וחיזוק זה בשרשו למעלה, אך להיותו נגלה בפו"מ במוחי' ומדות בגילוי למטה הוא ע"י התפילה שהוא שעת הכושר שיתגלה בחי' רצה"ע למטה ובחי' עוז דתורה הוא רק לעורר כחם ושרשם למעלה אבל להיות בהתגלות הוא ע"י התפילה דוקא. כידוע במ"א בענין שנמשל התורה למפוח שהוא להוציא אור השלהבת הגנוזה בגחלת בהעלם וזהו דמיון ומשל גשמי לבחי' ע"ס דאצי' שהוא כמשל השלהבת הקשורה בגחלת היינו גילוי אא"ס שבכלי' דאצי' הוא בתכלי' ההעלם וההתכללות במאצי' וע"י התורה מתגלה בחי' אור החכ' בהעלם לגילוי; אך להיות נגלה גם למטה בבי"ע בגילוי גמור, כי הגם ששרשם למעלה בעצמיות ממש אבל למטה נתגלה בבחי' החיצוני' יותר; וכדי לעוררם בגילוי גמור גם בנפש האדם למטה שגם התושבע"פ נתגלה למטה בבחי' החיצוני' דכשר ופסול וכה"ג ושיהי' נגלה בבחי' פנימי' האור והחיו' כמו שהוא למעלה, הוא ע"י התפילה דרוח אייתי רוח כו' באתעדל"ת דוקאן שזהו מ"ש תחילה חגרה בעוז מתניה דתורה שבזה ניתוסף כח בנה"א לעמוד בבקר בתפלה שיתגלה בבחי' פנימי' בחי' המקיפים דרצה"ע. וזהו שאח"כ יתאמץ זרועותי' בתפילה באוי"ר ואח"כ טעמה כי טוב סחרה שהוא בחי' התו' שאחר התפילה שהוא שנתגלה בחי' טעם וסוד דבחי' מקיפים העליונים בחכ' דתורה בבחי' פנימי' האור והחיות וכמ"ש טעמו וראו כו' כנ"ל וד"ל.

מאמר והי' צדק אזור מתניו

והי' צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו להבין מהו ענין האזור שנעשה ע"י הצדקה הנה מבואר בזוהר פ' וישלח על ענין מדריגו' תמכין דאורי' שעושים חיזוק לבחי' הרגליים דקדושה וכמו שהרגליים מעמיד' את כל קומת הגוף בראש ומוחין ובלתי הרגלים הרי יפול האדם כי אין לו על כל מה שיסמוך וישעון זולתם וגם עיקר החיזוק ברגליים לנצח זול[ת]ם בכח וגבורה כידוע כן המחזיקים לומדי ד"ת הרי ע"י שנותני' להם כח ועוז בלימוד תורתם ועבודתם מתחזקי' בעצמם בקיום חזק ולנצח הסט"א דקליפה כו'.

והנה מ"ש והי' צדק אזור מתניו הוא כמו ענין החגורה שע"ג המתני' שע"ז נעשה כח חזק יותר ברגליים בענין ההילוך שיוכל להלך בקל במהרה יותר בכח גדול כמו שאמר אלישע לגחזי חגור מתניך וקח משענתך ולך. כן ע"י מדת הצדקה נעשה בחי' תוס' כח ברגליים דקדושה כידוע שיש ציור קומה שלימה בסט' דקדושה בראש ומוחין ורגליים כמו במלאכים ונשמות רק שהמלאכי' נק' עומדי' מפני שמדריגה בעבודתם כ"א על מקומו יבא בלי תוס' וגרעון בתמידי' משא"כ הנשמו' נק' מהלכים כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדי' האלה והוא מפני שיוכלו להלך תמיד בעלי' וירידה ממדריג' למדריג' וכן למעלה בסט' דקדושה נאמר ועמדו רגליו ביום ההוא כו' כי שפת אמת תיכון לעד וקושטא קאי מפני שיש באדם דקדושה בחי' קומה שלימה כו', משא"כ בסט' דקליפה שקר אין לו רגלי' כמ"ש בנחש על גחונך תלך כו' והרי אנו רואי' במעלו' הרגלי' הגם שהם למטה מהגוף והם בחי' חיצוני' לגבי המוחין ומדות שבראש ולב עד שכל עיקר הנהגת הרגליים הוא ע"פ רצון האדם ושכלו האיך להלך עד שהאדם נושא את הרגליים כמו וישא יעקב את רגליו כו' מ"מ הרי אח"ז הרגליים נושאי' את האדם ומוליכין אותו למקום שלא יכלו הראש ולב בעצמם הרי מוכרח לומר שיש בהם מעלה יתירה משא"כ בראש ומוחין מפני שנעתב"ס כידוע מענין הקזת הרגל לתועלת המוחין שבראש וכה"ג ומפני זה כל עיקר ההשפעה הוא ע"י בחי' הרגליים בב' אופנים או בדרך עלי' או בדרך ירידה היינו שיוכלו להעלות את האדם להר גבוה או להוריד אותו למטה בירידה והרי בירידת הרגלי' למטה ממילא נמשך כל שכלו ומדותיו שמה שמאחר שהגוף נסמך ונשען עלי' והרי עיקר הגילוי נעשה ע"י בחי' הרגליים והגוף טפל ובטל אליהם והוא מפני כל מה שנמשך למטה בחיצוניות יותר שרשו גבוה מבחי' הפנימי' מפני התאחדו' והתקשרות זב"ז נעשה לאחד' עד שמקבלים כ"א מחבירו רק עיקר ההפרש בניהם שבראש שהוא יותר גילוי בחי' החיות וברגליים בחי' ההעלם יותר ולעתיד נאמר ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתי' כי יתברר גם למטה ויתגלה גילוי אא"ס למטה וזהו עד דמטו רגלין כו' והנה כ"ז הוא בסט' דקדושה.

אך בסט' דקליפה הרי אין להם קומה שלימה בבחי' הרגליים א"כ יפלא מאין הוא התהוות חיותם וקיומם ובפרט בזמן הגלות שעיקר ההשפעה נמשל לע"ש דנוג"ה ואחר שאין להם בחי' נה"י שהוא כלי ההשפעה מוכרח לומר שגם בשרש חיותם שמקבלי' מאחוריים דקדושה אין להם יניקה מבחי' רגליים דקדושה אך עיקר שפע חיותם הוא בבחי' חיצוני'

יותר והיינו ע"י הקב וכמו ששנינו במשנה דשבת הקיטע יוצא בקב שלו ועד"מ בגשמי' החיגר שאין לו רגלים עושין לו קב של עץ וכה"ג להלוך ע"י ולסמוך עליו והרי אין הקב מעצם גופו כי הוא דבר נפרד בעצם וא"כ א"א לומר בקב שיש בו מדריגו' הנ"ל שנושא את האדם רק שהאדם נושא אותו להלוך ע"י מאחר שאין לו חיבור עצמו בהתאחדות עם הגוף כולל [כלל] וזהו ענין ההשפעה שנמשך לע"ש ע"י בחי' קב כידוע שהז"א בזמן הגלות נק' קיטע והוא יוצא בר"ה שהוא טורי דפרודא מקום הקליפות לפרנסם הוא ע"י בחי' קב הנ"ל להשפיע לע"ש דנוג"ה בבחי' אחוריי' בחיצוניו' השפע וזהו בחי' קב חרובין שהוא בחי' עלמא דחרובא שהוא מבחי' המלכי' שמתו ונפלו למטה משם הוא שרשם (עיי' בע"ח שער ארי"ך פ"ג שבחי' ג' מלוי"ן דע"ב ס"ג מ"ה גי' ק"ב כשהוא קב טהור ויש קב אחר אשר נק' קב חרובי"ן וזה הי' מיתה וחרובין של מלכים הנ"ל שהוא ד' אחוריים שיש בד' שמו' ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ואותיו' הם קב) ולא יוכלו לקבל מבחי' הפנימי' מאחר שהפרידן מאחדותו וגם ע"ז נא' וסכסכתי מצרים במצרים כי אין השפעה לשלימות טובתם וקיומם כ"א אדרבה להוציא בלעם מפייהם ושיתעלו כל הניצוצי' ושרשם בקדושה וממילא יפלו בל יקומו לנצח כמ"ש אשר שלט האדם באדם לרע לו כו'.

וכ"ז הוא בבחי' ח[י]ותם וקיומם עפ"י סדר ההשתלשלות שלא יוכל לקבל כ"א בבחי' אחוריי' אך בהעדר מעשה הצדקה ותמכין דאורי' הרי ע"י שכשל כח הרגליי' דקדושה הרי גם הקליפות יוכלו לקבל מבחי' רגליים דקדושה והרי עושין בחי' רגליים להקליפה ח"ו, לכן כתי' והי' צדק אזור מתניו כו' שע"י הצדקה נותני' כח ברגליים דקדושה כמ"ש בצדקה תכוני. והוא בב' אופנים הנ"ל: הא' באופן ההילוך בדרכי הקדושה כמו בנשמו' שנק' מהלכי' שיוכלו להלוך בעילוי אחר עילוי בלי הפסק כמ"ש ילכו מחיל אל חיל כו' הוא ע"י חיזוק המתני' כנ"ל.

והב' בירידת השפע למטה במה שנמשך חסד עליון להחיו' רוח שפלים שלא [..] השפע בבחי' חיצוני' בע"ש דנוג"ה כ"א בסט' דקדושה לבד הכל נעשה ע"י מעשה הצדקה שנותן כח ועוז לעמוד נגד כל מנגד לסט' דקדושה שיהי' בבחי' קיום נצחי כנ"ל וד"ל

סליק.

קיצורים והערות

של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

שערך למאמרי "וידבר הוי' גו' זאת חקת גו'"

וביאורו משנת תקס"ה ונדפסו בלקוטי תורה (נו, א. נו, א).

מגוף כתב יד קודש כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

ומתפרסם כאן לראשונה

הקדמה

המאמר "וידבר הוי' וגו' זאת חקת" אמר כ"ק אדמו"ר הזקן לפני כמאתיים ועשרים שנה, בשנת תקס"ה, ונדפס בלקוטי תורה (נו, א) יחד עם המשכו "ביאור ע"פ זאת חקת" הנדפס (שם, נז, א)

מאמרים אלו נדפסו גם בספר מאמרי אדה"ז (ע' תערב ואילך) בשינויים, והם מהנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי. וכפי שכ"ק אדמו"ר הצ"צ מציין אודות מאמר זה (דרמ"צ מצות פ"א) וז"ל: ביאור הדברים צריך להעתיק אי"ה מכתב ידי בביכעל המתחיל כי ביום הזה יכפר כו' את התורה ששמענו פ' פנחס על המשנה דמס' פרה הכל כשרים לקודש כו' וענין התולעת לא נת' שם אך נת' בתורה ע"פ וידבר ה' אל משה כו' זאת חוקת התורה וביאורה שנת תקס"ה כתב יד כבוד דו"ח (= דודי וחמי) הרב שי"י.

הכתי"ק שעתה נתגלה, ומתפרסם כאן בפרסום ראשון, מכיל "קיצורים והערות" מאת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק על שני מאמרים אלו ("זאת חוקת וה"ביאור" שלאחריו), ונראה ברור אשר קיצורים והערות אלו הנם על הנחת המאמרים כפי שנדפסו בלקו"ת, ולא על המאמרים כפי שנדפסו עפ"י הנחת כ"ק אדהאמ"צ.

על חשיבות הדפסת "קיצורים והערות" של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק והלימוד בהם, ניתן ללמוד ממעשה רב, הלא הוא כ"ק אד"ש נשיא דורנו, שב"עשרים בחדש מנחם אב ה'תש"ח" הדפיס את ספר "קיצורים והערות" לתניא של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, ואף הוסיף על זה "הערות וציונים", כדי, בין היתר, "להורות את הכתי"י מהם נדפסו הקיצורים, הגהות וכו'", ובערב ראש השנה שנת תש"נ, במשך כמה שעות, חילק ספר זה לכל אחד ואחד "למזכרת נצח", כלשונו הק'.

גם להעיר שבשנה זו בה נאמרו ב' המאמרים הנ"ל, שנת תקס"ה, עסק כ"ק אדמו"ר הצמח צדק גם בקיצורים לתניא, כמסופר ע"י הרבי נשיא דורנו שם (ע' קמא) בשם כ"ק אדמו"ר המהר"ש.

אודות ה"קיצורים" התבטא פעם הרבי (ש"פ תזריע תשמ"א), מדי דברו על מעלת ה"מפתחות" לספרי חסידות, שכידוע, הנו אחד מהחידושים של רבינו: "געפינט מען

ביי רבותינו נשיאנו, אז דער צמח צדק, און אזוי אויך דער רבי דער שווער, האבן זיך "געקאכט" אין דעם ענין פון "קיצורים", און כמה וכמה הערות הצ"צ (בלקו"ת ואוה"ת) זיינען אייגענטליך מפתחות – וואו דער ענין רעדט זיך. ה"קיצורים והערות" המתפרסמים כאן מגוף כתי"ק, הינם גם בכלל סוג זה.

*

מלבד ה"קיצורים", כתב כ"ק אדמו"ר הצ"צ גם הגהות למאמרים אלו, ונדפסו בלקו"ת (שם) ובאוה"ת חוקת כרך ג' (ע' תשנ"ט-ס). חלק מההערות שמעיר הצמח צדק בקצרה ב"קיצורים" (כאן), פירטם ביתר הרחבה בהגהותיו.

*

לשלימות הענין הובאו כאן קודם ב' המאמרים כפי שנדפסו בלקו"ת (שם), ולאחר מכן ה"קיצורים והערות" שעליהם.

ניתן להבחין בצילום מהגוכתי"ק, שבאמצע העמוד נמתח קו קצר. החלק העליון הוא "קיצורים והערות" למאמר הא', והחלק השני הוא "קיצורים והערות" למאמר הב'.

במראי מקומות צוינו: א) (חלק מ)המ"מ להערות וציונים הנ"ל. ב) ציונים להגהות הצ"צ שעל ב' המאמרים הללו, שבהם מבואר בהרחבה ההערות שבה"קיצורים".

[illegible]

זכור ומימי השם בעל אל חכיה ה' אלמר על קבוצת בחק אושר ועושה וזה הנה :
 עתה דברתי וקשר על אהב ואבאק ביום שום חיים חיי , תאצת חסו קפא שמכר ועל קפה
 וקראת אבאק וכה . יגלו' באר' על בניה שקדעת ועל בורחיה ועל עינים דה' ישיבא' וספ
 ישיבא' דה' בניה : וזה הנה שקדעת : וזה הקול קוחר הטוב יהיה שקדעת ואחר תאצת ספ שמע כה
 ועינים ובי חס השם קראת קדעת אל ספ תאצת אל דבורא ביום אל ספא ישיבא' .
 עתה יאצת ויהי : (ובצ' יהי בן) דה' ארקי' בקה קוחר ע' ועל אקדע' וואיה שנה קוחר ק' דה'
 (ואל' כהן) קעל . עמל' אק' יאבי אהול' על דה' שום דקום וכ' וק' איצמק קח' . וכה
 שח' אהוב' כ' השם א' יהי כ' . שח' כ' יומת ואל קחיה (זהו יקרא טומא' שח' אהוב' ע'
 ע'ה ויהי על אה' ואבאקדעת
 על חק' כ' .

צילום מגוף כתב יד קודשו של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, מהקיצורים והערות לד"ה זאת חוקת התורה תקס"ה וביאורו, שנתגלה זה עתה ומתפרסם כאן לראשונה

ד"ה וידבר הוי' וגו' זאת חוקת התורה

וידבר הוי' וגו' זאת חקת התורה אשר צוה הוי' לאמר. וצ"ל דהא כתיב תחלה וידבר הוי' שהקב"ה הוא המדבר למשה זאת חקת התורה וא"כ מהו אשר צוה הוי' הל"ל אשר אני מצוה. גם להבין קצת ענין פרה אדומה שנאמר בה חקת התורה. אך הענין דהנה התורה נק' תורה שבכתב הקב"ה אומר ומשה כותב ודברי סופרים נק' תורה שבעל פה. אמנם חקת התורה לשון חקיקה (כמ"ש ברבות ר"פ זו חקה חקקתי), והיינו כמו שהתורה היא בשרשה ומקורה ששם היא בבחי' אותיות החקיקה שהוא מדרגה עליונה מבחי' התלבשותה במדרגת שנק' אותיות הכתב להיות נק' תורה שבכתב כמו עד"מ בגשמיות באותיות הנכתבים ע"ג הקלף לבן הרי האותיות הם דיו שהוא דבר זר ונפרד מהקלף שלא היה לו שום שייכות מקודם אל הקלף רק שאח"כ כשכותב הספר בדיו ע"ג קלף נתאחדו והיו לאחדים. אבל אותיות החקיקה הם מיניה וביה והן דבר א' ממש עם האבן שנחקקו בו* (ועמ"ש מענין זה בד"ה אם בחקתי תלכו ועמ"ש בד"ה שחורה אני ונאווה בענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה. וזהו ענין תורה שבכתב. וממש"ש יובן ג"כ ענין פי' אותיות החקיקה דהיינו עד"מ האותיות שבנפש ע"ש) וזהו זאת חקת התורה. כלומר שע"י מצות פרה אדומה שהיא חוקה (עיין בקהלת רבה ס"פ מי כהחכם וברבות בא פי"ט תצוה ר"פ ל"ח אמור ספ"ל נשא פי"ב דרמ"ט ע"ד פי"ג דרנ"ג ע"ד) תמשיכו למעלה בחי' אותיות החקיקה של התורה להיות משם ממש יורד ונמשך בבחי' אותיות הכתב דהיינו בתשב"כ ומתשב"כ יומשך גילוי זה בתשב"כ. והיינו לפי שמצות פרה אדומה הוא כללות התורה כמשי"ת ולזאת ירדה הנשמה ממקום כבודה בג"ע ונתלבשה בגוף החומרי כדי לעשות את התורה.

וזהו ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה כו' וזהו ועשיתם אתם וכתוב ושמרתם את חקתי כו' אשר יעשה אותם האדם שהאדם הוא העושה אותן למצות וחוקים שממשיך אותן מבחי' אותיות החקיקה בבחינת תורה שבכתב ועי"ז וחי בהם וזהו ירידת הנשמות בגוף ירידה צורך עליה ועשייה והמשכה זו היינו ע"י אתעדל"ת וכמ"ש ואהבת בכל לבבך כו', ועי"ז אח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' (וזהו ע"ד שנת' סד"ה זכור את יום השבת לקדשו וכתוב שמור כו' גבי וכדי להעלות התורה ולקשרה באור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מבחי' אדם כו' ע"ש גם כמ"ש סד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין שאותיות התורה שרשן למעלה מעלה מבחי' התורה ונמשך משם בחי' תוספת אור באור התורה והיינו ע"י ההעלאה של נר מצוה וע"י אותיות התפלה כו' ע"ש, וענין האותיות שלמעלה מהתורה עצמה היינו בחי' אותיות החקיקה). ולהבין איך יהיה ביכולתם להמשיך המשכה עליונה זו וגם מה שייכות ענין זה שהוא כללות התורה למצות פרה אדומה דוקא. והענין דהנה מבואר במ"א (בפ' יתרו בד"ה וכל העם רואים את הקולות) שכללות ענין המצות הוא שע"י נמשך לאדם בחי' ומדרגת מ"ש בחיות הקדש והחיות רצוא ושוב וזהו מ"ש באברהם הלוח ונסוע והוא מ"ש בס"י ואם רץ לבך שוב לאחד, רץ לבך כי בינה ליבא שע"י ההתבוננות בגדולת ה' איך כי ביו"ד נברא העוה"ב שאפילו עוה"ב שהוא תענוג אין קץ וכמאמר מוטב דלידייניה כו' נמשך רק מאות א' דכלא

חשיב ממש לגבי עצמות א"ס ב"ה וזהו כי עמך מקור חיים שבחי' מקור חיים ג"ע ועוה"ב הוא רק עמך בחי' טפל כו' ובטל לגבי מהו"ע ית' ועי"ז יומשך הרצוא והתשוקה אליו ית' ממש ליכלל וליבטל בו ית' וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' פי' אפילו בחי' ג"ע שנק' עמך מקור חיים לא חפצתי רק אליו ית' ממש, ורצוא זה נק' רץ לבך שהוא בחי' יסוד האש שבלב, ואח"כ שוב לאחד ונמשך מחמת ההתבוננות בסכ"ע אשר אין לפניו מעלה ומטה ועולמות העליונים עם העשייה גשמיות שוין אצלו ית' כמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא א"כ לא שייך רצוא ועליה כי הוא נמצא למטה כמו למעלה וכל העליות ילכו מחיל אל חיל זהו שייך רק בבחי' ממכ"ע כו' ואדרבה בחי' גילוי זה דסכ"ע יהיה לע"ל למטה דוקא, וזהו ולא תוסיף קום שא"צ עליות כי יהיה הגילוי למטה ע"י קיום התורה ומצות בעשייה ולכן נמשך מזה בחי' שוב והוא בחי' יראה וביטול שלמעלה מבחי' אהבה והוא בחי' יסוד המים שבמות חכמה כח מ"ה שלמעלה מבחי' בינה ליבא כו'. ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום. אך איך יבא האדם לבחי' זו הוא ע"י קיום המצות דכתיב מימינו אש דת ימינו הוא בחי' מים וגם אש דת שכלולים מב' בחי' אלו ועי"ז יבא האדם לבחי' רצוא ושוב שהן בחי' אש ומים כו' שהן כללות התורה שעד"ז הוסדו כל המצות שהוא רק שיהיה בחינת העלאת מ"ן דהיינו אתעדל"ת והמשכת מ"ד בחי' אתעדל"ע*.

והנה מצות פרה אדומה הוא כללות ענין זה דבחי' הרצוא ושוב, הרצוא זהו ענין שריפת הפרה לאפר. והשוב זהו ענין ונתן עליו מים חיים אל כלי. ולכן נאמר בה דייקא זאת חקת התורה. (ועמ"ש בד"ה וקבל היהודים גבי שאין כח בנפש להכיל כו' כ"א בבחי' רצוא ושוב והיינו כמ"ש בזח"ג (האזינו דרפ"ח ע"ב) ועל האי אקרי כו' והחיות רצוא ושוב. והנה הגם שבכל מצוה יש בחי' זו אך לא בא בחינה זו בביאור וגילוי גמור בכל המצות כמו במצות פרה אדומה. שכל ענינה הוא ב' בחינות אלו דרצוא ושוב שזהו ענין האפר והמים חיים, ולפיכך הוא נק' חקת התורה.

וזהו ע"ד משנ"ת במ"א ע"פ והאיש משתאה לה בענין מארז"ל יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בנים שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה.

והיינו לפי שפרשה של אליעזר הוא ענין התחברות שם ב"ן לשם מ"ה והיינו תשבע"פ עם תשב"כ והוא כללות החיבור דמ"ה וב"ן ובכל המצות הוא דרך פרטי, שיחוד זה במצוה זו הוא בחינה פרטית כו' ע"ש*.

וכענין זה יובן ג"כ בפרה אדומה שעליה נאמר חקת התורה שהיא ג"כ כללות התורה. דהיינו שע"י האפר ומים חיים הוא כללות חיבור הרצוא ושוב שזהו ענין יחוד מ"ה וב"ן. והוא ג"כ כענין התחברות הלב והמוח שיסוד האש הוא בלב וזהו אם רץ לבך. ויסוד המים הוא במוח והוא בחי' שוב ושיתחברו יחד זהו ענין חיבור הרצוא ושוב ועמ"ש בד"ה החלצו מאתכם כו'.

והנה בכל המצות יש ג"כ בחי' אש ומים ולכן ע"י קיום כל מצוה יבא האדם לבחי' רצוא ושוב כי גם כל אבר כלול מהלב ומוח. אמנם שם הוא בחינה פרטית, אבל במצות פרה אדומה הוא כללות יחוד זה וכמו חיבור ויחוד המוח והלב עצמן כו'. ועמ"ש עוד בפ' שלח בד"ה והיה לכם לציצית בענין אש יו"ד ואש ה"א דשם מבואר ג"כ איך ע"י המצות נמשך יחוד זה כו' ע"ש):

ב ועתה יש להבין ענין שריפת הפרה איך שזהו בחי' רצוא. והענין דאיתא בזהר (פ' חקת דק"פ ע"ב) פרה דקבילת מן שמאלא ומאן הוא לשמאלא שור כד"א ופני שור מהשמאל כי שמאל דוחה וימין מקרבת ויש למעלה בחי' ימין ושמאל תפרוצי שמבחי' ימין נמשך ההשפעה בהתגלות אור וזהו ימין מקרבת ולכן א"א להחיצונים לקבל יניקה מבחי' ימין כי ההשפעה הבאה בבחי' ההתקרבות והחיבה אינו רק לסט' דקדושה וכמ"ש אהבתי אתכם אמר ה' וכתוב יאר פניו אתנו משא"כ הקליפות אינם מקבלים רק מבחי' אחוריים דהיינו כמאן דשדי בתר כתפין ולזאת אין להם יניקה מבחי' ימין מקרבת כ"א אדרבה ימינך ה' תרעץ אויב כתיב (ולכן בחורבן בהמ"ק כתיב השיב אחור ימינו כו' ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון בענין וימינך מקרב חיקך כלה) כ"א יניקתם הוא מבחי' שמאל כי הנה שמאל דוחה שההשפעה שמקו השמאל אינו בבחינת ודרך ימין שמקרבת כ"א בבחי' דחייה שדוחה את ההשפעה ולכן ע"י רבוי הצמצומים דחייה אחר דחייה יוכל להיות שיקבלו ג"כ החיצונים וזהו ענין פרה דקבילת משמאלא* (ועיין בפ' הרמ"ז שם ובלק"ט ס"פ חקת וע' בזח"ב פקודי דף רכ"ד ע"ב ובפ' הרמ"ז שם ובזהר בפ' אחרי דע"ט ע"ב מענין יניקת החיצונים מקו השמאל) וזהו ענין מצות פרה אדומה לתקן ענין זה. ושבע הזיות נכח פני אהל מועד היינו להעלות פנימיותה שהוא בחי' הטוב שנמשך ונתפשט בתוכה מבחינת פני שור שבמרכבה ולהחזירו ולהעלותו לשרשו ואח"כ שריפת הפרה לעשותה אפר. הענין דהנה עד"מ כששורפים עצים ועי"ז נעשים אפר שהאפר הוא מהותו ועצמותו של העץ הנשרף כי הכל הי' מן העפר רק שנרכבו בו עוד ג' יסודות אש רוח מים אל העפר שהוא עצמותו וע"י השריפה באש אזי ג' יסודות אמ"ר שהיו בהעץ חלפו וכלו בעשן המתהווה מהרכבתן ויסוד הד' שהי' בעץ שזהו עצמותו שהוא העפר שבו הוא הנשאר קיים והוא האפר והוא ג"כ ענין חומר וצורה שבכל דבר יש חומר וצורה. והחומר הפשוט של העץ הוא יסוד העפר וג' היסודות אר"מ הן רק הצורה של העץ וע"י שריפת העץ נשאר רק עצם החומר שלו הפשוט כו'.

והנה כך עד"מ בעבודת ה' יש בחי' עד"ז והוא כי הנפש הבהמית נשתלשלה ג"כ מפני שור מהשמאל כמו בחי' פרה דקבילת משמאלא. וכמו שמבחי' פרה נמשך אחר כך ההשפעה לחיצונים כך מן המדות דנה"ב נמשך החשק והתאוה לתענוגי עוה"ז בהיתר או באיסור ח"ו, והנה כשהאדם חושק וחפץ לדבר מעניני עוה"ז הגשמי הנה אותו הדבר הוא כלי להרצון והתשוקה שבלב האדם וכן אותיות המחשבה והדבור שמהרהר ומדבר איך להשיג הדבר הן ג"כ כלים להרצון ההוא וכ"ש המעשה שהן כולם בחי' כלים ולבושים להרצון גם הם כמו צורה לחומר לעצם הרצון שהוא עד"מ כמו החומר הפשוט והם הם הצורה להיות רוצה כך וכך כו'.

והנה עצם הרצון אף שכשנחלבש בתאווה רעה הוא רע גמור מ"מ אין מהות כח הזה חטא ורע מצד עצם עצמותו שהרי עצם מהותו הוא רק כח המתאווה והרי הוא יכול להיות כח המתאווה לטוב כמו שהוא עכשיו מתאווה לרע. אלא שהרע הוא מה שהטה והמשיך כח המתאווה להיות מתאווה לרע ונעשה בו הצורה רע מאד ונתלבש בלבושים צואים עד שנמשך לסור ממ"ע או להתאוות לאיסור. אבל מצד כח המתאווה בעצמו הרי יש בכח זה להפוך לבבו מן הקצה אל הקצה להיות מתאווה ואוהב וחפץ לדבקה בה' וכמ"ש נפשי אויתיך כמו שאוהב ומתאווה לחיי נפשו כו' כי באמת כח המתאווה שבנה"ב מצד עצמו שרשו ויסודתו בקדושה עליונה מבחי' פני שור שבמרכבה כנ"ל וכמ"ש במ"א ע"פ כי תצא כו' אלא שבירידות המדרגות ונפילתן בשבה"כ נמשך שיהיה כח המתאווה גם לדבר עבירה ולזאת כשישוב אל ה' יוכל להפוך לבו מן הקצה אל הקצה שגם כח המתאווה שהיה מלובש בתאווה רעה ישוב לאהבת ה' כמו שהי' בשרשו בבחי' פני שור כו'. משא"כ המעשה רע אשר מתאווה לו מחמת שהוא באמת רע גמור מצד עצמו א"א לו להתכלל בקדושה ואין לה תקנה אלא ביטולה והעברתה מן העולם.

וכמ"ש כ"ז בד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך גבי ענין נושא עון ועובר על פשע. וזהו ענין שריפת הפרה שישאר רק האפר שהוא ענין עצם המדות דנה"ב דהיינו בחי' כח המתאווה עד"מ כנ"ל שהוא החומר הפשוט אבל הצורה והלבושים צואים שהי' כח המתאווה מלובש בהן יהיו חולפים וכלים לגמרי דהיינו שלא יהי' כח המתאווה מלובש בהן עוד לא במחשבה שיסיח דעתו לגמרי מלחשוב ולדבר בזה וכ"ש במעשה ח"ו. ולהיות עוצם עיניו מראות ברע וכדומה לאכפיא לסט"א לעשות ההפך ונגד תאות נפש הבהמית בכל החושים ראייה ושמיעה כו' ובמחשבה דבור ומעשה.

והנה ע"י אתכפיא זה שמבטל הכלים שבהם מלובש הרצון זה ולהיות דוחה אותן ממנו לגמרי ה"ז עד"מ כמו שריפת הפרה שהג' יסודות אר"מ שהיו בדרך הרכבה בה חלפו וכלו ע"י השריפה ונשאר רק עצמותה שהוא האפר. כך כשנפרדו הלבושים צואים מודומ"ע דהאיסור מן הנה"ב ונשאר רק עצם כח המתאווה דנה"ב כאשר הוא בעצמותו ואינו מורכב ומלובש במודומ"ע דאיסור וזהו בחי' האפר ואזי יוכל להפוך אח"כ כח המתאווה זה מהקצה אל הקצה מאהבה רעה לאהבת ה' וכמ"ש ואהבת בכל לבבך בשני יצריך, שגם היצה"ר ישוב לאהבת ה' ממש והיינו שמבחי' אתכפיא יבא לבחינת אתהפכ א חשוכא לנהורא וזהו ענין שמע ישראל שם ע'. דהנה ע' רבתי זהו ז' מדות דקדושה הכלולים מיו"ד והן ע' נפש דיעקב וע"י שבה"כ שהי' בז' מדות הנ"ל בחי' ז' מלכין קדמאין דתהו דארץ אדום וימלך וימת כו' נתהוו מזה המדות רעות ג"כ ע' בחי'.

וצריך לברר המדות רעות ולהעלותן לשרשן לבחי' ע' רבתי, ועמ"ש מזה בד"ה וכל בניך למודי גבי ענין ורב שלום, וזהו שם ע'. דהנה כתיב ובקשתם משם את ה' כו' משם דייקא כמ"ש קראו שם פרעה מלך מצרים, כי לשון שם הוא מקום הסט"א כי לשון זה הוא דבר שיכול ממש להראות באצבעו אשר יאמר עליו כי הוא זה וא"א לומר כך רק על הקב"ה

כמ"ש זה אלי ואנוהו כו' כי מלא כל הארץ כבודו, אבל מקום ומשכן הקליפות הוא רחוק מאד לכן נק' שם כלומר עמוק מאד למטה וז"ש ושם ימותו שהוא מקום המיתה ושבה"כ כו' וזהו ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כו' כי לית אתר פנוי מיניה ולכן גם מבחי' שם יוכלו למצוא את ה' ע"י ובקשתם את ה' לצעוק אל ה' בצר לו מעומקא דליבא ובחי' תשובה. ועמ"ש מענין זה ע"פ וישב יעקב וע"פ אני לדודי. ואזי אתהפכא חשוכא לנהורא ומבחי' שם נעשה שם ע' שמתעלה החיות לשרשו וזהו ענין שריפת הפרה לאפר כו' כנ"ל, (והיינו כמ"ש בפע"ח שם רפ"ח ניצוצין ושם ב"ן בגימט' שם והם מתעלים לשרשן בע' רבתי * ז"ת דס"ג, ועיין מ"ש בפ' וישלח סד"ה ויאבק איש כו'. וזהו שהפרה באה לטהר טומאת מת היינו בחי' שבה"כ דומ"ל הנ"ל שנק' וימת כו' מאן דנפיל מדרגי' אקרי מית ועמ"ש ע"פ ויאכילך את המן כו' וזהו שקורין פ' פרה קודם ר"ח ניסן ליטהר ולבא לבחי' יציאת מצרים כו' ועיין ברבות בא פ"ט *):

ג וזהנה בחי' שריפת הפרה לאפר הוא להיות ואהבת בכל לבבך בשני יצריך והוא בחי' רצוא אם רץ לבך יסוד האש שבלב ואח"כ צ"ל בחי' שוב והוא ענין מ"ש ונתן עליו מים חיים אל כלי דכמו מים חיים הם הנובעים מתחת הארץ שמקורם הוא בהעלם בתוך הארץ ונמשכים מההעלם אל הגילוי כך הנה הוא ית' נק' מקור מים חיים כי הוא סתימו דכל סתימין וטמירו דכל טמירין אנכי מי שאנכי וממנו ית' נמשך בחי' מים חיים היא התורה שהיא בחי' חכמה עילאה שנאמר בה והחכמה תחיה ולכן נאמר ימותו ולא בחכמה. כי החכמה היא בחי' עץ חיים. אך הנה המשכה זו דמים חיים הוא אל כלי דוקא שהם מעשה המצות שהם בחי' כלים כי רמ"ח מ"ע נק' רמ"ח אברים דמלכא שכל מצוה ומצוה היא בחי' כלי מיוחד לגילוי אור כמו בתפילין הגילוי בבחי' מוחין ובצדקה בבחי' חסד כו' (ועמ"ש בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב ובד"ה וקבל היהודים) וכן אותיות התורה הם ג"כ בחי' כלים כו'. (ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה נר חנוכה כו' ומזוזה מימין כו'). וכ"ז הוא בחי' שוב לאחד והיינו שלאחר בחי' הרצוא שהוא ענין אפר הפרה צ"ל בחי' שוב להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה ע"י עסק התומ"צ והמשכה זו היא ממקור מים חיים ממש שהוא בחי' מקור התורה א"ס ב"ה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח שע"י אם רץ לבך כו' ואתהפכא חשוכא לנהורא דנה"ב שזהו בחי' תשובה עי"ז ממשיך מבחי' מקור מים חיים כו' ולכן צ"ל נתינת האפר ע"ג המים כי גם אחר בחי' שוב מ"מ צ"ל ניכר רישומו של הרצוא כי צ"ל תמיד רצוא ושוב וכמ"ש במ"א בד"ה וכל העם רואים כו'. בשגם כי האפר והרצוא הוא הגורם המשכת המים חיים ממקור מים חיים כנ"ל (ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון בענין אני תורתך שעשעתי ועמ"ש במ"א ע"פ הזהר פ' תזריע (דמ"ט א') בענין הזה עליהם מי חטאת שיורי טלא דבדולחא כו' ועמ"ש בביאור ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו').

ובזה יובן ג"כ מ"ש ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה. דהנה כתיב אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל וארז"ל מה תולעת זו אינה מכה ארזים אלא בפיה כך ישראל אין להם אלא תפלה כו' וכן בדיבור התורה וכמארז"ל (במ"ק דט"ז ע"ב) גבי דוד כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת וכמארז"ל ע"פ הקל קול יעקב כו' וע' מזה בזהר ס"פ וישלח (דקע"ח א') ובפ' תרומה (דקל"ט א'). והענין כי עסק התורה

הנק' מים חיים צ"ל בדבור דוקא וכמ"ש ודברת בם ולא סגי בהגיון במחשבה לבד. וכנודע ג"כ שכל המצות צריך לקיימן במעשה ודבור ומחשבה. וגם המצות שאינן נוהגות אלא בפני הבית שא"א לקיימן במעשה אבל בדבור אפשר לקיימן וכמארז"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה כו'. והענין הוא שע"י הדבור בד"ת נמשך ומתלבש כח הדבור העליון בפי המדבר וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיו וכמ"ש במ"א בכמה דוכתי, (ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה בחדש השלישי בפ' לאמר דתחלת עשרת הדברות ועמ"ש סד"ה משה ידבר ועמ"ש סד"ה ביום השמיני עצרת גבי ואשים דברי בפיו ובצל ידי כסיתיך ובד"ה וארשתיך לי בענין פי' את ה' האמרת היום כו' ומ"ש סד"ה להבין מ"ש ביום השמיני עצרת גבי תען לשוני אמרתך ועמ"ש מענין הדבור בד"ת בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קדמה כו'. וע' בזהר ס"פ משפטים (דקכ"ג א') בענין דעת גניז בפומא כו' ומ"ש ע"ז בספר מבוא שערים (שער שלישי ח"ב פ"ג) ועיין ברבות כי תשא פמ"א גבי נתן לו מתוך פיו כו' מפיו דעת כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה ויאמר כו' מי שם פה לאדם כו' ועיין בסש"ב ח"א ספ"ה. וז"ש למען תהיה תורת ה' בפיו כו' בפיו דייקא) וזהו ענין תולעת יעקב שכחו בפיו דייקא.

וזהו עיקר בחי' מדבר. וכמ"ש במב"ש שם כי ההבדל בין חי מדבר לחי בלתי מדבר הוא בפה כו'. אך הכח הזה היינו כשיהיה הדבור בד"ת בבחי' ביטול כמ"ש ולא תחללו כו' שלא לעשות חלל ומסך מבדיל. וזהו בחי' תולעת היינו שיהיה בבחי' ביטול בבחי' נבזה בעיניו נמאס ואנכי תולעת ולא איש ועי"ז יהיה הכח בפיו כשמדבר דברי תורה להיות ואשים דברי ממש בפיו ועי"ז יהיה עצום כח פיו לגרש ולהפריד יניקת החיצונים (ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה רני ושמחי בענין בחי' אחותי שהוא מדרגת מארי תורה. ושם בביאור ע"פ המגביהי לשבת בענין רב יהודה כולה תנוייה בנזיקין הוה) וכמ"ש בפע"ח (שער ה' פ"ג) בענין עולת תמיד עולת אותיות תולע והוא בחי' תולעת יעקב ועי"ז נאמר צו את בני ישראל כו' להקריב אותיות להקריב כמו התולע שמכלה ומרקיב את עץ החזק כו' ולכן ר"ת אנא בכח גדולת ית"ץ גימטריא תולע שע"י התורה ימינך נאדרי בכח שממשיך בחי' ח"ע בחסד דרועא ימינא כו' ועי"ז נמשך להפריד יניקת החיצונים והוא גם כן מה שכתוב אחר כך קבל רנת עמך כו' ר"ת קר"ע שט"ן כי כן בחי' לימוד התורה בפיו כשהוא בבחי' ביטול ע"ד ואנכי תולעת כו' להקריב ולקרוע יניקת החיצונים שמסט' דשמאלא ע"ד פרה דקבילת משמאלא וזהו ענין קרע שטן (וכמ"ש תהלים ע"א י"ג) יכלו שוטני נפשי, [ועמ"ש בפע"ח ובלק"ת פרשה תרומה כי ג"כ ר"ת שועתנו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות הוא גימטריא תולעת וענין זה י"ל דקאי על דבור אותיות התפלה וכמו שארז"ל ע"פ תולעת יעקב דקאי על התפלה וא"ש ענין השלכת תולעת שני לתוך שרפת הפרה שהוא בבחינת הרצוא שהוא בחי' תפלה. כי בחי' זו דתולעת יעקב שייך בבחי' רצוא ובבחי' שוב דהיינו בדבור התפלה ובדברי תורה, ועיין בפרדס בעה"כ ערך תולעת ובהרמ"ז פ' צו דכ"ז] ולכן השליכו לתוך שרפת הפרה עץ ארז ואזוב ושני תולעת כו' כי בחי' המדות עליונות נק' צומח וכנודע מענין עץ החיים ועץ הדעת כו' ויש בהם בחי' קטנות וגדלות וזהו עץ ארז הגדול שבצמחים ואזוב היותר קטן שבצמחים.

והנה עיקר שבירת הכלים היה בז' מדות שמזה נשתלשלו ז' מדות דקליפה ויניקתם מז'

מדות עליונות ושני תולעת הוא מרקיב העץ דקליפה ומפריד יניקת החיצונים מבחי' המדות דקדושה שהן הן בחי' צומח שבקדושה כו', (ועיין בפע"ח שם איך יש ג"כ תולע בקליפה ואפשר שרפת התולעת שני רומז ג"כ ע"ז להתגבר תולע שבקדושה על תולע שבקליפה וכן בעץ ארז ואזוב כו' וע' בזח"ג פ' מצורע (דנ"ג ע"ב) מענין עץ ארז ואזוב). וזהו ג"כ פי' תולעת יעקב מתי ישראל פי' ע"י שמשים אדם את עצמו בעסקו בתורה ותפלה כתולעת להיות נבזה בעיניו נמאס דהיינו שמשים א"ע כשיריים הנה ע"ז יהיה בחי' מתי ישראל תרגום אונקלוס ע"פ כל עיר מתם גברייא כו' דהיינו זכרים והוא כמ"ש במ"א בפי' למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי שתהיו בבחי' זכרים ומשפיעים לעשות ולהמשיך האור בהמצות כו' וכדלעיל בפי' אשר יעשה אותם האדם כו':

ד וזהו וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. זאת חקת התורה. דהנה כללות ענין מעשה פרה אדומה הוא ב' ענינים הללו דבחי' הרצוא ובחי' השוב והנה על ב' ענינים אלו דרצוא ושוב הוסדה כל עיקר התורה והמצות. ולכן נאמר ע"ז זאת חקת התורה. כענין פי' חקות שמים וארץ דהיינו הנהגות שמים וארץ כו'. והוא ג"כ לשון חקיקה דהיינו להמשיך מקור התורה שהיא בחי' אותיות החקיקה להמשיך משם האור וההמשכה לבחי' חכמה עילאה שהיא תורה שבכתב וממנה לתשבע"פ. (ועיין בזה חלק ב' ויקהל (דף רי"ש ע"א) ועמ"ש ע"פ תקעו בחדש בענין כי חק לישראל הוא ג"כ מלשון חקיקה כו' ומ"ש לקמן גבי במחוקק במשענותם, ועוד יובן ענין המשכה זו שמבחי' אותיות החקיקה לבחינת תשב"כ ע"ד שנתבאר בד"ה תורה צוה. כי התורה נקרא נובלות חכמה שלמעלה אבל כדי שיומשך מבחי' עצמיות חכמה עילאה כו' ע"ש וזהו ענין חקת התורה אשר צוה הוי' לאמר וכמשי"ת).

וזהו וידבר ה' אל משה ואל אהרן שהם מבחי' ונחנו מ"ה ח"ע כו' זאת חקת התורה להמשיך בח"ע מבחי' אותיות החקיקה שלמעלה מהחכמה. וזהו אשר צוה הוי' לאמר. כי הנה שם הוי' הראשון זהו בחי' ממכ"ע ביו"ד נברא העוה"ב כו' ושם הוי' הב' זה הוא בחי' סוכ"ע (ועיין בזח"ג דקל"ח ע"ב. ובפי' האריז"ל שם. ועמ"ש בד"ה וירא ישראל את ה' בענין פי' ויאמינו בהוי'). ופי' צוה מלשון צוותא וחיבור שנתחבר ונמשך בחינת סוכ"ע אל בחינת ממכ"ע וזהו לאמר המאמרות הן בחינת אותיות הנמשכים מחכמה בראשית נמי מאמר הוא ות"י בראשית בחכמתא כו', וכמ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך שבבחי' הדברים האלה יהיה נמשך בחי' גילוי אנכי מי שאנכי סתימו דכל סתימין וזהו אנכי מצוך בבחי' צוותא והתקשרות ממש והוא מ"ש אשר צוה הוי' לאמר.

והיינו ע"י ויקחו אליך פרה כו' שבחי' האפר זהו בחי' רצוא אם רץ לבך כו' בכה ארוץ גדוד כו' להיות ואהבת בכל לבבך בשני יצריך כו' ואח"כ שוב לאחד הוא בחי' מים חיים דהיינו מ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו'. שזהו יסוד כל התורה להיות בחי' רצוא ושוב.

ובכל מצוה ג"כ יש בחי' זו דרך פרט. אך כללות בחי' זו הוא ענין זה דפרה כו'. ולכך הוא מעורר וממשיך בחי' חקת התורה להיות נמשך בתשב"כ ותשבע"פ, וזהו שאמר שלמה

ע"ז אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. לפי שהיא מעוררת למעלה מעלה מהחכמה כו' (ומשם נמשך בבחי' חכמה וכענין אאלפך חכמה כו' וזהו נוצר חסד לאלפים כו' ועמ"ש באגה"ק ד"ה למה נסמכה פ' מרים, וגם ענין אפר הפרה היינו שמבחינת פר ה' נעשה אפר שהוא בחי' פר אל"ף כמ"ש הפירוש בלק"ת).

ובכל הנ"ל יובן מ"ש והיתה לעדת בני' למשמרת כו' שהוא לבד האפר שמקדשין ומזין ממנו עוד זאת היו מצניעין ממנו בחיל למשמרת כמבואר בפרש"י ובמשנה ספ"ג דפרה ובהרמב"ם. והענין הוא לפי שבאמת בכל מצוה ומצוה יש בחי' רו"ש והכח לזה נמשך מבחי' מעשה דפרה שהאפר פרה זהו כללות בחי' הרצוא כו' וע"ז נאמר והיתה למשמרת כו', וזהו מבואר ג"כ בפ' ראשונה דק"ש ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך כו' זהו בחי' הרצוא ואח"כ והיו הדברים האלה זהו בחי' שוב כו' ושננתם לבניך ודברת בם כו', והיינו שצ"ל הדבור דייקא בתורה כנ"ל וקשרתם כו' וכתבתם כו' כי המים חיים צ"ל אל כלי דוקא שהוא מעשה המצות שהן בחי' כלים כו':

ביאור ע"פ זאת חוקת

א **ביאור** ע"פ זאת חקת כו'. הנה מבואר באדרא (קל"ח ע"ב) שבכל מקום שנמצא שם הוי' ב' פעמים בפסוק אחד הפי' הוא דהשם הראשון הוא בז"א והב' הוא בעתיק ואע"ג דהכל אחד אך הוא בחי' ממכ"ע וסוכ"ע (ועמ"ש"ל פ' מקץ ע"פ כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכי דג"כ הפי' ב' שמות הוי' כנ"ל, אך שם שני השמות הם סמוכים זה לזה ממש, אך כאן אע"פ שאינן סמוכין רק שהם בפסוק אחד מ"מ הפי' הוא חד לז"א וחד לע"ק וכמ"ש בביאור האדרא מהאריז"ל שם ובהגהות הרב ר' צמח שם כ' שאינו כלל גמור בכל הפסוקים אלא כשיש בפסוק הבנה לסבול כלל זה כו'). וזהו וידבר הוי' אל משה דשם הוי' זה הוא בז"א. זאת חקת התורה אשר צוה הוי' היינו שם הוי' דעתיק לאמר הוא בחי' חכמה שנקרא אמירה, וכמ"ש בזהר פ' בראשית (דכ"ב ע"א) ע"פ ויאמר אלקים. הוה אמר אבא באמירה כו' והוא למעלה מבחי' הדבור שהוא מבחי' בינה. וכמו שפי' המגיד נ"ע במ"ש גבי עשרת הדברות וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר דהיינו שהקב"ה חיבר וקשר את עשרת הדברות אל בחי' לאמר היינו עשרה מאמרות שנאמרו בשימ"ב. וכמ"ש בזהר ויקרא (די"א ע"ב) איך עשרת הדברות מכוונים נגד עשרה מאמרות. אך ההפרש בין דבור לאמירה הוא כי אמירה הוא בלב ודבור הוא בפה שהוא בחי' ההתגלות לזולתו. כך עד"מ למעלה יש ב' בחי' עשרה מאמרות ועשרת הדברות. עשרה מאמרות הם בחכמה דאצי' וכנ"ל בשם הזהר בראשית (דכ"ב). ועשרת הדברות הוא בבינה שהוא בחי' התגלות [וכ"מ באדרא (דקל"ג ריש ע"א) עיין שם מענין אמירה ודיבור וכ"כ במק"מ בויקרא שם בשם הרח"ו, וקרוי לזה מבואר בפרדס ש"ב פ"ה, ועיין עוד מענין אמירה ודבור בהרמ"ז ר"פ אמור ועמ"ש ע"פ ובבואה לפני המלך אמר עם הספר כו']. ולכן נאמר בעשרת הדברות וידבר אלקים כו' לאמר. שחיבר את עשרת הדברות שמבחי' בינה לאמר לבחי' ע"מ דחכמה [כי חו"ב הם תריין ריעין כו', ובזה מתורץ הלאמר דבעשרת הדברות שהוא מיותר לכאורה. כיון שכל ישראל שמעו מפי הקב"ה. עמ"ש"ל מזה בשו"ש בד"ה ששים המה מלכות].

והנה צוה הוא לשון צוותא שהוא ענין התקשרות והתחברות וזהו הפי' אשר צוה הוי' לאמר להיות התקשרות והתחברות הוי' דעתיק לבחי' לאמר הוא החכמה והיינו המשכת וגילוי סכ"ע בממכ"ע, והיינו ג"כ שיהיה המשכת התורה ממקורה ושרשה שלמעלה מהחכמה בחכמה כי אורייתא מחכמה נפקת אבל שרשה גבוה למעלה מהחכמה וממשיכים ממקורה ושרשה בח"ע. ועמ"ש ע"פ ואהיה אצלו אמון בענין אני תורתך שעשעתי כו' ועל המשכה זו נאמר אשר צוה הוי' לאמר וכנ"ל. וביאור הענין הוא כי יש ד' בחי' טנת"א טעמים בחכמה ונקודות בבינה ותגין בז"א ואותיות במלכות.

והנה הגם שחכמה הוא בחי' טעמים אעפ"כ לגבי העולם שלמעלה ממנו היא בחי' מקבל מאותיות שבעולם העליון כי בחי' אותיות שבעולם העליון נעשים מקור החכמה לעולם התחתון כמו מלכות דאצי' שנעשית עתיק לבריאה כו' וכמו עד"מ דבור הרב נעשה

מקור לשכל התלמיד. וזהו אשר צוה הוי' היינו בחי' דבור ואותיות שם הוי' שלמעלה מאצילות מזה נעשה בחי' לאמר מקור לחכמה דאצילות (ועמ"ש בפ' שלח ע"פ ועתה יגדל כו' כאשר דברת לאמר, ובפרשה במדבר בד"ה וארשתיך לי בפ' את ה' האמרת היום ועמ"ש בפ' ברוך שאמר והיה העולם):

ב והנה כ"ז היה נמשך ע"י מעשה פרה אדומה. דהנה כתיב ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה כו' ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי.

ולהבין זה יש להקדים כי הנה נודע שיש ד' בחי' מדבר חי צומח דומם [שהם ג"כ כנגד ד' בחי' טנת"א] והעליון מהם כולל את התחתון ג"כ. כמו הנה הדומם שהוא בחי' האחרונה ותחתונה מד' בחי' הנ"ל ע"כ אינו רק בבחינתו לבד שהוא דומם אבל בחי' צומח חי כו' הוא בבחי' הסתלקות ממנו.

והצומח כמו האילנות והעשבים יש בהן חיות יותר מבדומם שהוא כח הצמיחה ומ"מ הוא כולל ג"כ בחי' דומם שהרי עצמיות העץ זולת כח הצמיחה שבו הוא כמו בחי' דומם אלא שנוסף ע"ז שיש בו ג"כ כח הצמיחה ועל שם שנוסף בו על הדומם בחי' זו שצומח נק' צומח [וכמ"ש בע"ח בסופו שהדומם אין בו רק נפש המרכבת דהיינו כח ההרכבה המרכיב ומחבר בו הד' יסודות שהוא מורכב מהם והנפש שבצומח יש בה ב' בחי' הא' החיצוני שבו הוא הנפש המרכבת שבה כענין נפש הדומם ונוסף בה בחינה יותר פנימי הנק' נפש הצומחת אבל אין בו נפש החיונית].

והחי יש בו כ"ז ונוסף ע"ז נפש החיונית והרצונית משא"כ בצומח ודומם וע"ש זה נק' חי אבל מכל מקום כלול בו ג"כ בחינת צומח ודומם כי בכלל מאתים מנה.

והיינו שיש חיות קטנים וגדולים והקטנים הולכים ומתגדלים וזהו בחי' צומח שיש בחי. וגם יש בו בחי' דומם ע"ד הנ"ל שבצומח יש בחי' דומם, ויותר נראה זה בעצמות שבגוף הבעל חי שהן בחי' דומם מצד עצמן רק שמ"מ הן בחי' צומח וחי ג"כ. והמדבר שיש בו נפש השכלית המדברת מ"מ כולל הוא ג"כ בו בחי' דצ"ח שהרי הוא חי והקטן מתגדל כו'.

והנה כמו שהמדבר שהוא האדם כלול מד' בחי' דצח"מ גשמיים כמו כן בכחות הנפש המדברת יש ג"כ בחי' התכללות מדצ"ח. מחשבה ודיבור ומעשה כולם הם בחי' דומם [ע' בד"ה אם בחקותי] שהרי מאות ודבור אחד לא יתהווה אות ודבור אחר וכשמדבר דבור אחר זה המשכה אחרת מכח הדבור אבל מדבור זה שיצא ממנו לא שייך שום הגדלה וכמו שהוא כך ישאר וכן באותיות המחשבה ואין בהם גידול וצמיחה לכן נק' דומם.

והמדות הם בחי' צומח שיש בהם צמיחה מקטנות לגדלות למשל אצל הקטן המדות שלו לדברים קטנים וכשמתגדל יהיו המדות יותר במעלה לפי ערכו, ואפילו בגדול

בתחלה המדה וההתפעלות קטנה כמו נצוץ אש ואח"כ מתרחבת ומתגדלת. והשכל הוא בחי' חי כמ"ש והחכמה תחיה (וראי' לדבר כשכותבין השכל ומדברים השכל יותר ניכר בדבור מבכתב וכ"ז מחמת ששכל בחי' חי ודבור אינו כ"כ בחי' דומם כמעשה ע"כ ניכר השכל יותר בדבור. מ"כ). וכתר שלמעלה מהשכל הוא בחי' מדבר שהדבור עצמו הוא בחי' דומם כנ"ל. אמנם בחי' מדבר הוא בחי' כתר שבו יוכל לדבר וראי' מהקטן שמבין כל דבר ואינו יכול לדבר עד שמתגדל מעט והיינו מפני שהדבור הוא ממקום גבוה יותר מהשכל המובן ומושג וכמבואר באגה"ק בד"ה ויעש דוד שם.

וכמ"כ יובן למעלה שבחינת אותיות מחשבה ודבור שלמעלה הם בחי' דומם ולכן נק' בס"י אבנים שתי אבנים בונות שני בתים כו', והמדות עליונות הם בחי' צומח שכמו בצומח יש גידול וצמיחה כך בז"א שנק' צומח יש בו קטנות וגדלות שיש מוחין דקטנות ומוחין דיניקה ומוחין דגדלות ראשון וגדלות שני כו'. וזהו ג"כ ענין עץ ארז ואזוב שהי' משליך לתוך שרפת הפרה שארז הוא היותר גדול שבצומח ואזוב הוא הנמוך שבמין הצומח כמ"ש מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יוצא בקיר (וכמ"ש בזהר פ' תזריע דמ"ח ע"א) (ובזהר פ' מצורע (דנ"ג ע"ב) פי' דארז ואזוב הוא ת"ת ויסוד כן פי' הפרדס והמק"מ, ואולם הרמ"ז פי' דעץ ארז הוא הדעת, והנה בזהר שם כ' שהם ב' וויין ובזהר פ' יתרו (דס"ח ע"א) כ' דב' וויין הנ"ל זהו בחי' משה ויוסף ושם נת' דהוא יסוד אבא ויסוד ז"א, ואפשר לכווננו עם פי' הרמ"ז כי יסוד אבא הוא דעת דז"א) והחכמה נקרא חי כמ"ש והחכמה תחיה, וזהו ענין מים חיים הנובעים מתחת לארץ. כך הוא החכמה מאין תמצא מבחינת כתר שנק' מקור חיים.

והכתר נק' מדבר שהוא למעלה מבחי' חי וכנ"ל שע"ז נאמר כי עמך מקור חיים. וגם נקרא בשם מדבר ע"ש היותו מקור הדבור. אף שהדבור הוא בחינת דומם. אלא משום דנעוץ תחלתו בסופן וסופן בתחלתו דייקא שהמל' שרשה מכתר ולכן בע"ס דאו"ח המל' הוא כתר כמ"ש בע"ח ולכך המלך לובש הכתר והעטרה. לכן שרש הדבור נמשך מבחינת כתר דוקא שנק' ע"ש זה מדבר ולכן האותיות הם מקיפי' על השכל ומלבישים אותו כי שרשם מלמעלה מהחכמה. וע"כ אותיות התורה שרשם מבחי' ומדרגה גבוה יותר מהחכמה שבהן דאורייתא מחכמה נפקת והאותיות שרשם מבחינה שלמעלה מהחכמה כו'.

(ובזהר א"ש הא דע"ה עולה לתורה ומברך אע"פ שאינו מבין פי' המלות אלא משום דהקריאה באותיות תשב"כ נקרא קורא בתורה אף שאינו מבין כלל פי' המלוּבש בהן וכמ"ש במ"א. ועמ"ש"ל בפ' בראשית בד"ה וייצר מענין שייכות בחי' דומם למדבר דוקא שלכן גוף של אדה"ר היה תחלה בחי' דומם כו' ע"ש, ואע"ג שנת' למעלה שהמדבר כולל כל הג' בחי' דצ"ח וכן החי כולל ג"כ צומח ודומם. וכן הצומח כולל בחי' דומם עד"מ המדות שנק' צומח כוללים ג"כ בחי' דומם היינו בחי' אותיות כי בהתפעלות המדה כלול בה בחי' אותיות בהעלם. והשכל שהוא בחי' חי כלול בו ג"כ בחי' צומח ודומם שהן המדות שבשכל והאותיות, וזהו ענין מלוי יו"ד שהוא ו' ד' הוא"ו הוא ששה מדות והד' הוא בחינת דבור שהיו כלולים תחלה ב' שהוא חכמה ואח"כ צמחו המדות ונולדו מהשכל כו' וכן עד"ז הכתר שהוא בחינת מדבר כולל כל הג'

בחי' הנ"ל שהם חכמה ומדות ואותיות הנק' דצ"ח, וזהו ענין מו"ס שבכתר ומדות דא"א כו' ובודאי בחי' החי הכלול במדבר גבוה לאין קץ מבחי' החי עצמו. וכעד"ז בכל המדרגות מה שהעליון כולל הבחי' תחתונו' הם שם משובחים הרבה מבחי' התחתונות ממש. וא"כ כיון שגם החכמה שרשה מהכתר כמו שהאותיות שרשן מכתר איך יהיה באותיות בחי' גבוה יותר מהחכמה. ושלכך נקרא הכתר מדבר דוקא ע"ש הדבור הנמשך ממנו ולא ע"ש החכמה שנמשך ג"כ ממנו. אמנם י"ל ששרש האותיות בכתר הוא מבחי' עליונה יותר משרש החכמה שם. כי אע"ג שלמטה החכמה גבוה יותר מהאותיות. אבל בשרשן הוא להפך. דשם האותיות גבוה יותר כו'. וכך נת' לקמן ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות כו' בענין דצ"ח כו'. והענין א"ש עפ"מ"ש הרמ"ז ר"פ ויקרא דשרש האותיות נמשכים מבחי' אורא שלמעלה ממו"ס ועמ"ש מזה בדרוש דמזוזה מימין ונ"ח משמאל ובד"ה לריח שמניך טובים, והרי א"כ הוא למעלה משרש החכמה ששרשה ממו"ס דאריך שהוא חכמה שבכתר וג"ז ע"י מזלות ושערות והאותיות שרשן מבחינת אורא שלמעלה ממו"ס. וכ"ה ג"כ בצומח וחי דאע"ג דלמטה החי גבוה יותר מהצומח וכן השכל שנק' חי הוא גבוה מהמדות שנק' צומח מ"מ בשרשן הז"א גבוה יותר מחו"ב כדאיתא באדר"ז דרצ"ב או"א אתכלילו במזלא וביה תליין וביה אחידן. ז"א בעתיקא אחיד ותליא ופי' שם האריז"ל שאו"א מושפעי' מהחכמה שבכתר ע"י מזלא כנ"ל, ואמנם הז"א מושפע יותר מלמעלה מן הכתר דא"א עצמו ומזה הצד לפעמים הז"א מעולה יותר מאו"א עכ"ל, ועמ"ש"ל מזה בפ' יתרו בענין האבות הן הן המרכבה. נמצא בשרשם הצומח גבוה מהחי ועמ"ש גבי תנופת שתי הלחם ע"ג שני הכבשים. ואמנם הדומם שרשו גבוה גם מהצומח כי האותיות שרשם מאורא כנ"ל אשר שם הוא גילוי בחי' רדל"א שלמעלה גם מהכתר דא"א. וכ"מ בע"ח שער א"א פ"ב דהמל' שרשה מרדל"א והמל' הוא בחי' דומם ודבור ועמ"ש במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית בענין מזון לבוש בית כו'):

ג וזהו ענין מעשה פרה כי האפר הוא העלאת מ"ן וכלול בזה המ"ן מכל ג' בחי' דצ"ח, שהפרה היא חי ונעשה אפר וגם עץ ארז ואזוב שהן בחי' צומח והצומח כולל בעצם ג"כ בחינת דומם ושני תולעת הוא בחי' דבור שכחו בפיו נמצא הוא שרשו נגד בחי' מדבר וגם האותיות הדבור עצמן הם בחי' דומם וכ"ז היינו מפני שמעשה פרה הוא כללות בחינת רצוא ושוב ולכן נקרא חקת התורה ע"כ נעשה האפר שהוא הרצוא מכללות הבחי' שבעולם דומם צומח חי כו' לכן עי"ז אח"כ בקידוש מי חטאת ונתן עליו מים חיים הוא המשכת מ"ד מבחי' והחכמה תחיה שהוא מבחי' מו"ס כו', ומכ"ז יובן ג"כ ענין אשר צוה הוי' לאמר שמבחינת אותיות דעתיק נמשך להיות מקור לחכמה הנקרא אמירה דהיינו שבחינת אותיות אלו הם למעלה מהחכמה דהיינו שרש האותיות כמו שהן בבחינת כתר שע"ש זה נקרא הכתר מדבר רק שבהשפלתן למטה בבחי' מלכות אז הם לבושים או בתים לבחי' חכמה אכן כמו שהן עדיין כלולים בשרשן הרי הם למעלה מבחינת החכמה כנ"ל לכן אמר אשר צוה הוי' לאמר שיהיה צוותא והמשכה מבחי' אותיות שם הוי' דעתיק אל בחינת החכמה וזהו לאמר* (ואפשר לומר דפי' קידוש מי חטאת היינו שע"ז ההעלאת מ"ן דאפר הפרה עי"ז ממשיכים מבחי' קדש העליון טלא דבדולחא בהמים חיים היינו התלבשות גבורה דעתיק במו"ס והיינו שממשיכים

מבחי' מדבר מקור הדבור בחינת כי עמך מקור חיים משם ממשיכים בהמים חיים שהוא בחינת ח"ע הנקרא חי והחכמה תחי'. ואח"כ מזים מזה לדחות רוח הטומאה ע"י המשכת כתר וח"ע כו'.

ולהבין מעט מזער בענין הפרה. הנה נודע כי מקו השמאל הוא יניקת החיצונים רישי' דעשו בעטפוי דיצחק, וזהו ענין סוספיתא דדהבא והיינו לפי שבחינת ומדרגת הגבורות וקו השמאל הוא להיות בבחי' אור חוזר ורצוא והסתלקות ליכלל באור א"ס ב"ה והוא הפך בחינת ההמשכה והגילוי למטה.

ומה שנמשך מהגבורות למטה הוא בצמצום מאד לכך ברבוי הצמצוצים נמשך מזה למטה גבורות קשות ויניקת החיצונים. משא"כ מקו הימין שבחי' ומדרגת החסד וקו הימין הוא להיות המשכת וגילוי אור א"ס ב"ה למטה בחי' אור ישר לכן אף כשנמשך בהשתלשלות למטה לא יוכל להיות מזה יניקת החיצונים כי נמשך הביטול למטה כו' (וע' בזהר פקודי (דף רכ"ד ע"ב) ובמ"ש הרמ"ז שם כי הימין כו' אבל השמאל כו' ועמ"ש ע"פ מאמר הזהר פ' אחרי (דע"ט ב') הביאו עלי כפרה כו' דבגינהון אתער כו' דממש"ש יובן איך מקו השמאל יש מקום ליניקת החיצונים והעיקר ביצירה ועשיה לפי ששם הגבורות הם יותר בהתחלקות מן החסדים משא"כ בב ריאה וכ"ש באצילות ששם שמאלא אתכליל בימינא ממש). וזהו ענין הפרה אדומה דקבילת משמאלא מבחי' פני שור מהשמאל כי הפרה הוא בחי' נוק' דנוגה (כמ"ש הרח"ו בטעמי מצות פ' חקת). והנה נודע שקליפת נוגה היא בחינה ממוצעת בין קליפות הטמאות לגמרי ובין בחי' הקדושה היינו כי קליפות הטמאות לגמרי הם שורש היצה"ר של הרע הגמור כמו רציחה וניאוף וגזל ולשון הרע ודומיהן וקליפת נוגה הוא שורש היצר הרע של תאוות היתר כשהן שלא לשם שמים כי אם להנאת גופו. כי היא כלולה מטו"ר שפנימיותה יורד ונמשך מבחינת טוב ומתלבש ברע וע"י הטוב שבה היא מקבלת החיות מבחי' הקדושה וזהו דקבילת מבחינת פני שור שבמרכבה.

והיא משפעת לקליפות הטמאות וחיצונים ע"י הרע שבה, נמצא היא מחברת שיומשך יניקה מע"ס דקדושה לעשר כתרי מסאבותא שהן שורש הרע הגמור כנ"ל. ולתקן זה באה מצות פרה אדומה. לכן נעשית מחוץ למחנה כי באצילות איהו וגרמוהי חד ושמאלא אתכליל בימינא ואין שם יניקה וגם חוץ מבריאה [שאפילו ק"נ דבריאה הוא רובו טוב עדיין רק ביצי' חציו טוב וחציו רע ובעשי' רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב בתוכו כו' כמ"ש במ"ח בסדר נזיקין].

וגם שנעשית חוץ לפרגוד ומסך המבדיל בין הקדושה לחול, לתקן ולהחזיר היניקה הנמשך ממנה משם לחיצונים. והיינו בתחלה ההזאה להוציא הטוב והוא פנימי ק"נ להחזירו לשרשו להקדושה ולכן היה מזה כנגד בית קדש הקדשים כדאיתא בפ"ג דפרה מ"ט ובפ"ב דמדות (ועמ"ש"ל פ' מסעי בענין וירד הגבול הירדנה. ענין ירדן שנוטל מזה ונותן לזה) ואח"כ ושרף את הפרה לתקן חיצונית ק"נ. והנה גוף הבעל חי ג"כ כלול מד' יסודות ארמ"ע. אך רוב

בנין הגוף הוא מן העפר ולכן נאמר לאדם ואל עפר תשוב. ונמצא עצמיות גוף הפרה הוא היסוד העפר רק שהורכב ג"כ עוד מג' יסודות אש רוח מים.

וכשרפו הפרה נשאר האפר שהוא העצמיות שלה יסוד העפר שבה ושאר הג' יסודות אר"מ שהורכבה מהן מתפרדים ממנו ע"י השריפה, וכן בנמשל האפר הוא העצמיות של הפרה כי שרש התהוות ק"נ הוא מעולם התהו מחמת שבירת הכלים שנפלו רפ"ח ניצוצין בק"נ.

וזוהו העצמיות שלה עד"מ דהיינו שזהו העיקר רק שע"י השבירה נמשך שנתערבו ברע וזהו עד"מ בחי' הרכבה, ושרפת הפרה הוא שע"ז יופרד הרע שנתערב בהניצוצים דתהו ויסתלק מהטוב ע"ד ובערת הרע מקרבך ואז ישאר האפר שהוא העצמיות דהיינו הניצוצים דתהו כמו שהן בלתי תערובות הרע.

וזוהו פי' אפר הפרה שמבחי' פר ה' נעשה פר א' כו'. [וגם שמתעלה ב"ן לשרשו בס"ג ושם ב"ן הוא מילוי ההי"ן וס"ג הוא מילוי יודי"ן אך הוא"ו הוא מילוי אל"ף כו'].

ובעבודת ה' היינו כי המדות דנה"ב הן ג"כ מק"נ ושרש שרשן מעולם התהו כנ"ל וצריך לשרוף ולכלות הרע שנתערב בהן דהיינו מה שהמשיך והטה מדותיו לתאוות עוה"ז ונעשה המדה מעורבת ברע הרבה רובה ככולה רע כו', והיינו בהפריד הלבושים צואים שהן התאוות שהטה לבו עליהן בל יזכרו בל יפקדו ולא יעלו על לב והרשעה כולה בעשן תכלה.

ויופרדו ממדותיו. שלא ימשיך עוד מדותיו אליהן ולהסיח דעתו מהן לגמרי ואז אח"כ עצם המדות דנה"ב יהופכו לקדושה ממש להיות מזה אהבה רבה אליו ית' ע"ד יתרון האור מהחשך וצעק לבו אל ה' בחילא יתיר.

וז"ש בזהר בפי' בכל לבבך בשני יצריך ודא הוא רזא. וצ"ל מהו הרזא דלכאורה פשוט הוא מאד שתהיה האהבה להקב"ה בשני יצריך כמ"ש בגמ' אלא שהוא לפי שאינו מובן איך היצה"ר והתאוה שהי' לו בעוה"ז תוכל אהבה זו ממש להתהפך וליכלל בקדושה להיות אהבה רבה לה' ולא עוד אלא שאז הוא נעלה אפילו מהיצ"ט כי עולה בשרשו בס"ג שלמעלה משם מ"ה, אך מ"מ באמת כך הוא דכאשר הכלים של הרצון דנה"ב יכלו וישרפו דהיינו להיות עוצם עיניו מראות ברע ומחשבתו מלהרהר ונשאר רק האפר הוא הרצון עצמו אז יוכל להתהפך להיות רצון זה עצמו לה' ית' וזהו בחי' ומדרגת תשובה מאהבה כו', וזהו ענין אפר במקום הנחת תפילין כמ"ש לתת להם פאר תחת אפר אל"ף הוא המתקה דה"ג מנצפ"ך בגימ' פר. ופי' וענין המיתוק היינו לאהפכא מרירו למיתקו (ופי' זה מבואר בפי' מקץ בד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין כו') ומחשוכא לנהורא כו' וז"ל הרח"ו בשער תיקון עונות ספ"ב ואחר שנשרפו הדינין ונעשו אפר מתמתקים ולכן היו שורפים הפרה אדומה. ונותנים אפר במצח כי שמה התחלת היסוד לעורר הזיווג כי הגבורות הם מ"ן עכ"ל, ובזה

יובן ענין נתינת האפר ע"ג מים חיים. כי הנה האפר הוא בירור המדות דנה"ב להיות בשני יצריך והוא בחי' רצוא.

ואח"כ צ"ל בחי' שוב וזהו ענין ונתן עליו מים חיים אל כלי מים הוא בחי' חכמה, אך מים חיים שהם הנובעי' מתחת לארץ היינו המשכת ונביעת החכמה שנמשך ונובע מבחי' הכתר שנק' מקור מים חיים והוא סתימא דכל סתימין והוא בחי' החכמה שבתורה ומים חיים אלו צ"ל אל כלי דוקא היינו אותיות התורה מס' ברכות מס' שבת שהם כלים לאור א"ס ב"ה המלוכש שם, ועסק התורה זהו בחי' שוב להיות המשכת אור א"ס ב"ה למטה. ומ"מ צ"ל האפר ע"ג מים חיים שגם אחר בחי' השוב לא יתכבה הרצוא ויהי' רשומו ניכר (ועמ"ש"ל פ' יתרו בד"ה וכל העם רואים את הקולות כו' מענין זה איך שאין המים מכבין האש כו'):

ד ועתה יש להבין ביאור ענין תולעת שני, והענין עפ"מ"ש בפע"ח שער ה' פ"ג בפרשת עולת התמיד ובמ"ח שם עולת שהם אותיות תולע ומספרו אבגית"ץ שהוא חסד שבגבורות סוד תולעת יעקב כו' להקריב אותיות להקריב כו' ע"ש במ"ח. והרמ"ז בפ' צו (בדף כ"ז) כ' שלהיותו שם גבורה סגולתו להפריד הקדושה מן הטומאה ולהעלות ממטה למעלה כו' ע"ש וכמ"ש ג"כ בפ' מסעי בענין מ"ב מסעות שהיו ג"כ להכניע הקליפות ולהעלות הקדושה וכמ"ש ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביו כו' ולכך הי' ג"כ מ"ב מסעות שהוא בחי' שם מ"ב דאנא בכח גדולת ית"ץ כו'.

והנה ענין בחי' זו בעבודת ה' הוא כמארז"ל מה תולעת זו אינה מכה ארזים אלא בפה כך ישראל אין להם אלא תפלה כו' וכמ"ש ג"כ בפ' אלה מסעי הנ"ל איך בק"ש ותפלה שייך בחי' ההעלאה דמ"ב מסעות הנ"ל ע"ש באריכות. אמנם באמת כמו כן קאי בחי' תולעת יעקב על עסק התורה בדיבור פה וכמארז"ל (מ"ק י"ו ב') גבי דוד כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת. והענין שהתורה נק' עוז ותושיה דהיינו שהדבור בתורה נותן עוז וכח לנפש האלקית שתוכל לעלות ולהתכלל בא"ס ב"ה ומחלשת כח הנפש הבהמית המונעת העלאה ודביקות זו כו' וזהו שבחי' עולת תמיד עולת אותיות תולע היא העשויה בהר סיני כו' בקבלת התורה שכח זה להיות הלכה היוצאה מפייהם דבר ה' ממש זהו ניתן להם בזמן קבלת התורה, וזהו ענין לאמר דוידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר וכמ"ש במ"א בפ' יתרו בד"ה בחדש השלישי כו'.

וזהו הפי' של אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה. דהנה כתיב ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. שע"י שהימין נאדר בכח שהוא התורה כמ"ש קול ה' בכח כי אורייתא מחכמה נפקת והימין שהוא חסד מקבל מהחכמה. [וגם יש בחי' רוב חסד שמתלבש בחכמה כו'] עי"ז דוקא תרעץ אויב הוא היצר הרע. כי מצד עצמות אור א"ס הרי גם שממית בידים תתפש כו', ולכן אמר אויב ארדוף אשיג כו', אלא ע"י התורה שהיא החכמה נעשה ההבדלה וכדכתיב משם אורידיך נאם הוי' נאם הוא בחי' דבור של התורה כו' ולכן נק' החכמה דין כמ"ש האריז"ל שבחי' גבורה דעתיק מלוכש במו"ס.

וזהו אנא בכח גדולת ימינך תתיר כו' ר"ל ע"י שהימין נאדר בכח גדולת שהיא התורה והיינו ע"י הקל קול יעקב עי"ז תתיר צרורה ותרעץ אויב, וזהו בחי' תולעת יעקב שמכה ומרקיב הארז כמו שכתוב אח"כ קרע שטן וכמ"ש יכלו שוטני נפשי. והנה ענין אין כחו אלא בפיו שהוא הדבור דוקא באותיות התורה והתפלה הוא כמבואר לעיל שהדבור נמשך מבחינת כתר שהוא בחי' מדבר כי נעוץ תחלתן בסופן דוקא (וזהו שהמל' הנקרא תולעת יעקב וגם הת"ת נקרא תולע כמ"ש בפרדס בערך תולעת והם דבורי התפלה והתורה שרשן מהכתר הנקרא מדבר).

והוא ע"ד מ"ש במיכה (סי' ה') תרום ידך על צריך וכל אויביך יכרתו, שמבחי' תרום ידך היינו יד הרמה שהוא בחי' כתר נמשך להיות וכל אויביך יכרתו וכמ"ש ג"כ ביצ"מ ובנ"י יוצאים ביד רמה וזהו ג"כ מ"ש והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל כו' וכמ"ש רמה ידך בל יחזיון וכתוב הסוררים אל ירומו כו', והענין ע"פ המבואר במ"א ע"פ ויקח המן את הלבוש ואת הסוס. איך שע"י שהאדם מעורר בנפשו בחינת גאות דקדושה שלא ירצה להשפיל א"ע בתאוות עוה"ז עי"ז מעורר למעלה גם כן בחינת כי גאה גאה ותרגומו איתגאי על גיוותניא כלומר שמתגאה ומסלק השפעתו מן הגאים דהיינו הרשעים האומרים ידינו רמה ולא ה' פעל כל זאת בפ' האזינו (ל"ב כ"ז) וכן לי יאורי ואני עשיתיני (ביחזקאל כ"ט ג') ולכן נאמר כי גאה גאה גבי נס דקי"ס שהשפיל הגאים והטביע המצרים בים והגביה שפלים והיינו ע"י בחי' גאה גאה. והא דלפעמים מצינו בהפך דאדרבה מחמת הגדולה יוכל להיות נמשך חיות גם לקליפות לפי שמצד הגדולה הוא כלא חשיב ואין תופס מקום לדקדק וכמ"ש שממית בידים תתפש כו' * זהו דוקא כביכול כשאנו מתגאה ומתרומם אז הוא בלי דקדוק וכיון דכולא קמיה כלא לכן יכולים הכל לקבל, אבל ע"י בחי' גאה גאה אז יקפיד שלא יקבלו הגאים הרשעים וזהו ה' רמה ידך בל יחזיון פי' דוקא כאשר רמה ידך עי"ז בל יחזיון כו'.

ונראה לבאר זה עפ"מ"ש האריז"ל בפ' עבדים היינו לפרעה היונק מעורף דא"א דדוקא מבחינת עורף ואחוריים דכתר משם יוכל גם פרעה שאמר לי יאורי כו' גם כן לקבל חיות ויניקה משא"כ כשנמשך השפע מבחינת פנים כתיב יאר ה' פניו אליך דוקא, וזהו רמה ידך שנמשך מבחינת פנים אזי בל יחזיון.

וגם י"ל כי הנה פי' גאה גאה הוא ע"ד אדון הנפלאות דהיינו שאפי' בחי' פלא נחשב אצלו ית' כעשיה גשמיות כמ"ש עושה פלא וכמ"ש"ל בפ' בשלח בד"ה אשירה כו' ובחי' ומדרגה זו הוא הנקרא עתיק יומין המתנשא מימות עולם שהוא בחי' העליונה שבכתר סתימא דכל סתימין, וכמ"ש ג"כ בזוהר (בשלח דף נ"ב) גבי קי"ס בעתיקא תליא מילתא. והענין כי בחי' עתיק היינו פנימית הכתר דהיינו שכולו פנים ואין בו בחי' אחוריים כלל כמ"ש בע"ח שער עתיק פ"ב, ולכן נאמר ע"ז גאה גאה גיאה על גיוותניא שמבחינה זו אין שום יניקה לקליפות ורשעים שנייקתם מצד גדולתו ית' מ"מ הוא רק מבחינת אחוריים וכיון שבבחי' זו אין שייך שום אחוריים כלל ממילא א"א להיות להם יניקה. ויניקת פרעה הוא רק מעורף דא"א כי בא"א שייך פנים ואחוריים אזי מבחי' העורף יוכל פרעה לינק דהיינו שמעוצם הגדולה דכולא קמיה

כלא חשיב יוכל גם פרעה לקבל והיינו דוקא כשנמשך השפע דרך אחוריים דהיינו כמאן דשדי בתר כתפין משא"כ כשנמשך מבחי' פנים דא"א ברצון וחשק וחפץ ע"ז נאמר ויוציאנו ה' אלקינו כו' (וכמ"ש באריכות במ"א ע"פ מאמר עבדים היינו הנ"ל). וזהו וברוב גאונך תהרוס קמיך. ברוב גאונך דייקא שהוא בחי' גאה גאה שמבחי' זו ודאי תהרוס קמיך דמשם א"א להם לינק מטעם הנ"ל (ועיין בזהר פ' בשלח דף נ"ח ע"ב ודו"ק) וזהו ג"כ מ"ש במ"א בפ' ישא ה' פניו אליך כלומר שישא ויגביה פניו לבחי' שאין שם בחי' אחוריים כלל ועי"ז יומשך ההשפעה אליך דייקא. וזהו רם ונשא כו' משפיל גאים כו' כה אמר רם ונשא כו' ואת דכא ושפל רוח כו'. כי רמה ירך דייקא אז בל יחזיון וכמ"ש ג"כ במ"א בפ' כי יד על כס יה שהוא בחי' יד רמה דייקא כו' ע"ש באריכות בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא. גם י"ל כי יד רמה היינו ת"ת שבכתר כו' שהת"ת עולה עד כו'.

ומכ"ז יובן ענין תולעת יעקב שהוא בחי' דבור התורה והתפלה ששרשו מבחי' הנ"ל שממשיך מבחי' פנימית הכתר וכמ"ש לקמן בפ' חקת התורה וכמ"ש באגה"ק סד"ה דוד זמירות קרית להו בענין הלוחות שהיו נקראים משני עבריהם דהיינו לומר ששרשן מבחי' ע"י שכולו בחי' פנים ואין בו בחי' אחוריים כלל כנ"ל ולכן זהו בחינת עולת תמיד כו' להקריב. אותיות תולע כו' להקריב שלא יומשך השפע לקליפות שרש היצר הרע המגביהים א"ע כנשר לינק מבחי' עורף כו' ועל זה נאמר משם אורידך נאם ה' נאם הוא הדבור כנ"ל (ועמ"ש"ל פרשה וישלח על פ' ויאבק כו'). גם יובן זה על דרך מה שכתוב במ"א שהתורה נקרא משל הקדמוני שלהיות נמשך גילוי אור מבחי' קדמונו של עולם שלמעלה מבחינת סוכ"ע וממכ"ע הוא דוקא ע"י התורה שהיא בחי' משל ולבוש לבחי' זו כו'.

והנה ר"ת אנא בכח כו' הוא גימטריא תולע ור"ת שועתנו קבל ושמע צי"ת הוא גימטריא תולעת. ענין ב' בחי' תולע ותולעת יש לומר שהן ב' בחי' דהיינו אותיות התורה ואותיות התפלה כי בכח גדולת ימינך כו' קאי על אותיות ודבור בתורה כנ"ל ושועתנו קבל כו' זהו ענין התפלה. ועיין בלק"ת מהאריז"ל פ' תרומה ד"ה ותולעת שני. עי"ל בפ' אין כחו אלא בפיו כי גם למעלה איתא דעת גניז בפומא וז"ש מפיו דעת כו' (עיין נדה דף ע'). וזהו ענין השלכת שני תולעת לתוך שרפת הפרה כי שרפת הפרה היינו להחזיר היניקה של החיצונים דהיינו בירור ותיקון ק"נ (שעי"ז ג"כ לא יוכלו הקליפות שלמטה מק"נ לינק מהקדושה שיניקתם הוא ע"י אמצעות בחי' ק"נ כנ"ל) אכן כדי שלא יקבלו עוד יניקה לזה היה השני תולעת שמרקיב ומכלה יניקתם (וע' בזהר פ' ויחי (דרל"ח ע"ב) ע"פ כי כל ביתה לבוש שנים, וגם י"ל שזהו ג"כ שלא יגביהו א"ע כנשר לקבל יניקה מלמעלה כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ואשמיד פריו ממעל ושרשיו מתחת כו' ועמ"ש סד"ה נאוו לחייך בתורים מענין כחוט השני שפתותיך כו'):

ה וזהו ענין חקת התורה. לשון חקיקה. והענין הוא שהחקיקה הוא גבוה יותר מאותיות הכתב, ולכן בלוחות כתיב חרות על הלוחות שנמשכו משרש התורה כמו שהיא בבחי' אותיות החקיקה.

ותורה שבכתב היינו אחר התלבשותה בבחינת אותיות הכתב ובפרה אדומה נאמר זאת חקת התורה שבה ועל ידה ממשיכים מבחינת חקת התורה להיות נמשך ומתגלה למטה וזהו אשר צוה הוי' שיהיה בחי' צוותא וחיבור משם הוי' דעתיק אשר הוא בחינת ומדרגת אותיות החקיקה. לאמר בבחי' חכמה שזהו בחי' תשב"כ.

ובאמת בחי' ומדרגה הנקרא למעלה חקת התורה דהיינו ענין אותיות החקיקה שלמעלה הוא גבוה יותר ממדרגת החקיקה שנתגלה בהלוחות דאע"פ שהאותיות היו חקוקים מיניה וביה מ"מ עכ"פ נחסר מהאבן במקום האות, משא"כ בחי' חקת התורה כמו שהיא למעלה במקורה ושרשה בא"ס ב"ה אורייתא וקב"ה כולא חד. והענין הוא עפמ"ש בזהר (ר"פ בראשית דט"ו) בריש הורמנתא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה. וגליף הוא חקיקה כי תרגום ופתחת עליו פתוחי ותגלוף כו' (ופי' בריש הורמנתא דמלכא פי' באשל אברהם שזהו בחינת מלך מה"מ דהיינו בחי' מל' דא"ס דהיינו מה שעלה ברצונו הפשוט שיהיה מלך שמו נקרא, ועמ"ש מזה בד"ה כי כארץ תוציא צמחה גבי ענין פי' המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת). והענין הוא כמו עד"מ הרושם וחוקק באבן טוב המאיר ומבהיק מאד איזה אותיות או רישומים אזי במקום החקיקה והרשימה אין מבהיק ומאיר כ"כ כמו שמבהיק ומאיר האבן טוב במקום שלא נעשה בו חקיקות ורישומים ששם הוא בהיר ביותר משא"כ במקום שנעשו בו חקיקות נחשך אורו מעט, אבל מ"מ חקיקה זו היא באבן טוב עצמו ואין כאן עוד שום דבר בלעדו זולתי הוא לבד רק שנחשך בהירתו מעט, וכך עד"מ כשנאצל מהאור א"ס (פי' אור א"ס היינו עד"מ אור וזיו הנמשך ממנו ית' כמ"ש במ"א) בחי' כתר שהוא בחי' פרצופי עתיק ואריך נק' גליף גליפו שהחקיקה היא מיניה וביה והיינו הך ממש כי הם נקרא ג"כ א"ס והם למעלה מעלה מבחי' עולם האצילות (וע' בהרמ"ז פ' שלח בדף קנ"ט בפי' תלת עלמין אית ליה לקב"ה).

אך המ"מ לגבי אור א"ס נקרא הכתר ג"כ בשם חשך וכמ"ש בת"ז כתר אע"ג דאיהו אור צח אוכם אוכם קדם עילת העילות, וזהו כמשל שבמקום החקיקה נחשך בהירות האבן טוב ואינו כמו בהירות האבן טוב שלא במקום החקיקה שהוא האור א"ס שלמעלה מבחי' אצילות הכתר דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, ובמקום החקיקה שהוא אצילות עתיק ואריך נקרא אוכם אוכם לגבי האור עצמו ועי"ז יוכל להיות מקור ושרש להתהוות ע"ס דאצי'. אבל מ"מ הרי חקיקה וגליפו זו היא למעלה מעלה מבחי' אותיות הכתב, על דרך משל שבחקיקת האותיות עם היות שע"ז נתגלה ונתהווה בחי' אותיות שזהו עד"מ אצילות עתיק ואריך. מ"מ האותיות הן מיניה וביה שלא נוסף עליו דבר ולא חסר דבר כלל זולת האבן טוב לבדו רק שנחשך בהירתו קצת. כך עד"מ בחי' הכתר הוא בחי' א"ס ממש רק שלגבי אמתת האור א"ס נקרא חשך כו', מה שאין כן אותיות הכתב שכותב ע"ג הספר בדיו הרי הדיו הוא דבר זר ממש בעצם מהקלף וגם שהדיו שחור מסתיר לגמרי על לבנונית הקלף שתחת הדיו עד שאינו נראה כלל לובן הקלף שתחת האות.

וזהו בחינת חו"ב דאצילות שבהתלבשות התורה בחו"ב כמאמר אורייתא מחכמה נפקת

נק' תושב"כ, כמשל אותיות הכתב הנ"ל כי החכ' היא כעשי' גופני' לגבי אוא"ס ב"ה שהוא מרומם למעלה מעלה ממהות וגדר בחי' חכמה, ומה שאעפ"כ נמשך ומתלבש אור א"ס בחו"ב ה"ז כמשל שמתלבש הקלף באותיות שעושים עליו מדיו שהדיו אינו מערך ומהות הקלף הלבן כלל.

ולא כמו בחקיקה שהאותיות הם דבר א' ממש עם האבן טוב וגם אין האות מסתיר כלל. וקצת יוכלו למצוא משל ע"ז כמו גילוי השכל לגבי מהות הנפש שהיא באמת למעלה מהשכל הרי הוא כמו מהות בפ"ע רק שהנפש פועלת על ידו משא"כ בחי' כח השכל שבנפש זהו התפשטות אור הנפש עצמו כו' ולכן הכתר שנק' רצה"ע נמשל לאותיות החקיקה וחור"ב נקרא אותיות הכתב כו'.

והגם שבאצילות איהו וגרמוהי חד, זהו לגבי בריאה יצירה עשיה שהן בחינת נברא ויש לכן לגבי ב"ע נקרא אצילות איהו וגרמוהי חד. אבל לגבי עתיק וא"א נק' אפילו החכמה שהיא ראשית האצילות בשם בריאה יש מאין כמ"ש והחכמה מאין תמצא יש מאין. והיינו בחינת כלים דע"ס דאצילות שנק' כלים שא"ס ב"ה פועל על ידן, ולכן התורה שהיא נמשכה מחכמה דאצילו' המתלבשת בבינה שחור"ב הם תרין ריעין דלא מתפרשין ועיקר בחינת התהוות אותיות הוא בבינה שנקרא ספר (כמ"ש במ"א ע"פ אמר עם הספר ועיין בזח"ב ויקהל ד"ר ע"א מענין תשב"כ) נק' תשב"כ באש שחורה ע"ג אש לבנה, דכמו שאותיות שמהדיו מסתירים לובן הקלף שתחתיו כך מה שנמשך אור א"ס ב"ה אש לבנה להיות מושג בחו"ב דאצילות זהו הסתר והעלם ממש כי אור א"ס ב"ה אין שייך לומר בו השגה והבנה כלל אלא רק ע"י צמצום האור כו'.

ועמ"ש בד"ה שחורה אני ונאווה בפ"י וענין מארז"ל בשה"ש רבה ס"פ ראשו כתם פז אמר רשב"ל תורה שנתן הקב"ה היתה עורה של אש לבנה וכתובה באש שחורה כו' הה"ד מימינו אש דת, ונתבאר שם עד"מ אותיות המחשבה המלבישים את השכל כו' וזהו ענין תש"ב ענין המשל לאותיות החקיקה. זהו מש"ש וצמצום הזה הוא כמו במשל בחי' אותיות שבנפש כדי להיות גילוי אותיות ממש במחשבה ודבור שבחינת צמצום והתהוות אותיות שבנפש זהו משל לבחינת אותיות החקיקה שלמעלה שהם מקור ושרש להיות אחר כך ניתנה התשב"כ באש שחורה ע"ג אש לבנה (ועיין מזה ג"כ בזח"ג נשא קל"ב א'. נשא קל"ב א'. שופטים ער"ה א'):

והנה בפרה אדומה נאמר זאת חקת התורה שע"י רצוא ושוב דאפר הפרה ומים חיים כנ"ל ע"י נמשך מבחי' אותיות החקיקה דעתיק ואריך דאצילות. ולזה אמר עליה שלמה המלך ע"ה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (בקהלת סי' ז' כ"ג) שהיא למעלה רחוק מן החכמה דאצילות אלא שע"י נמשך המשכת אור עתיק וא"א בחו"ב וזהו ג"כ פ"י חקת התורה שיהי' נמשך התורה משרשה ומקורה שבבחי' גליף גליפו בטהירו עילאה להתלבש ולהתגלות בתשב"כ שהן חו"ב דאצילות. וזהו אשר צוה הוי' לאמר כנ"ל. (ועיין מענין אחכמה והיא

רחוקה ממני בזח"ג פינחס דרכ"ג סע"א ח"א ר"פ תולדות קל"ה א'. ויחי דרכ"ה סע"ב רבות פ' חקת ובקהלת רבה על פסוק זה ד' ק"ד א' ב' פ"ק דיומא י"ד א' פ"ק דנדה ט' א'):

ו זהנה ברבות ר"פ חקת. זאת חקת ז"ש מי הכתוב מי יתן טהור מטמא לא אחד (באיוב י"ד ד') כגון אברהם מתרח. חזקיה מאחז כו' העוה"ב מהעוה"ז כו' מי עשה כן מי צוה כן מי גזר כן לא יחידו של עולם. הנה ענין מי יתן טהור מטמא אפ"ל על מה שנתברר מג"ק שלמטה מנוגה. וכמו אברהם מתרח שתרח היה עובד עבודת כוכבים כו'. אך קשה דג"ק אין להם בירור עתה עד לע"ל. וע' מענין מי יתן טהור מטמא בזח"ב (פקודי דרל"ז סע"א. ובת"ז תקון כ' דמ"ב ע"א) ועיין בבה"ז ר"פ חקת בענין מים חיים היינו בחי' והחכמה מאין תמצא. ופי' שלכך צריכים כפרה להמשיך מבחי' אין שהוא הכתר מפני שיש הפרש בין זו שמטהרים הטמא מת לשאר הבירורים שמבררים טוב מן רע ואוכל מהפסולת ששם הוא בחי' בירור לבד. אבל לא שנהפך הפסולת לאוכל והרע לטוב.

וזהו יוכל להיות ע"י החכמה לבד כי בחכמה אתברירו. אבל כאן לטהר טמא מת וטומאת מת נמשך משבה"כ שנא' בהם וימלוך וימת כו' שנפלו למטה מטה מק"נ וכן מעה"ד טו"ר כו' ולטהר בחי' טומאה זו הרי הטמא נהפך לטהור ואין זה כמו בירור הנ"ל ע"כ זה א"א להמשיך מהחכמה כ"א מבחי' שלמעלה מהשבירה והתיקון בחינת כתר שע"ז נאמר ולקח מעץ החיים וחי לעולם כו' ומשם נמשך להעביר רוח הטומאה. עכ"ד.

ועפ"ז י"ל שזהו ענין חכמת זה סדר קדשים ודעת זה סדר טהרות כי הקרבנות זהו ענין בירור ק"נ ובחכמה אתברירו וזהו חכמת זה סדר קדשים ומ"מ בירור זה דקדשים הוא ע"י החכמה משא"כ בירור דחולין שנעשו עטה"ק הוא ע"י הבינה כו' אך ודעת זה סדר טהרות כי להיות הטמא נעשה טהור זהו ע"י הדעת שהוא ממשיך מהכתר ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפ' ציצית.

וזהו מי יתן טהור מטמא לא אחד יחידו של עולם שהוא כתר הנק' יחיד משם דוקא נמשך בחי' זו משא"כ מהחכמה הוא רק בחכמה אתברירו כו'. גם י"ל מי יתן היינו בחי' מ"י וכמ"ש בביאור בשעה שהקדימו ישראל נעשה בענין מ"ש מי יתן והיה לבבם כו' ע"ש. וזהו מאמר המדרש רבה כאן (פ' חקת דרע"ג סע"ד) אם נטמא זה במה תהא טהרתו לא השיבו באותו שעה נתכרכמו פניו של משה כיון שהגיע לפ' פרה אדומה כו' דמזה שנתכרכמו פניו מוכח שמשם רבע"ה היה קסבר שאין לו טהרה וקשה מהיכי תיתי כן.

ולפי הנ"ל א"ש כי התורה נמשכה מחכמה עילאה ובחכמה אתברירו להבדיל בין הטהור לטמא כו' אבל זה שיהי' טהור מטמא זה א"א להיות ע"י החכמה ע"כ נתכרכמו פניו עד שהגיע לפ' פרה שהיא המשכת מים חיים מבחינת עץ החיים מהכתר שמשם נמשך להיות מי יתן טהור מטמא כו'.

וי"ש להעיר מענין שלש הפוכות ויהפוך כו' את הקללה לברכה כו' עמ"ש מזה סד"ה ולא אבה

בפ' תצא. ועמ"ש עוד בענין מי יתן טהור מטמא בת"א פ' וישלח סד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה. ובד"ה וישלח יעקב ועיין במא"א אות ח' סעיף ו'. (וע' עוד מענין מי יתן טהור בזח"א וירא ק"ב ב'. ח"ב יתרו ס"ט ב' ח"ג תזריע מ"ח ב') ומענין זאת חקת התורה ויקחו אליך פרה ברבות (ס"פ בא פי"ט קל"ה ד') ויובן ע"פ מ"ש בזח"ג פנחס (דף רמ"ד ע"ב). רבות תצוה ר"פ ל"ח פ' אמור ספ"ל (דר"א א'). נשא פי"ג (דרנ"ג ד') ע"פ ביום השני הקריב נתנאל:

קיצורים והערות

לד"ה זאת חוקת התורה תקס"ה וביאורו

מהו ציוה ה', הלא הקב"ה המדבר אני מצוה הל"ל. גם מהו לאמר. גם פי' חוקת. אך כי התורה תשב"כ ושבע"פ (מו"ד, ס"ר אותיות התורה אותיות מח') אבל חקת אותי' החקיקה (וצ"ע במא' דסופר וחקיקה א' וכאן משמע ד"ס ג"כ למטה מחקיקה). ירידת הנשמה צורך עלי', והחיות רו"ש הרצוא נמשך ממכ"ע איך ביו"ד נברא העוה"ב כי עמך מק"ח ולזאת יומשך הרצוא ועמך לא חפצתי, ושוב מבחי' סוכ"ע (ע' וידעת היום תקס"ו). וכ"ז הוא ג"כ ענין רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כמבואר בד"ה וכל העם רואים כו': איברי' כלולים מלב ומוח.

אך כללות הרו"ש זהו פרה אדומה (וזהו לב ומוח ע' כה"ג ענין כלל ופרט גבי יפה שיחתן כו'), כי פרה דקבילת משמאלא שמאל דוחה, ועי"ז גם יניקה לע' שרים, משא"כ ימינך תרעץ כו' בני גרשון כו' (ולכן בלויים והעבירו תער כו'). ולכן הזאת דמה נוכח ק"ק החזרת החיות לשרשו כו', ושריפת הפרה כליון המודומ"ע ונשאר רק האפר עצם התשוקה, והיינו ע"י אתכפיא, ועי"ז יתהפך האפר להיות תשוקה דקדושה (ופרה נה"ב) וזהו שמע שם ע' קראו שם כו'. ויוציאנו משם להיו' בחי' שם ע' כו', וקרבתנו' במקדש ד' אמות של הלכה צדיקי', אבל פרה אדומה מחוץ אמצאך בחוץ.

ואח"כ מים חיים אורי' מחכמה נפקת אל כלי המצות רמ"ח איברין כו' נר מצוה ותורה היא בחי' האור וזהו בחי' הטוב, ואפר ע"ג מ"ח כי צ"ל תמיד רו"ש כו' שאין המים מכבין כו'

תולעת נבזה בעיניו כו' וכוחו בפיו להרקיב הארז והוא כח הדיבור בד"ת כשהוא בביטול כתולעת נבזה כו' (מדבר שממשיך ממקור האותיו' החקיקה כו' וזהו תולע' מתי ישראל ישראל בחי' זכרים כו' ותולעת דלעו"ז ע"ד סוסין דוכרין דפרעה)

(ע' וידעת היום תקס"ו): בלק"ת ואתחנן ז, ד - מהנחת מהרי"ל. הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספה"מ תקס"ו ע' שיא. בלקו"ת כאן (נו, ב) צויין: "ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום", אך במ"מ שם ציינו לד"ה וידעת היום תקס"ה בלקוטי תורה ואתחנן ד, א).

ענין .. כמבואר בד"ה וכל העם רואים: בתורה אור עג, ג. (והנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספה"מ תקס"ה ח"ב ע' תרכח). מצוין גם בלקו"ת חוקת נו, א

איברי' כלולים מלב ומוח: ראה בהגהות על מאמר זה באוה"ת כרך ג ע' תשנט.

וזהו לב ומוח .. גבי יפה שיחתן: ראה בהגהות בלקו"ת חוקת נו, ב.

בני גרשון כו': ראה בהגהות באוה"ת הנ"ל ביאור ענין זה.

ולכן בלויים והעבירו תער כו': ראה זח"ג מח, ב. לקו"ת קרח נד, ב.

וקרבתנו' במקדש .. אבל פרה אדומה מחוץ אמצאך בחוץ: ראה הביאור בהגהה שבלקו"ת כאן נח, ג.

שאין המים מכבין: בהגהה בלק"ת כאן (נח, ד): עמש"ל פ' יתרו וכל העם רואים את הקולות כו' מענין זה איך שאין המים מכבין האש כו'.

ע"ד סוסין דוכרין דפרעה: ראה תורה אור סג, ב.

ענין חקת אשר צוה

צוה וחיבר השם דע"י אל חכמה הנק' לאמר. ע' בכוונת ברוך אומר ועושה ומ"ש הה"מ:

ענין דצח"מ, ובפרה עץ ארז ואזוב צומח, מים חיים חי, תולעת כחו בפיו מדבר, וע' בד"ה קרומא כו' אד"ר קכ"ח. מזלו' דא"א נק' צומח שבמדבר ונק' דורדיי, וע"י קידוש מ"ח ממשיכי' משם, ומש"ה צ"ל בפרה אדומה דצח"מ:

והזה הטוב שבנוגה ושרף הגוף בירור הטוב מהרע שבנוגה ואח"כ תולעת מדבר כו', ועמ"ש גבי חוט השני צוארך בחרוזים או שני תולעת מל' דיבור דומם רק שרשו ממדבר.

ענין האפר ומ"ח. (וצ"ע מה בין זה לקרביי' דג"כ בירור ק"נ וע' אגה"ק ולומר שזהו בירור ג"ק צ"ע, ואפ"ל כענין בעלי עסקי' לגבי יושבי אוהלי' ע' ד"ה מים רבים וכו' וגבי אמצאך בחוץ. וזהו מחוץ למחנה כי המשכן ש' מ"ה כו'. מ"ח כי ימותו ולא בחכמה (עה"ד מקור טומאת מת והתיקון ע"י עה"ח והיינו ע"י ארז ואזוב עם מ"ח)

ענין חקת כו'

ע' בכוונת ברוך אומר ועושה: ראה בהגהה בלקו"ת כאן נז, ד (סוף סעיף א). וכמ"ש הה"מ: בלקו"ת כאן נז, ג: וכמו שפי' המגיד נ"ע במ"ש גבי עשרת הדברות וכו'. קרומא כו' אד"ר קכ"ח: ד"ה להבין מ"ש באד"ר דבמ"ס דא"א לא מתפתחא לל"ב שבילין דאית קרומא דמחפיא משבת פרשת תולדות [תק"ס], הנחת אדמו"ר האמצעי, שנדפס בסה"מ מארז"ל ע' רעג-רעז (ובתוספת הגהות בביאורי הזהר לכ"ק אדמו"ר הצ"צ ח"א ע' תעא-תעט). מזלות דא"א נק' צומח שבמדבר: ראה אמרי בינה קסח, א. ועמ"ש גבי חוט השני צוארך בחרוזים: ראה לקו"ת שה"ש יג, ג בהגהה. לקרביי' דג"כ ק"נ: ראה אוה"ת דברים ע' קמז, קנד. וע' באגה"ק: ראה אגה"ק סי' כח. ע' ד"ה מים רבים: ראה תו"א ט, ג. כי המשכן שם מ"ה: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' ז. אוה"ת ויקרא ע' תשכט.